WILLIAM SHAKESPEARE

RIČARDAS III

Iš anglų kalbos vertė

ALEKSYS CHURGINAS

VEIKĖJAI

KARALIUS EDVARDAS IV
EDVARDAS, Velso princas,
vėliau KARALIUS EDVARDAS V } karaliaus sūnūs
RIČARDAS, Jorko hercogas
GEORGAS, hercogas Klarensas
RIČARDAS, hercogas Glosteris, } karaliaus broliai
vėliau KARALIUS RIČARDAS III
HENRIKAS, grafas Ričmondas,
vėliau KARALIUS HENRIKAS VII
KARDINOLAS BORČERIS — Kenterberio arkivyskupas
TOMAS ROTREMAS — Jorko arkivyskupas
DŽONAS MORTONAS — Ilio vyskupas
HERCOGAS BAKINGEMAS
HERCOGAS NORFOLKAS
GRAFAS SARIS — jo sūnus
GRAFAS RIVERSAS — karalienės Elzbietos brolis
MARKIZAS DORSETAS } jos pirmojo vyro sūnūs
LORDAS GRĖJUS
GRAFAS OKSFORDAS
LORDAS HESTINGSAS
LORDAS STENLIS
LORDAS LOVELIS
SERAS TOMAS VOGANAS
SERAS RIČARDAS RETKLIFAS
SERAS VILJAMAS KETSBIS
SERAS DŽEIMSAS TIRELIS
SERAS DŽEIMSAS BLENTAS
SERAS VOLTERIS HERBERTAS
SERAS ROBERTAS BREKENBERIS — Tauerio komendantas
SERAS VILJAMAS BRENDONAS
KRISTOFERIS ERSVIKAS — dvasininkas
KITAS DVASININKAS
TRESELIS } ledi Anos svitos didikai
BERKLIS
LONDONO LORDMERAS
VILTŠIRO ŠERIFAS
LORDO HESTINGSO PASIUNTINYS
KARALIENĖ ELZBIETA — karaliaus Edvardo IV žmona
MARGARITA — karaliaus Henriko VI našlė
JORKO HERCOGIENĖ — karaliaus Edvardo IV, Klarenso ir Glosterio motina
LEDI ANA — Edvardo, Velso princo (Henriko VI sūnaus), našlė, vėliau — karaliaus Ričardo III žmona
MAŽASIS KLARENSO SŪNUS (Edvardas, grafas Vorikas)
MAŽOJI KLARENSO DUKTĖ (MARGARITA PLANTAGENET)

Ričardo III nužudytųjų dvasios, lordai, dvariškiai, kunigas, raštininkas, miestiečiai, žmogžudžiai, pasiuntiniai, kareiviai, kalėjimo sargas

Veiksmas vyksta Anglijoje

PIRMAS VEIKSMAS

I scena

Londonas. Gatvė
Įeina R i č a r d a s, hercogas Glosteris

GLOSTERIS

Pasibaigė nesantaikos žiema,
Po Jorko saule vasara suspindo[1],
Ir debesys, kurie taip slėgė mus,
Palaidoti gilybėj okeano.
Mums puošia galvas pergalių vainikai,
Atšipę ginklai kabo lyg trofėjai,
Kovos garsai džiaugsmingom virto šventėm,
O rūstūs maršai — muzika švelnia.
Išlygino raukšlėtą savo kaktą
Atšiauriaveidis karas ir nūnai
Nebesišvaisto ant šarvuoto žirgo,
Grūmodamas išgąsdintajam priešui,
O salėje vikriai tarp damų šoka,
Kaip to gašlioji arfa įsigeidžia.
Tik aš ne meilės nuotykiams sutvertas,
Ne man puikuot prieš veidrodį žaismingą,
Per daug grubiai sukaltas mano kūnas,
Ir negaliu aš povyza oria
Žavėti jauną nimfą lengvapėdę.
Ir ūgio, ir grakštumo malonaus
Klastingoji gamta man pašykštėjo;
Neužbaigtas, bjaurus, pusiau padirbtas,
Aš gaivalingan išmestas pasaulin
Ir toks atrodau raišas ir nevykęs,
Jog šunes loja, vos mane pamatę.

Tai kas gi lieka veikti man dabar,
Lepios taikos ir muzikos gadynėj?
Gal saulėje stebėt šešėlį savo
Ir vis galvot, kad išgama esu?
Tad štai dėl ko nuo šiol, vilties netekęs
Šias prašmatnias dienas paskirti meilei,
Nusigręžiau nuo pramogų tuščių
Ir piktadariu tapti pasiryžau.
Šmeižtu, apgaule, sąmokslais gudriais,
Kliedėjimais girtais ir pranašystėm
Prieš savo brolį Klarensą pavyko
Karalių man įkiršint mirtinai.
Ir jeigu Edvardas, valdovas mūsų,
Yra tiek pat teisingas ir teisus,
Kiek suktas aš esu ir veidmainingas,
Tai Klarensas bus suimtas šiandieną,
Nes, kaip išpranašauta, raidė G
Papėdininkus Edvardo užmuš.[2]
Į sielos gelmę pasinerkit, mintys!
Štai Klarensas ateina.

Įeina K l a r e n s a s, *lydimas sargybos, ir* B r e k e n b e r i s[3]

Sveikas, broli.
Kam su jumis sargybiniai ginkluoti?

KLARENSAS

Karalius, susirūpinęs širdingai
Manuoju saugumu, įsakė jiems
Į Tauerį[4] nuvest mane.

GLOSTERIS Už ką?

KLARENSAS

Vien tik už tai, kad vadinuos Georgas.

GLOSTERIS

Dėl to ne jūs, milorde, esat kaltas,
O tie, kurie jums davė tokį vardą:
Juos ir turėtų uždaryt jisai.
Nejau jo didenybė užsimanė

Jus Taueryje krikštyt antrąkart?[5]
Kas atsitiko, Klarensai, sakykit?

KLARENSAS

Kaip, Ričardai, galiu aš pasakyti
Tai, ko ir pats gerai dar nežinau?
Girdėjau aš tik viena — kad karaliui
Parūpo pranašystės ir sapnai;
Iš abėcėlės raidę G jis braukia
Už tai, kad burtininkas kažin koks
Esą pasakęs jam, kad raidė G
Iš jo vaikų turės paveržti sostą.
Aš vadinuos Georgas — ir todėl
Sau pavojingu laiko jis mane.
Tie ir kiti į juos panašūs niekai,
Matyt, ir bus paskatinę valdovą
Mane suimt.

GLOSTERIS Taip būna visada,
Kai moterys valdyti vyrus ima!
Į Tauerį jus siunčia ne karalius,—
O, ne, tai ledi Grei, tai jo žmona
Visų šių beprotybių kaltininkė.
Argi ne ji išvien su savo broliu,
Antoniu Vudviliu[6], žmogum garbingu,
Įsakius buvo Tauerin pasiųst
Ir Hestingsą, kuris paleistas šiandien? —
Mus tyko bėdos, Klarensai.

KLARENSAS Dievaž,
Čia saugūs gali jaustis tik vieni
Jos giminaičiai ir pasiuntiniai,
Kurie kas naktį zuja tarp karaliaus
Ir misis Šor[7]. Tikiuosi, jūs girdėjot,
Kaip Hestingsas maldavo jos malonės?

GLOSTERIS

Taip, mūsų lordas šambelionas tol
Ją kaip dievybę meldė nusilenkęs,
Pakol jinai jam laisvę dovanojo.

Man rodosi, nėra geresnio būdo
Karaliaus prielankumui įsigyt,
Kaip užsivilkti misis Šor livrėją
Ir tapti jos tarnais. Nuo tos dienos,
Kai brolis jas išaukštino taip smarkiai,—
Jinai ir pavydi sena našlė[8]
Šeimininkauja mūsų karalystėj.

BREKENBERIS

Prašau atleisti, hercogai šviesiausi;
Jo didenybė man žiūrėti liepė,
Kad joks žmogus — vis tiek, kas būtų jis —
Nedrįstų skyrium šnekinti jo brolio.

GLOSTERIS

Na, ką gi, aš patarčiau, meldžiamasis,
Prie pašnekesio mūsų prisidėt:
Jūs galit nebijoti išdavystės;
Mes sakom, jog karalius išmintingas
Ir kupinas dorybių įvairių,
O karalienė, nors ir nejauna,
Bet dar graži, tauri, nepavydi;
Mes sakome, kad misis Šor — lipšni,
Kad jos daili kojytė, puikios akys,
Lūpytės raudonesnės už vyšnias,
Kad moka ji žavingai paplepėti,
Kad klesti karalienės giminė.
Ar tai, ką jūs girdėjot, netiesa?

BREKENBERIS

Klausykite, milorde, kas man darbo...

GLOSTERIS

Brolau, su misis Šor tau būtų darbo!
Bet mes visi, išskyrus vieną žmogų,
Tą darbą dirbti maža turim progų.

BREKENBERIS

Milorde, kas per vienas tas žmogus?

GLOSTERIS

Jos vyras. Eik, apskųsk mane, kad nori.

BREKENBERIS

Atleiskite, bet aš jus vėl prašau
Šį pokalbį su hercogu nutraukti.

KLARENSAS

Kadangi taip yra jau įsakyta,
Neprieštaraujam, Brekenberi, tau.

GLOSTERIS

Mes esam karalienės nemalonėj
Ir turime klausyt. Reik skirtis, broli.
Aš būtinai nueisiu pas karalių
Ir jeigu žmoną Edvardo reikėtų
Net pavadinti savo seserim,—
Aš viską padarysiu be kalbų,
Kad jus kaip nors išlaisvinti galėčiau.
Nelaimė brolio — man kur kas skaudesnė,
Negu kad sau vaizduojatės.

KLARENSAS Žinau,
Jog tai nelengvas smūgis mums abiem.

GLOSTERIS

Jūs neilgai kalėjime sėdėsit:
Vis viena išvaduosiu jus žūt būt.
Kol kas — apsišarvuokite kantrybe.

KLARENSAS

Ką padarysi! Likite sveiki.

Klarensas, Brekenberis ir sargybiniai išeina

GLOSTERIS

Eik, mulki, eik, lengvatiki, tenai,
Iš kur atgal nebesugrįši niekad.
Keliauk! Tave aš, Klarensai, taip myliu,

Jog tavo sielą beregint pasiųsiu
Dangun, jei tik dangus iš mano rankų
Šią dovaną priims. Bet kas ten toks?
Išlaisvintasis Hestingsas ateina?

Įeina Hestingsas

HESTINGSAS

Šviesusis mano hercoge, sveiki.

GLOSTERIS

Sveiki, mielasis lorde šambelione!
Džiaugiuos, kad vėl kvėpuojate laisvai.
Na, kaip vargus kalėjimo pakėlėt?

HESTINGSAS

Kantriai,— kaip ir pritinka suimtajam.
Aš dar žadu atsidėkoti tiems,
Kurių dėka man teko nukentėti.

GLOSTERIS

Be abejo, suprantamas dalykas.
Ir Klarensas svajoja apie tai.
Jo priešai — jūsų priešai, ir iš jų
Jisai tą pačią nuoskaudą patyrė.

HESTINGSAS

Bėda, kai tupi sakalai narvuos,
O maitvanagiai laisvėj plėšikauja.

GLOSTERIS

Na, kas girdėt svetur?

HESTINGSAS

Nėra svetur taip bloga kaip namie.
Karalius — nusiminęs ir paliegęs
Ir nuolat vis silpnėja; daktarai
Rimtai dėl jo gyvybės nuogąstauja.

GLOSTERIS

Blogai, prisiekiu Povilu šventu.

O! Jis tiek metų vargino save
Ir netausojo kūno viešpatingo!
Sunku net pagalvot — kokia nelaimė!
Sakykite, jis guli patale?

HESTINGSAS Taip.

GLOSTERIS

Eikite. Aš pasivysiu jus.

Hestingsas išeina

Tikiuosi, kad jo dienos suskaitytos;
Bet jis suspės dar zovada greita
Pasiųst Georgą į aną pasaulį.
Klasta apsiginklavęs ir melu,
Įkurstysiu aš apmaudą jo sieloj,
Ir jeigu mano kėslai nesužlugs,
Tai Klarensas nebesulauks rytojaus.
Na, o po to mielaširdingas dievas
Tegu sau ima Edvardą karalių,
Kad būtų man čionai be jo erdviau...
Tada aš Voriko jauniausią dukrą
Tuoj vesiu.[9] Nesvarbu, kad aš jos vyrą
Ir tėvą nugalabijau! Jei nori
Merginos širdį užkariaut greičiau,
Pirmiausia tapk jos vyru ir jos tėvu.
Aš taip ir padarysiu — ne dėl to,
Kad ją mylėčiau, ne,— tik šios vedybos
Palengvins mano užmačias slaptas.
Bet aš veržiuos pirm kumelio į turgų...
Kol Edvardas ir Klarensas alsuos,—
Grobiu nesididžiuok. Pašalink juos!

(Išeina)

II scena

Londonas. Kita gatvė
Įnešamas karaliaus Henriko VI kūnas, iš paskos eina ledi Ana gedulo rūbais ir didikai su alebardom

LEDI ANA

Padėkite garbingą naštą žemėn,
Jei tik garbė karste gulėti gali.
Lankasterio kilnaus ankstyvą mirtį
Apverkti noriu aš. Ledinis veide
Romaus ir dievobaimingo valdovo!
Lankasterio išbalę pelenai!
Bekraujai palaikai šlovingo kraujo!
O, leiskite raudoti man prie jūsų,
Idant girdėtų bent vėlė karaliaus,
Kaip sielvartauja Ana nelaiminga,
Žmona tikroji Edvardo nukauto,
Kurį nudūrė žmogžudžio ranka,
Atėmusi ir tėvui jo gyvybę!
Tos žaizdos — štai langai tie, pro kuriuos
Tavoji siela išlėkė, ir veltui
Į juos liūdnų akių balzamą lieju...
Prakeikiu amžiams ranką aš ir širdį,
Prakeikiu kraują išgamos bjauraus,
Kuris pralieti drįso tavo kraują!
Jokioms gyvatėms, rupūžėms, vorams,
Jokiam nuodingam šliužui šio pasaulio
Klaikesnio aš likimo nelinkiu
Kaip tavo užmušėjui nelabajam!
Jei šitas niekšas kūdikio sulauks,
Tegu jisai anksti, prieš laiką gimsta,
Visas blogybes tėvo paveldėjęs;
Tegu jis būna pabaisa žmonių,
Kad motina, naujagimį išvydus,
Jo išvaizda kraupia pasibaisėtų!
Jei žmoną jis turės, tegu jinai
Staiga našle palieka nelaiminga
Ir ne mažiau lai kenčia už mane,

Nustojusią tavęs ir savo vyro! —
Iš Povilo bažnyčios grabą šventą
Gabenkite į Čertsio vienuolyną[10]
Ir jį tenai nuleiskite kapan,
O jeigu jūs pavargsit nuo naštos,
Tai atsikvėpti stabtelėkit vėl,
Idant aš vėl galėčiau paraudoti
Prie Henriko, karaliaus mūsų, kūno.

Įeina G l o s t e r i s

GLOSTERIS

Sustokite! Padėkit žemėn karstą.

LEDI ANA

Koksai raganius atsiuntė tą kipšą
Sudrumsti mūsų žygio pamaldaus?

GLOSTERIS

Greičiau padėkit grabą, nevidonai,
Arba, prisiekiu Povilu šventu,
Neklaužada taipogi bus grabe.

DIDIKAS

Praleiskit kūną, hercoge. Iš kelio!

GLOSTERIS

Klausyk, ką tau sakau, šunie nešvankus!
Tuoj savo alebardą atitrauk,—
Arba tave, storžievi įžūlus,
Aš, dievaži, spirte nuspirsiu žemėn.

Nešikai deda grabą ant grindų

LEDI ANA

Jūs išsigandot? Drebate iš baimės?
Deja, aš jūsų kaltint nemanau:
Jūs — irgi žmonės, o žmogaus akis
Bejėgė prieš šėtoną. Dink iš čia,
Tu pragaro pasiuntiny šiurpus!
Tu nugalėjai kūną šį mirtingą,

Bet sielos jo nepavergei. Išnyk!

GLOSTERIS

Žavingoji, palaimintoji ledi,
Nepykit, susimildama, taip baisiai.

LEDI ANA

Dėl dievo meilės, eik šalin, šėtone,
Palik ramybėj mus! Pasaulį šviesų
Tu pavertei mums pragaru tamsiu,
Pripildei jį klyksmų ir prakeikimų...
Štai, pasidžiauk baisingais savo žygiais,
Gėrėkis savo kruvinais darbais!
Žiūrėkit, o, žiūrėkit, džentelmenai,
Į užmuštojo Henriko žaizdas —
Jos atsivėrė vėl, jos vėl kraujuoja![11]
Baidykle, rausk! Rausk, nuograužа šlykšti!
Nuo vieno tavo žvilgsnio kraujas pliaupia
Iš gyslų šių bekraujų ir šaltų.
Siaubingas, neregėtas tavo darbas
Ir tvaną šį sukėlė neregėtą.
O dieve, tu sukūrei šitą kraują,
Tu ir turi atkeršyti už jį!
O žeme, šitą kraują tu sugėrei,
Tu ir turi atkeršyti už jį!
Dangaus perkūne, žmogžudį nutrenk!
Tu gyvą jį ryte praryki, žeme,
Aplaistyta krauju kilnaus valdovo,
Kurį ranka siaubūno šio nudėjo!

GLOSTERIS

Jums atlaidumas svetimas, miledi;
O liepia jis geru mokėt už bloga
Ir laimint tuos, kurie prakeikė mus.

LEDI ANA

Nedorėli, tau svetimi yra
Įstatymai ir dievo, ir žmonių.
O juk, man regis, net žvėris laukinis,

Ir tas pažįsta gailestį.

GLOSTERIS Bet aš
Jo nepažįstu — ir nesu žvėris.

LEDI ANA

O, nuostabu, kad velnias sako tiesą.

GLOSTERIS

Dar nuostabiau, kad angelas taip širsta.
Leisk man, dievybe, pažiba pasaulio,
Nuimti nuo savęs piktadarybes,
Kurių nesu įvykdęs niekuomet.

LEDI ANA

Leisk man, bjaurybe, išnara gyvatės,
Tave prakeikti už piktadarybes,
Kurias esi įvykdęs tu tikrai.

GLOSTERIS

Įkūnyta grožybe, aš norėčiau
Bent kartą išsiteisint prieš tave.

LEDI ANA

Įkūnyta šlykštybe, jeigu nori
Kaip reikiant išsiteisint,— pasikark.

GLOSTERIS

Aš tuo būdu patsai save pasmerkčiau.

LEDI ANA

Ne, tuo būdu išteisintum save,
Teisingai atsikeršydamas tam,
Kurs tiek žmonių nužudė neteisingai.

GLOSTERIS

O jeigu aš jų niekad nežudžiau?

LEDI ANA

Kodėl gi jų nėra gyvųjų tarpe?
Tai tu juos, velnio išpera, nudobei.

GLOSTERIS

Ne, aš nesu užmušęs jūsų vyro.

LEDI ANA

Vadinasi, jis gyvas tebėra?

GLOSTERIS

Deja: jį Edvardo ranka nukovė.

LEDI ANA

Begėdiškai meluoji! Karalienė
Margarita juk matė tavo kardą,
Garuojantį nuo jo pralieto kraujo,—
Tą patį kardą baisųjį, kurį
Buvai beįsmeigiąs ir jos širdin,
Bet broliai smūgį nukreipė į šalį.

GLOSTERIS

Tatai padarė jos kandus liežuvis,
Kuris ant mano nekaltos galvos
Suversti bandė jų nusikaltimą.

LEDI ANA

Ne: tai padarė piktas tavo protas,
Kuriam skerdynės rūpi amžinai.
Tu užmušei karalių!

GLOSTERIS Sutinku.

LEDI ANA

Tu sutinki? O, kad sutiktų dievas
Tave, žalty, prakeikti už niekšybes!
Jis buvo toks taurus ir malonus!

GLOSTERIS

Dėl to priglobė jį dangaus valdovas.

LEDI ANA

Taip, jis danguj, kur neįžengsi tu.

GLOSTERIS

Už visa tai jis turi man dėkoti:
Aš jam padėjau nukeliauti ten,
Kur jam pritinka būt labiau kaip žemėj.

LEDI ANA

Tau būt pritinka vien tik pragare.

GLOSTERIS

Atleiskit, dar yra viena vietelė...

LEDI ANA

Kalėjimas?

GLOSTERIS Ne, jūsų miegamasis.

LEDI ANA

Kad tau prapultų miegas!

GLOSTERIS Taip ir bus,
Kai atsigulsiu su jumis, miledi.

LEDI ANA

Tikėkimės.

GLOSTERIS Aš tuo neabejoju.
Bet laikas jau, mieloji ledi Ana,
Nutraukti mūsų sąmojo turnyrą
Ir pereiti prie rimtesnės kalbos:
Ar ne tiesa, tikrasis kaltininkas
Ir Henriko, ir Edvardo mirties
Tiek pat sau nusipelno pasmerkimo,
Kiek šių Plantagenetų užmušėjas?

LEDI ANA

Tu — kaltininkas, tu — ir žmogžudys.

GLOSTERIS

Ne, visko kaltininkas — jūsų grožis:
Tai jis, tai jis vaidenos man nakčia
Ir šaukė iššudyt pasaulį visą,
Kad tik prie jūsų malonios krūtinės
Galėčiau valandėlei prisiglaust.

LEDI ANA

Jei patikėčiau tavimi, žmogėdra,
Tai aš pati nuo veido sau nagais
Su oda nudraskyčiau šitą grožį.

GLOSTERIS

Ne, niekad nepakęstų mano akys,
Kad šitaip žūtų grožis įstabus;
Kol aš čionai,— nepadarysit to.
Kaip saulės spinduliai gaivina žemę,
Gaivinat jūs mane. Jūs — mano saulė,
Jūs — manojo gyvenimo šviesa.

LEDI ANA

Mirtis tegu aptemdo ją greičiau!

GLOSTERIS

Nekeik savęs be reikalo, gražuole:
Tu — manojo gyvenimo mirtis.

LEDI ANA

Jei būtų taip, atkeršyčiau aš tau.

GLOSTERIS

Kokia keista, nežmoniška mintis —
Atkeršyt tam, kuris tave pamilo.

LEDI ANA

Kokia teisinga ir puiki mintis —
Atkeršyt tam, kurs atėmė man vyrą!

GLOSTERIS

Tas, kas su vyru perskyrė tave,
Padės tau kitą susirast — geresnį.

LEDI ANA

Už jį geresnio nėr visam pasauly.

GLOSTERIS

Yra žmogus pasaulyje, kurs myli
Tave daug aistringiau negu anas.

LEDI ANA

Sakyk man, kas gi jis?

GLOSTERIS Plantagenetas.

LEDI ANA

Taip, tuo vardu vadinos mano vyras.

GLOSTERIS

Toks pat jo vardas, būdas jo — kitoks.

LEDI ANA

Kur tas žmogus?

GLOSTERIS Čionai.

Ledi Ana spjauna į jį

Kam šitie spjūviai?

LEDI ANA

Norėčiau, kad pavirstų jie nuodais!

GLOSTERIS

Dar niekad iš tokių žavingų lūpų
Nuodai netiško.

LEDI ANA Nemačiau dar niekad
Aš nuodingesnio šliužo negu tu.
Išnyk! Tu man užnuodijai akis.

GLOSTERIS

Ne, tavo akys — man nuodai, miledi.

LEDI ANA

Lai jos tave užmuš kaip basiliskas.

GLOSTERIS

Lai būna taip,— tiktai lėta mirtim
Nebekankink manęs! O, tavo žvilgsnis
Lyg kūdikiui užtvindė man akis
Sūrių, gėdingų ašarų upeliais,—
Akis, kurių nė karto ligi šiol

Rasa gailestingumo nesuvilgė —
Nei tuo metu, kai Klifordas niūrus
Prieš Retlandą pakėlė kalaviją[12]
Ir Edvardas drauge su mano tėvu
Apsiverkė, išgirdę vaiko šauksmą,
Nei tąsyk, kai karingas tavo tėvas,
Be paliovos kukčiodamas lyg vaikas,
Įsigraudinęs pasakojo mums,
Kaip mirė mano tėvas — ir aplinkui,
Tarytum medžiai po rudens lietum,
Šlapiais veidais visi liūdnai stovėjo,—
Tik mano vieno išdidi akis
Paniekė rūsčiai ašarą graudingą;
Ir štai, ko neišspaudė liūdesys,
Išspaudė tavo grožis, nuo kurio
Aš apakau beverkdamas. Nei priešo,
Nei draugo aš nesu maldavęs niekad,
Lipšnių ir meilikaujamų kalbų
Liežuvis mano niekad nežinojo,
Bet tavo žavesys — dabar man viskas,
Į jį kreipiuosi atšiauria širdim —
Ir iš širdies savaime plaukia žodžiai.

Ledi Ana pašaipiai žiūri į jį

Taip nekraipyk su pašaipa sau lūpų,—
Jos duotos tau ne tam, o bučiniams.
Jei tavo apmaudingoji širdis
Atlyžti neįstengia, tai prašau —
Štai mano kardas puikiai išgaląstas,
Įsmeik jį ligi rankenos čionai
Ir iš nelaisvės išvaduok man sielą,
Kuri, miledi, dievina tave.
Žiūrėk, lemtingo smūgio laukiu aš
Ir, mylinčią krūtinę atsidengęs,
Keliaklupsčias maldauju sau mirties.

Jis apnuogina sau krūtinę; ledi Ana bando jį nudurti

Greičiau! Tai aš juk Henriką nukoviau,
Susiviliojęs tavo žavumu.

Skubėk! Tai aš juk Edvardą nudūriau,
Apsėstas tavo dangiškojo grožio.

Ledi Ana išmeta kardą iš rankų

Paimk šį kardą — ar paimk mane.

LEDI ANA

Stok, veidmainy. Aš tau mirties geidžiu,
Bet būti tavo budeliu — nenoriu.

GLOSTERIS

Tai pasakyk, kad aš nusižudyčiau —
Ir nebėra manęs.

LEDI ANA Aš jau sakiau.

GLOSTERIS

Ne, tu buvai tuomet per daug įtūžus.
Bet vieną tik žodelį vėl ištark,
Ir ta ranka, kuri iš meilės tau
Yra nukovus mylimąjį tavo,
Iš meilės tau mielai nukaus ir tą,
Kuris tave užvis labiausiai myli,
Ir tai bus tavo nuopelnas taip pat.

LEDI ANA

Kad aš žinot galėčiau tavo širdį!

GLOSTERIS

Liežuvis mano tau atvėrė ją.

LEDI ANA

Bijau, ar ņemeluoja jie abu.

GLOSTERIS

Tada nėra tiesos visam pasauly.

LEDI ANA

Na, įsidėki kardą į makštis.

GLOSTERIS

Vadinasi, tarp mudviejų taika?

LEDI ANA

Vėliau tu sužinosi apie tai.

GLOSTERIS

Bet aš galiu gyventi viltimi?..

LEDI ANA

Viltim gyventi dera kiekvienam.

GLOSTERIS

O, malonėk priimti šitą žiedą!

LEDI ANA

Kas priima, tas nieko dar neduoda.
(Užsimauna žiedą)

GLOSTERIS

Žiūrėk, kaip jis pritapo tau prie piršto!
Taip lygiai mano kenčianti širdis
Visa pritapo prie tavęs. Paimk ją
Drauge su žiedu: tavo mes abu.
Ir jeigu leisi dar vienos malonės
Prašyti savo vergui nuolankiam,
Jis tuo laimingas jausis amžinai.

LEDI ANA

Ko nori tu?

GLOSTERIS Kad rūpesčius liūdnus
Jūs teiktumėtės tam dabar palikti,
Kam gedulas pritinka pats savaime,
Ir vyktumėt į Krosbį[13] kuo greičiau;
O aš monarchą Čertsio vienuolyne
Palaidosiu su atgaila gilia
Ir, kapą jo pagerbęs iškilmingai,
Taipogi atsiskubinsiu tenai.
Dėl įvairiausių priežasčių slaptų
Suteikit man šią paslaugą, maldauju.

LEDI ANA

Mieliausiu noru. Aš labai džiaugiuos,

Kad šitaip atgailauti pasišovėt.
Na, Treseli ir Berkli, galim eit.

GLOSTERIS

Sudie man pasakykite.

LEDI ANA Neverta.
Bet jei mane jūs gundot pataikauti,
Vaizduokitės, jog aš jau pasakiau.

Ledi Ana, Treselis ir Berklis išeina

GLOSTERIS

Prašau išnešti kūną, mano ponai.

DIDIKAI

Kur, hercoge, gabenti jį — į Čertsį?

GLOSTERIS

Ne, pas Karmelitus. Aš ten atvyksiu.

Visi, išskyrus Glosterį, išeina

Kas taip kada mokėjo meilikauti,
Taip įsiteikti moteriai kaip aš?
Ji — mano! Bet ilgai jos nelaikysiu.
Kaip! Nudaigojęs vyrą jos ir tėvą,
Aš ją pagautą pykčio užklupau,
Kada, nuo prakeikimų dusdama,
Ties kruvinu lavonu ji raudojo,
Kai dievas, kai jos sąžinė ir viskas
Sutartinai bylojo prieš mane,—
Ir štai be niekur nieko, tik su velnio
Ir žvilgsnių pataikūniškų pagalba
Aš ją užkariavau — aš, vienas pats!
Cha!
Nejaugi dingo jai iš atminties
Jos vyras, princas Edvardas šaunusis,
Kurį prieš porą mėnesių maždaug
Aš Tjuksbery įdūkęs nužudžiau?
Karališko tikrai jis buvo stoto,

Švelnus, narsus, protingas — kitą tokį
Negreit dosnioji motina gamta
Galės pasauliui vėlei pagimdyti.
Ir ką gi? Ji iš savo aukštumos
Akis nukreipia į mane, į tą,
Kurs pačiame žydėjime auksiniam
Skinte nuskynė Edvardą gražuolį
Ir nykų patalą našlės jai davė,—
Taip, į mane — į šlubą, luošą, kreivą,
Nevertą nė dalelės vyro jos!
Tegu prasmenga mano hercogystė,
Jei dėl savęs neklydau visą laiką!
Ką rado ji many, nesuprantu,
Bet aš, kaip dievą myliu, jai atrodau
Stebėtinai dailus ir apveidus!
Aš nusipirksiu veidrodį žūt būt,
Tris tuzinus siuvėjų pasikviesiu
Ir liepsiu jiems aprengt mane madingai,
Kad pagražėt galėčiau dar labiau.
Jei šitaip aš pasikeičiau staiga,
Tai sutinku bent kiek ir primokėti.
Bet iš pradžių negyvėlį pakaskim,
Na o paskui atgal pas savo damą
Padūsauti keliausime. Dangau,
Lai saulė vietoj veidrodžio man švyti:
Šešėlį savo noriu pamatyti!
(*Išeina*)

III scena

Londonas. Karaliaus rūmai
Įeina karalienė Elzbieta, lordas Riversas
ir lordas Grėjus

RIVERSAS

Truputį pakentėkit, karaliene:
Jo didenybė greit pagis, tikrai.

GRĖJUS

Jį patį graužia jūsų graužatis.
Dėl dievo meilės, būkite žvalesnė,
Linksmu žodžiu pamudrinkite jį.

KARALIENĖ ELZBIETA

Kas bus su manimi, kai jis numirs?

GRĖJUS

Vienintelė nelaimė gresia jums —
Netekti vyro.

KARALIENĖ ELZBIETA Šitokia nelaimė
Visas nelaimes praneša kartu.

GRĖJUS

Jums dievas dovanojo šaunų sūnų:
Jisai galės paguosti jus bėdoj.

KARALIENĖ ELZBIETA

Jis jaunas dar — ir Glosteriui kol kas
Karalius jo jaunatvę patikėjo.
O Glosteris nemėgsta mūs visų.

RIVERSAS

Ar jis yra paskirtas jau globėju?

KARALIENĖ ELZBIETA

Tuo tarpu ne, bet viskas jau nuspręsta.
Jei nepasveiks karalius, taip ir bus.

Įeina Bakingemas ir Stenlis

GRĖJUS

Čionai ateina lordas Bakingemas
Ir Stenlis.

BAKINGEMAS Labą dieną karalienei!

STENLIS

Grąžink jai, dieve, senąją linksmybę!

KARALIENĖ ELZBIETA

Grafienė Ričmond vargiai bepritars
Tokiems geriems linkėjimams, milorde.
Tačiau, nors jūsų ji yra žmona,
Nors ji manęs nemėgsta[14],— būkit tikras:
Už paiką jos šiurkštumą, mielas Stenli,
Bloga valia neatmokėsiu jums.

STENLIS

Prašau jus, karaliene, netikėkit
Jos priešų pavydžių šmeižtais vylingais,
O jeigu kas su pagrindu rimtu
Ją kaltintų,— nepeikit už silpnybes,
Nes šaknys jų — ne pagiežoj slaptoj,
Bet, reik manyt, jos prigimty liguistoj.

RIVERSAS

Milorde, šiandien matėte karalių?

STENLIS

Su hercogu drauge prieš valandėlę
Mes buvom aplankyt jo didenybės.

KARALIENĖ ELZBIETA

Ar sveikata jo taisosi, milordai?

BAKINGEMAS

Karalius buvo linksmas. Geras ženklas.

KARALIENĖ ELZBIETA

Padėk jam dieve! Jūs su juo kalbėjot?

BAKINGEMAS

Kalbėjom, karaliene. Nori jis
Su Glosteriu sutaikint jūsų brolius
Ir lordą šambelioną. Jiems visiems
Valdovas liepė pas save atvykti.

KARALIENĖ ELZBIETA

Linkiu kloties geriausios! Bet, deja:

Labai trapi man rodos mūsų laimė.

Įeina Glosteris, Hestingsas ir Dorsetas

GLOSTERIS

Gana! Man nusibodo tos šunybės!
Kas bėginėja pas karalių skųstis,
Kad aš — įsivaizduokite! — stačiokas
Ir nekenčiu visų? O, dievaži,
Tokiais piktais, maištingais plepalais
Monarchą gali tas nebent maitinti,
Kas jo patsai nekenčia. Tik dėl to,
Kad aš ne gražbylys, ne palaižūnas,
Nemoku į akis saldžiai šypsotis,
Vaipytis, veidmainiaut, šunuodegaut
Ir tūpčioti, ir linkčiot mandagiai
Nelyginant prancūzas ar beždžionė,—
Aš jiems atrodau priešas užkietėjęs!
Nejaugi doras ir tiesus žmogus
Negali pagyventi sau ramiai,
Kad nuolat nedrabstytų jo purvais
Visokie landūs, šilkaskverniai šelmiai!

RIVERSAS

Kam teikiat garbę šitais žodžiais?

GLOSTERIS Tau,
Neturinčiam garbės savy nė lašo!
Kada tave aš įžeidžiau? Ir kuo?
Ką padariau aš bloga tau? Ar tau?
Ar šiaip kam nors kitam iš tos gaujos?
Kad jūs visi suruktumėt! Karalius
(Tegu nuo jūsų dievas jį apsaugo!)
Nespėja atsikvėpt ir atsigint
Nuo įžūlių, begėdiškų skundikų.

KARALIENĖ ELZBIETA

Ne, mielas broli Glosteri, jūs klystat.
Be abejo, iš poelgių ir žodžių
Karalius pastebėjo jumyse
Tą gilią neapykantą, kurią

Jūs jaučiat mano broliams ir sūnums
Ir mano asmeniui; todėl jisai
Neprašomas, be žygių iš šalies,
Nusprendė savo nuožiūra aukščiausia
Jus patį atsikviest ir išsiaiškint
Tos paslėptos nesandoros šaltinį,
Kad būtų jį pašalinti lengviau.

GLOSTERIS

Nesuprantu... Pasaulis taip sugedo,—
Jame priviso tiek plėšrių apuokų,
Jog sakalui nutūpti vietos nėr.
Kiekvienas juokdarys — dabar didikas,
Greit bus visi didikai juokdariais.

KARALIENĖ ELZBIETA

Taip, hercoge, mes žinome gerai,
Ką šitai reiškia: jūs pavydit man
Ir mano artimiesiems. Dieve duok
Man neturėti reikalo į jus!

GLOSTERIS

Tuo tarpu dievas davė mums nelaimę
Kaip tik turėti reikalą į jus.
Kalėjiman įstumtas mano brolis;
Aš pats į nemalonę patekau;
Aukštuomenė gėdingai užguita,
O į paviršių tas šiandieną kelias,
Kas vakar buvo plikas kaip tilvikas.
Ir visa tai per jus.

KARALIENĖ ELZBIETA Prisiekiu tuo,
Kuris man lėmė šion baugion viršūnėn
Įkopti iš palaimintos buities,
Kad aš jo didenybės niekuomet
Prieš Klarensą nekurščiau, o kaipsyk
Jį gyniau visados, kiek leido jėgos.
Keisti, nešvankūs jūsų įtarimai,
Milorde, skaudžiai įžeidė mane.

GLOSTERIS

Nejaugi išsiginsite ir to,
Kad Klarensą visai dar neseniai
Jūs esate kalėjiman įgrūdus?

RIVERSAS

Milorde, ar jinai neturi teisės...

GLOSTERIS

Mes žinom, žinom! Aišku kaip diena:
Ji, sere, turi teisę mums meluoti,
Jus — titulais ir laipsniais apdalint
Ir skelbt nesidrovėdama paskui,
Kad viską jūsų nuopelnai nulėmę.
Ko tik jinai negali? Kas jai draudžia...

RIVERSAS

Ką draudžia?

GLOSTERIS

Kas draudžia apsidrausti — susirast
Viengungį geltonsnapį karaliūkštį
Ir ištekėt už jo? Senelė jūsų
Gal dar prastesnį vyrą buvo gavus...

KARALIENĖ ELZBIETA

Per daug ilgai aš, Glosteri, kenčiau
Patyčias jūsų ir keiksmus tulžingus,
Turėsiu, dievaži, jo didenybei
Pranešti apie tuos įžeidimus.
Geriau man eiti kaiman piemenauti,
Negu sėdėti soste ir klausyt,
Kaip maitoja mane ir užgaulioja.

Scenos gilumoje pasirodo karalienė M a r g a r i t a

Nelinksma būti anglų karaliene!

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*)

Duok dieve, kad tau būtų dar liūdniau!
Tu šlovę mano atėmei ir sostą.

GLOSTERIS

Jūs gąsdinat mane karalium? Ką gi!
Išdėkit viską jam — ir kuo plačiau!
Prireikus jo akivaizdoj aš pats
Patvirtinsiu kiekvieną savo žodį,
Nors Taueris man grėstų už tatai.
Daugiau tylėti aš nebegaliu:
Jau visiškai pamiršo mano triūsą!

KARALIENĖ MARGARITA

Mes puikiai jį atsimenam, šėtone!
Tu mano vyrą Tauery nudėjai,
O Tjuksberyje — vargšą mano sūnų.

GLOSTERIS

Kai tu dar karalienė nebuvai
Ir tavo vyras nesėdėjo soste,
Aš kaip arklys jam dirbau įsirėžęs,
Aršius jo priešus roviau su šaknim,
Nesigailėjau nieko jo draugams,
Vardan jo kraujo liejau savo kraują.

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*)

Ir kraują tų, kurių jūs neverti.

GLOSTERIS

Jūs ėjot su Lankasteriais išvien —
Ir jūs pati, ir jūsų vyras Grėjus,
Ir Riversas. Ar priešo eilėse
Sent-Olbense nekrito lordas Grėjus?
Jei susilpnėjo jūsų atmintis,
Galiu primint, kas buvote seniau
Ir kas dabar jūs esat, o taipogi
Kas aš buvau pirma ir kas esu.

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*)

Buvai tu visad niekšas kraugerys —
Ir toks likai.

GLOSTERIS O Klarensas vargšelis

Sulaužė duotą priesaiką, deja,
Ir, savo uošvį Voriką pametęs[15]
(Atleisk jam, Jėzau!)...

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*) Dieve, jį nubausk!

GLOSTERIS

Už Edvardo karūną stojo kautis;
Šiandieną gi jam atpildas už tai —
Kalėjimas!.. O, viešpatie, kad aš
Turėčiau, kaip ir Edvardas, ne širdį,
O titnagą,— ar tegu jo širdis
Atlyžta, suminkštėja kaip manoji!
Ne, būdamas toks vaikiškas ir kvailas,
Pražūsiu šiam pasauly...

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*) Tai pražūk
Ir nugarmėk į pragaro bedugnę!
Tenai sau karaliauk, dvasia piktoji!

RIVERSAS

Mes narsiai, lorde Glosteri, kovojom,
Bet priešui netarnavom, netiesa:
Mes gynėme teisėtą mūs valdovą
Ir jūsų ginti stosim panašiai,
Jei būsite karalium.

GLOSTERIS Aš — karalium?
Mieliau sutiksiu būti nešiku...
Koktu man apie tai net pagalvoti!

KARALIENĖ ELZBIETA

Jei jums, milorde, nelabai smagu
Yra galvot apie karaliaus sostą,
Tai dar menkesnis malonumas man
Yra sėdėti karalienės soste.

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*)
Taip, menkas malonumas, nėr kalbos,
Nes aš čia karalienė — tik be sosto.
Nebeturiu jėgų daugiau kentėti.
(*Išeina į priekį*)
Sakykite, piratai, ko jūs siaučiat?

Dėl mano turtų riejatės? Kodėl
Jūs virpate iš baimės prieš mane?
Jei savo karalienei nusilenkti
Nenorite,— drebėkit, maištininkai!
(*Glosteriui*)
Meilingas niekše, ko nusigrįžai?

GLOSTERIS

Raukšlėta ragana, ko tu šauki?

KARALIENĖ MARGARITA

Šaukiu apie baisingas eibes tavo,—
Neišsisuksi nuo manęs vis vien!

GLOSTERIS

Tu ištremta — ir gresia tau mirtis.

KARALIENĖ MARGARITA

Tiesa. Bet man lengviau namie numirti,
Negu gyvent nykiam ištrėmime.
Grąžink man vyrą žuvusį ir sūnų.
(*Karalienei Elzbietai*)
O tu — man karalystę atiduok,
Klausykite visi jūs mano valios!
Kartėlį savo perleidžiu aš jums,
Beširdžiai pagrobėjai mano laimės!

GLOSTERIS

Tada, kai mano tėvui prakilniam
Uždėjai tu karūną popierinę,
Kai ašaros iš jo akių pasruvo
Ir Retlando nekaltojo krauju
Suvilgytą mažytę skepetaitę[16]
Su pašaipa davei jam nusišluostyt,—
Tada prakeikė hercogas tave,
Ir įžeistos jo sielos prakeikimą
Tu ligi šiol tebejunti. Tai dievas
Tave taip rūsčiai plaka, o ne mes.

KARALIENĖ ELZBIETA

Skriaudėjus baudžia dievas: jis — teisingas.

HESTINGSAS

Be jokio gailesčio užmušti vaiką —
Žiaurumas negirdėtas, iš tiesų!

RIVERSAS

Išgirdę tai, tironai net pravirko.

DORSETAS

Kiekvienas keršto dieną pranašavo.

BAKINGEMAS

Nortamberlendas verkė, tai išvydęs.

KARALIENĖ MARGARITA

Stebėtina! Ką tik, prieš man ateinant,
Jūs plūdotės ir buvot pasiruošę
Į gerklę įsikibti viens kitam,
Dabar gi urmu puolate mane!
Nejaugi Jorko mestas prakeikimas
Yra toks nepalenkiamas, jog niekas —
Nei Henriko ir Edvardo mirtis,
Nei tremtinės apverktina dalia,
Nei sosto netekimas — neatsvėrė
To pienburnio išpaikinto mirties?
Jei prakeikimai, debesis pramušę,
Pakilti gali iki pat dangaus,
Tai prasiskirkit, debesys lėti,
Ir mano prakeikimams duokit kelią!
Lai ne kovoj karalius jūsų krinta,
O persirijęs miršta nuo ligos
Kaip mūs karalius — nuo žudiko rankos!
Lai Velso princas, Edvardas tavasis,
Kaip Velso princas, Edvardas manasis,
Jaunystės metuos žūva nelemtai!
Tu, neteisėta britų karaliene,
Visas kartybes mano išbandyk —
Palaidok savo šlovę ir vaikus
Ir vis gyvenk pasaulyje ir krimskis,
Kai tavo sostą pasiglemš kita!
Lai trumpaamžė būna tavo laimė

Ir tol tave skausmai ir kančios lydi,
Kol mirsi tu kaip vieniša našlė,
O ne kaip anglų žemės karalienė!
Jums, Dorsetai ir Riversai, kurie
Kartu su lordu Hestingsu stebėjot,
Kaip liejas kraujas manojo sūnaus,
Jums dievas tegul pražūtį pasiųs,
Nedavęs nė sulaukti žilo plauko!

GLOSTERIS

Ar viskas jau, sukembusi pikčiurna?

KARALIENĖ MARGARITA

Ne, tau dabar eilė! Klausyk, šunie!
Jei dievas turi savo atsargoj
Baisybių didesnių, negu linkiu tau,
Tegu jis tolei jų neišeikvoja,
Kol tavo nuodėmės nunoks,— o tąsyk
Lai trenkia jo rūstybė į tave,
Žlugdytojau ramybės šio pasaulio!
Lai sąžinės kirmis tave sugraužia!
Lai tau draugai atrodo išdavikais,
O išdavikai — amžinais draugais!
Jei miegas tau kada sumerks akis,
Lai slegiantys sapnai tave kamuoja,
Pilni velnių ir pragariško siaubo!
Tu — pašlemėkas, tu — knislus kuilys[17],
Tu — atmata gamtos, kuprota šmėkla,
Paties šėtono išpera kraupi,
Gėdingas vaisius motinos ir tėvo!
Tu — nedorybių kratinys! Tu, tu...

GLOSTERIS

Margarità.

KARALIENĖ MARGARITA Ką, Ričardai?

GLOSTERIS Šaukei tu?

KARALIENĖ MARGARITA

Ne, anaiptol.

GLOSTERIS Atleisk, aš pagalvojau,
Kad tu mane vainojai čia...

KARALIENĖ MARGARITA O kaipgi?
Tik man jokių atsakymų nereik.
O, netrukdyk užbaigti prakeikimų.

GLOSTERIS

Aš juos baigiau, ištaręs tavo vardą.

KARALIENĖ ELZBIETA

Tu nejučiom pati save prakeikei.

KARALIENĖ MARGARITA

Ak, karalienės iškamša blanki!
Kam cukrų tu, pamišėle, barstai
Ant to išpampusio, nuodingo voro,
Kuris apraizgė tinklais jau tave?
Tu, paikše, prieš save galandi peilį!
Ateis diena, kai su manim sykiu
Prakeiksi šitą rupūžę kuprotą!

HESTINGSAS

Užtenka tau, melage, šunburniaut!
Žiūrėk, kad neprarastume kantrybės.

KARALIENĖ MARGARITA

Begėdžiai! Jūs įsiutinot mane!

RIVERSAS

Patarčiau pasimokyt mandagumo.

KARALIENĖ MARGARITA

Pramokite jo patys iš pradžių.
Jūs — mano valdiniai, o aš — valdovė,
Jūs turit būt mandagūs su manim.

DORSETAS

Neverta ginčytis, jinai beprotė.

KARALIENĖ MARGARITA

Markizpalaiki įžūlus, tylėkit!

Naujasis jūsų herbas dar vos laikos.
Ne jums, didikai penkiadieniai, spręst,
Ką reiškia rango ir šlovės netekti!
Kas stovi aukštumoj, nelinksta vėtroj,
Bet krisdamas sudūžta į šukes.

GLOSTERIS

Neblogas patarimas, dievaži;
Į galvą įsidėkit jį, markize.

DORSETAS

Jis liečia ne mažiau ir jus, milorde.

GLOSTERIS

Sakyčiau, net daugiau. Bet mano lizdas —
Viršūnėj seno kedro, taip aukštai,
Kad nei audrų, nei saulės jis neboja.

KARALIENĖ MARGARITA

Deja! Jisai užtemdo saulės šviesą.
Argi ne tavo pykčio debesis
Užklojo mano sūnui saulę skaisčią
Ir jį mirties tamsybėn nugramzdino?
Jūs gūžtą susisukot mūs lizde.
Bet tai, ką pasigrobėte krauju,—
Krauju atimsim su pagalba dievo!

BAKINGEMAS

Užtenka! Jeigu mūsų jums negaila,
Tai gėdos bent turėkite.

KARALIENĖ MARGARITA O, ne,
Aš neturiu nei gailesčio, nei gėdos.
Jūs buvote negailestingi man,
Begėdiškai sudaužėt mano viltis,—
Ir gyvenu aš gėdoj amžinoj,
Ir apmaudas gyvena mano gėdoj.

BAKINGEMAS

Užtenka!

KARALIENĖ MARGARITA O šviesusis Bakingemai,

Aš draugiškai bučiuoju tavo ranką.
Tavęs ir tavo giminės kilnios
Joks negandas lai niekad neištinka!
Tu mūs krauju nesutepei sau rūbų —
Ir mano prakeikimų nebijok.

BAKINGEMAS

Nėra ko jų bijoti ir kitiems,
Nes prakeikimai visada prilimpa
Prie lūpų to, kuris paskelbė juos.

KARALIENĖ MARGARITA

Ne, jie nuskris tenai, dangun, pas dievą
Ir miegančią kantrybę jo prižadins.
O Bakingemai, saugokis to šuns!
Jis, vizgindamas uodegą, įkanda —
Ir mirtį neša jo dantų nuodai.
Nesusidėk su juo, būk atsargesnis!
Blogybės visos, pražūtis ir maras,
Ir pragaras — įkūnyti jame.

GLOSTERIS

Ką ji pasakė, lorde Bakingemai?

BAKINGEMAS

Neverta man kartoti to, milorde.

KARALIENĖ MARGARITA

Ką? Tu šaipais iš gero patarimo
Ir glostai tą, kurs kasa duobę tau?
Tačiau tada, kai pasikeis laikai
Ir liūdesiu jis pervers tavo širdį,
Tu prisimink mane ir pasakyk:
„Teisi buvai tu, vargše Margarita!“
Nekęskit jo, lai jis nekenčia jūsų,
Ir dievas lai nekenčia jūs visų!
(*Išeina*)

BAKINGEMAS

Man šiaušiasi plaukai nuo tų plūdimų.

RIVERSAS
Ir man. Stebiuos, kodėl jinai laisva.

GLOSTERIS
O aš — prisiekiu motina švenčiausia —
Jos nepeikiu: ji tiek skriaudų patyrė,
Jog aš gailiuos, jei blogas jai buvau.

KARALIENĖ ELZBIETA
Nesijaučiu kalta dėl jos nelaimių.

GLOSTERIS
Bet jos nelaimės buvo jums naudingos.
Per daug karštai dariau aš gera tiems,
Kurie dabar man šaltesni už ledą.
Už savo triūsą Klarensas antai
Pateko tvartan, kad atsipenėtų...
Tegul atleidžia viešpats jo engėjams!

RIVERSAS
Krikščionio pirmutinė pareiga —
Už savo nuskriaudėjus melstis dievui.

GLOSTERIS
Aš šitaip ir elgiuosi visados.
(*Į šalį*)
Mat tyčiomis nekeikiu aš kitų,
Kad sau neužsitraukčiau prakeikimo.

Įeina K e t s b i s

KETSBIS
Jo didenybė kviečia karalienę.
(*Glosteriui*)
Jus, gerbiamasis hercoge, taip pat.
(*Kitiems*)
Ir jus, milordai.

KARALIENĖ ELZBIETA Ketsbi, aš tuojau.
Jūs einate, milordai, su manim?

RIVERSAS
Mes pasiruošę jums tarnauti.

Išeina visi, išskyrus Glosterį

GLOSTERIS

Aš dirbu savo juodus darbelius —
Ir pirmas garsiai apie tai šaukiu,
Idant slaptų nusikaltimų naštą
Ant svetimų pečių suverst galėčiau.
Aš Klarensą tamsiojon įkišau,
Bet, susitikęs kokį žioplą mulkį,
Kaip Bakingemą, Hestingsą ar Stenlį,
Dėl jo likimo raudu ir sakau,
Jog mūsų karalienė ir jos sėbrai
Prieš mano brolį kiršina karalių...
Tuo patikėję, siundo jie mane
Prieš Riversą, prieš Voganą ir Grėjų.
Tada aš pasigaunu švento rašto
Ir atsiduseęs tuoj pareiškiu jiems,
Kad dievas draudžia keršyti už bloga...
Taip išpeštom iš biblijos citatom
Dangstau nuogybę savo niekšiškumo
Ir velniu dėtas šventą vaidinu.

Įeina du ž m o g ž u d ž i a i

Bet cit! Ateina mano pramuštgalviai.
Kaip laikotės, bičiuliai mano šaunūs?
Jūs einat mūsų reikalo tvarkyt?

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Taip, hercoge. Mums trūksta tik leidimo,
Mes nepateksim Tauerin be jo.

GLOSTERIS

Gerai sakai. Jis gatavas, prašau.
(*Duoda raštą*)
Susidoroję eikite į Krosbį.
Tik veikite ryžtingai ir nedelskit,
Nesnauskit, jam neduokit prasižiot:
Iškalbingumo Klarensui nestinga,
Jis beregint jus gali sugraudint.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Et, ką jūs! Nebijokite, milorde:
Mes postringaut nemanome ilgai.
Kas plepa daug, tasai mažai padaro.
Į darbą mes paleisime rankas —
Ne liežuvius.

GLOSTERIS Tegu kvailiai sau verkia,
O jums lai girnos verčias iš akių.
Jūs — puikūs vyrai. Na, linkiu sėkmės!
Greičiau, greičiau.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS Mes einam jau, milorde.

Abu išeina

IV scena

Taueris
Įeina Klarensas ir Brekenberis

BREKENBERIS

Ko šiandien, hercoge, toks apsiblausęs?

KLARENSAS

Praleidau sunkią naktį aš. Ji buvo
Pilna tokių regėjimų siaubingų,
Tokių pasibaisėtinų sapnų,
Jog kaina panašios kitos nakties
Aš niekada — prisiekiu kryžiaus ženklu —
Nebesutikčiau nusipirkti sau
Nė šimto tūkstančių dienų laimingų.
Taip, šiurpulinga buvo ta naktis.

BREKENBERIS

O ką gi jūs sapnavote, milorde?

KLARENSAS

Man rodės, kad, iš Tauerio pabėgęs,
Aš jūromis Burgundijon plaukiu

Ir mano brolis Glosteris — čia pat;
Mane jis tartum stengiasi visaip
Ant denio iš kajutės išvilioti.
Mes žiūrime į Anglijos krantus
Ir minime laikus aršių kovų
Tarp Jorkų ir Lankasterių, kai mudu
Pakėlėm tiek pavojų įvairiausių.
Taip beinant mums svyruojančia bliktim,
Staiga suklupo Glosteris... Aš puoliau
Padėti jam, tačiau neatsilaikęs
Pargriuvo jis ir griūdamas mane
Nustūmė į putotą vandenyną.
Kaip klaikiai šniokštė bangos ausyse!
Kokie mirties vaizdai mane apsupo!
Atrodė man, kad begales laivų
Nugrimzdusių regiu aš prieš save,
Kad tūkstančiai žmonių aplinkui tyso
Ir žuvys tartum godžiai graužia juos;
Tarp inkarų didžiulių — krūvos perlų,
Brangiausi akmens, aukso gabalai
Ir deimantai ant marių dugno mėtės:
Vieni iš jų — į kaukoles sulindo,
Kiti lyg tyčia vietoje akių,
Kurios kadaise švietė čia linksmai,
Akiduobių urvuos dabar įstrigo
Ir pašaipiai spindėdami žiūrėjo
Į glitų ir mauruotą jūros dugną,
Perdėm nuklotą kaulais negyvais.

BREKENBERIS

Bet kaipgi jūs akivaizdoj mirties
Šias paslaptis gelmių įžvelgti spėjot?

KLARENSAS

Tikrai, man taip vaidenosi. Daug sykių
Bandžiau atsikratyti nuo gyvybės,
Bet nenumaldomas gelmių verpetas
Sukaustęs laikė sielą manyje,
Neleido jos į tyrą, gaivų orą

Ir smaugė taip mane, jog pagaliau
Aš vos neuždusau, netekęs žado.

BREKENBERIS

Ir jūs nuo to košmaro nepabudot?

KLARENSAS

Ne, šitas sapnas tęsės po mirties.
Ūmai audra manoj širdy pakilo...
Man rodėsi: per upę liūdesingą
Į karalystę amžinos nakties
Mane niaurusis valtininkas kelia[18] —
Tas pats, kurį poetai apdainavo.
Brangusis uošvis, Vorikas garsus,
Klajūnę mano sielą pasitinka
Ir šaukia: „Klarensai, kokia bausmė
Už tavo išdavystę paskirta
Tamsybės begalinės viešpatijoj?“
Ir šitaip šūktelėjęs, jis pranyko.
Tuomet išvydau angelą skaistveidį
Su garbiniais, įmirkusiais krauju;
Jis prisiartinęs suriko garsiai:
„Štai Klarensas, klastuolis, išdavikas,
Mane nudūręs Tjuksberio laukuos!
Draskykite jį, furijos, draskykit!“
Tuoj pat bjauriausių kipšų legionai
Mane apspito ir tokiais balsais
Pradėjo kaukti tiesiai į ausis,
Jog aš nuo jų staugimo išgąstingo
Drebėdamas iš karto pabudau.
Ir dar ilgai po to man vis vaidenos,
Jog aš tebeklajoju pragare,—
Taip sukrėtė mane tas keistas sapnas.

BREKENBERIS

Milorde, jūsų siaubą suprantu:
Beklausant ir mane pagavo šiurpas.

KLARENSAS

O, Brekenberi, visa, kas dabar
Taip sunkiai mano sąžinę kamuoja,—

Aš visa tai dėl Edvardo dariau.
Ir štai sulaukiau padėkos! O, dieve,
Jei mano karštos maldos nepajėgia
Didžios rūstybės tavo numalšinti,
Nubausk mane, bet nekaltos žmonos
Ir nekaltų vaikų pasigailėki!
Dar pasėdėk, mielasis mano sarge.
Čia taip nyku, mane marina miegas.

BREKENBERIS

Gerai, milorde. Mikite ramiai.

Klarensas užmiega

BREKENBERIS

Skausmai sulaužo įpročius visus,
Vidurdienį paverčia naktimi,
O poilsį — budėjimu. Didiko
Garbės viršūnė — vardas vien skambus,
Vien sielvartas jam atpelnas už šlovę,
Vien rūpesčių nematomų šimtai —
Jo galios apgaulingos palydovas.
Kuo skiriasi didžiūnas ar valdovas
Nuo elgetos kuklaus? Vardu tiktai.

Įeina abu žmogžudžiai

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Ei, kas ten?

BREKENBERIS

Žmogau, ko tau reikia? Kas atnešė tave čionai?

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Man reik pakalbėt su Klarensu; o atnešė mane čionai kojos.

BREKENBERIS

To maža.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Geriau šnekėt mažai, negu tuščiai malti liežuviu, sere.
Parodyk jam mūsų įgaliojimą,— ir baigtos kalbos.

Brekenberis paima raštą ir skaito

BREKENBERIS

Aš pagal šį įsakymą turiu
Jums atiduoti hercogą šviesiausią.
Nesiimu aš spręsti, ką tai reiškia,
Aš noriu būt visai švarus. Štai raktai.
Kaip matot, miega hercogas krėsle.
Nueisiu pas karalių, jam pranešiu,
Jog suimtąjį perdaviau aš jums.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Neblogą radot išeitį jūs, sere.
Sudie, laimingai!

Brekenberis išeina

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Tai ką, pjaukim jį, kol miega.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Nereik: tuokart jis pabudęs sakys, kad mes pasielgėm kaip bailiai.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Eik tu, kvaily! Kada gi jisai pabus? Nebent per paskutinį teismą?

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Taigi! O per paskutinį teismą ims ir pasakys, kad mes jį nudūrėm bemiegantį.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Kaip žiauriai skamba tas žodis: „teismas“! Jis lyg ir prižadino many sąžinę.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Vadinas, bijai?

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Ne, jį nudėt aš nebijau, nes turiu tokį įsakymą. Bet mane ima baimė, kad šitaip bežudydamas nepražudyčiau savo sielos: tąsyk jokie įsakymai nepagelbės.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

O aš maniau, kad tu tvirtai pasiryžęs.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Taip, aš tvirtai pasiryžęs palikti jį gyvą.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Na tai aš einu atgal pas hercogą Glosterį ir viską jam iškloju.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Būk geras, palūkėk trupučiuką. Tikiuosi, kad tas mano mielaširdingas ūpas praeis. Mane kartais toksai šišas pagauna, bet nesuspėsi nė iki dvidešimt suskaičiuoti, ir jis dingsta savaime.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Gal jau atsikvošėjai?

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Tiesą sakant, kažkoks sąžinės krislelis dar tebekruta many.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Tu tik pagalvok, koksai atmokestis už darbą mūs laukia.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Lai miršta, trauk jį devynios! Apie atmokestį kaip sykis buvau visai pamiršęs.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Kurgi dabar tavo sąžinė?

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Hercogo Glosterio piniginėj.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

O kai jis atidarys ją ir paduos mums pinigus,— tavo sąžinė lėkte išlėks į orą?

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Tegu sau lekia — baisiai ji kam reikalinga!

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Kad tik neparskristų atgal pas tave!

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Nusibodo man su ja terliotis. Sąžinė — pavojingas dalykas. Per ją žmogus pasidarai bailys. Tu nori nusikeikti ar ką pavogti,— o ji tave tramdo ir bara; tu nori pergulėt su kaimyno žmona,— o ji, žiūrėk, jau bado į tave pirštu. Sąžinė — tai drovus kipšiukas, kuris nuolat rausta iš gėdos; tai nenuorama, kuris maištauja žmogaus krūtinėj ir visur mums priešgyniauja. Sykį aš radau kapšį, pilną aukso, bet tas velniūkštis prispyrė mane grąžinti piniginę. Tai jis paverčia žmones į elgetas. Ne veltui jį laiko pavojingu sutvėrimu ir varo lauk iš miestelių ir miestų. Žodžiu, jei nori smagiai nugyvent amželį, pasikliauk savo galva ir vyk jį šalin.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Po šimts!.. Ogi jisai va sukasi man pašonėj ir kužda, kad nežudyčiau hercogo.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Tu juk pats velnių priėdęs, netikėk juo! Kai jis tave apsės, sudribsi bematant.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Nesijaudink, ne taip lengva su manim apsidirbti — aš pakankamai drūtas.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Dabar kalbi kaip šaunus vaikinas, kuris moka brangint savo gerą vardą. Tai ką, kibsim į darbą?

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Kaukštelk jam savo kardo rankena per makaulę, o paskiau mes nusitempsim jį į gretimą kambarį ir įkišim į malvazijos statinę.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Puiki mintis! Nebloga išeis sriuba.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Cit, jis sujudėjo.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS Trinktelt?

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Palauk, iš pradžių pašnekinkim jį.

KLARENSAS (*atsibusdamas*)

Kur mano sargas? Duok man taurę vyno.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Tuoj gausit jo daugiau nei reik, milorde.

KLARENSAS

Dėl dievo meilės, kas per vienas tu?

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Toks pat žmogus kaip jūs.

KLARENSAS

Tik ne karališkos kilmės.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Užtat ne niekšų giminės.

KLARENSAS

Iš tavo lūpų veržiasi griaustinis,
O akys tavo žiūri atlaidžiai.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Byloja mano lūpomis karalius,
O akys dar priklauso man pačiam.

KLARENSAS

Kaip klaikiai ir miglotai tu kalbi!
Grėsmingas tavo žvilgsnis. Tu išbalęs.
Kas atsiuntė tave? Ko atėjai?

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Tam, kad... tam, kad...

KLARENSAS

Tam, kad mane užmuštumei?

ABU ŽMOGŽUDŽIAI

Taip, taip.

KLARENSAS

Jums vos užteko kvapo tai ištarti,
O tai įvykdyt — kvapo neužteks.
Kuo aš esu nuskaudęs jus, draugai?

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Nuskaudęs esate ne mus — karalių.

KLARENSAS

Aš vėlei susitaikinsiu su juo.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Ne, niekad. Pasiruoškit mirt, milorde.

KLARENSAS

Kodėl visam pasauly būtent jus
Išrinko nužudyt nekaltą žmogų?
Kuo ir kada esu aš nusižengęs?
Kaltės manosios liudininkai — kur jie?
Koks tardymas ar nuodugni kvota
Įgalino paniurusį teisėją
Pasmerkti vargšą Klarensą myriop?
Ne, kolei aš nenuteistas, kaip to
Įstatymai šio krašto reikalauja,
Grūmoti man mirtim neturit teisės.
Klausykite, maldauju vardan Kristaus,
Išpirkusio mūs nuodėmes krauju,—
Išeikite, nelieskite manęs,
Nesusitepkit pragaištingu darbu.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Mes vykdome įsakymą — ir tiek.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

O mūsų įsakytojas — karalius.

KLARENSAS

Neišmanus pastumdėli! Juk mums
Visų karalių viešpats ir valdovas
Kadaise pats įstatymų lentoj

Įrašė: „Nežudyk“. Nejaugi tu
Po kojomis paminsi jo liepimą
Ir nusilenksi įgeidžiui žmogaus?
O, saugokis, kad jo ranka bausminga
Neklaužadai nesmogtų už tatai.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Bet jo ranka bausminga smogs ir tau
Už tavo padarytą žmogžudystę
Ir priesaikos sulaužymą klastingą.
Tu, šventąjį priėmęs sakramentą,
Lankasterį buvai prisiekęs gint.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Išsižadėjęs šventvagiškai to,
Kas buvo tavo priedermė aukščiausia,
Tu, išdavike, peilį suvarei
Tiesiog pačion širdin karaliaus sūnui...

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Kurį mylėt ir saugoti žadėjai.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Kam grasini įstatymais dangaus,
Jei juos esi taip niekšiškai sutrempęs?

KLARENSAS

Bet argi sau aš visa tai dariau?
Deja, vien Edvardui, vien savo broliui!
Todėl nepatikėsiu, ne, kad jis,
Tos nuodėmės didysis dalininkas,
Manęs žudyti būtų jus pasiuntęs.
Jei panorės mane nubausti dievas,—
Jis tai be baimės padarys viešai.
Nerūstinkit jo rankos visagalės!
Kliautingai, kaip slapukas, vogčiomis
Jisai nežudo niekintojų savo.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Kas budeliu tave paskyręs buvo,

Kai šaunią atžalą Plantagenetų,
Vos spėjusią pražysti, nukirtai?

KLARENSAS

Šėtonas, pyktis, meilė mano broliui.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Mūs pareiga, nusikaltimas tavo
Ir meilė tavo broliui — liepia mums
Tave užmušti.

KLARENSAS O, jei mano brolį
Jūs mylite, nebūkite beširdžiai,—
Aš visas atsidavęs jam esu.
Gal judu papirkti? Tada skubėkit
Pas kitą brolį — Glosterį: jisai
Daugiau jums duos už Klarenso gyvybę,
Nei Edvardas už žinią jo mirties.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Suklydot — Glosteris nekenčia jūsų.

KLARENSAS

O, ne, mane brangina jis ir myli.
Nueikite pas jį.

ABU ŽMOGŽUDŽIAI Nueisim, kaipgi!

KLARENSAS

Priminkit jam, kaip didis tėvas Jorkas,
Turbūt nenumanydamas visai,
Jog sandora vaikų iširs taip greitai,
Mus pergalinga laimino ranka,
Kaip savo trim sūnum jisai linkėjo
Mylėti vienas kitą nuoširdžiai.
Tai prisiminęs, Glosteris pravirks.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Tik, žinoma, ne ašarom, o girnom,
Kaip neseniai jis mokė verkti mus.

KLARENSAS

Nešmeižkit brolio — jo širdis minkšta.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Taip, taip,
Kaip sniegas rugiapjūtėje... Tu klysti:
Tai jis mus siuntė nužudyt tavęs.

KLARENSAS

Negali būt! Kai skyrėmės su juo,
Raudodamas mane jis apkabino
Ir laisvę man žadėjo iškovot.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Jis neapgavo: tu gali laisvai
Iš sielvartų ir ašarų pakalnės
Keliaut į šalį dangiškų džiaugsmų.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Skubėkit susitaikint su dievu.
Jūs turit mirt, milorde.

KLARENSAS Tavo sieloj
Teberusena žmogiški jausmai,
Jei su dievu man siūlai susitaikint;
Bet kam, pakėlęs ranką prieš mane,
Maištauji tu, apakėli, prieš dievą?
O, patikėkite, mieli draugai:
Kas siuntė jus įvykdyt žmogžudystės,
Tas jūsų neapkęs už ją paskui.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Tai kas gi mums daryt?

KLARENSAS Pasigailėti —
Ir tuo būdu išgelbėt savo sielas.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Tegu sau gailis bobos ir bailiai.

KLARENSAS

Tik velnias, tik laukinis, tik žvėris
Nežino gailesio. O kas iš jūsų,
Belaisvio princo vietoj atsidūręs
Ir žmogžudžius pamatęs taip kaip aš,
Jam dovanot gyvybę nemaldautų?
Drauguži, kibirkštėlę atgailos
Aš pastebėjau žvilgsnyje tavajam!
Tad jeigu nemeluoja šitos akys,—
Meldžiu tave, užtark mane, užjausk
Nelaimėje. Net elgetą bedalį
Sujaudintų malda bedalio princo!..

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Milorde, atsigrįžkit.

PIRMAS ŽMOGŽUDYS (*nudurdamas Klarensą*)

Še tau! Še tau!
O jeigu net ir šito bus per maža,
Prigirdysiu malvazijos bose.
(*Išeina su lavonu*)

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Koks negirdėtas, žvėriškas žiaurumas!
Nuo kruvino šio darbo kaip Pilotas[19]
Norėčiau nusiplauti sau rankas.

Grįžta pirmas žmogžudys

PIRMAS ŽMOGŽUDYS

Tai ko gi man nepadedi? Dievaž,
Pranešiu hercogui, koksai tu liurbis.

ANTRAS ŽMOGŽUDYS

Man būtų maloniau jam pasigirti,
Kad brolis jo išgelbėtas yra.
Tad pasiimk sau atpildą žadėtą
Ir jam pranešk, jog aš labai gailiuos
Dėl hercogo mirties.
(*Išeina*)

PIRMAS ŽMOGŽUDYS O aš nė kiek.
Keliauk, šlykštus baily, iš kur atėjęs! —
Kokion skylėn nukišus man lavoną,
Kol hercogas palaidot įsakys?
Kai gausiu pinigus,— sprunku tuojau:
Po viso to aš likti čia bijau.
(*Išeina*)

ANTRAS VEIKSMAS

I scena

Londonas. Karaliaus rūmai
Įeina sergantis karalius Edvardas, karalienė Elzbieta, Dorsetas, Riversas, Hestingsas, Bakingemas, Grėjus ir kiti

KARALIUS EDVARDAS

Taip. Šiandien padariau aš gerą darbą.
Vienybę savo puoselėkit, perai.
Iš mūsų išganytojo kasdien
Aš pasiuntinio dangiškojo laukiu.
Dabar, kai pasirūpinau šioj žemėj
Vėl taiką sugrąžinti tarp draugų,
Ramiai paliks pasaulį mano siela.
Na, Hestingsai ir Riversai, prisiekit
Gyventi meilėj, be ardos ir pykčio,
Ir viens kitam paspauskite rankas.

RIVERSAS

Manoj krūtinėj apmaudo grimzlių
Nė pėdsako neliko — mato dievas.
Lai ši ranka patvirtins mano žodį.

HESTINGSAS

Tą pat ir aš prisiekiu savo laime.

KARALIUS EDVARDAS

Žiūrėkit, nejuokaukit su karalium,
Nes tas, kuriam visi karaliai lenkias,
Gudraujant apsimetėlius nutvers
Ir juos tarpusavio vaiduos prapuldys.

HESTINGSAS

Tegu prasmegsiu žemėn, jei meluoju.

RIVERSAS

Aš irgi,— jeigu Hestingso nemyliu!

KARALIUS EDVARDAS

Ir jus čia tektų kaltint, karaliene,
Ir jūsų sūnų Dorsetą, deja,
Ir lordą Bakingemą: jūs visi
Paskendę buvot rietenose. Žmona,
Mylėkit lordą Hestingsą nuo šiol,
Jam leiskit pabučiuoti jūsų ranką;
Tik būkit nuoširdi, neveidmainiaukit.

KARALIENĖ ELZBIETA (*Duoda jam ranką*)

Še, Hestingsai. Prisiekiu savo šlove,
Nesantaika senoji pamiršta.

KARALIUS EDVARDAS

Apsikabinkit, Dorsetai, su juo;
Mylėkit, lorde Hestingsai, markizą.

DORSETAS

Pareiškiu iškilmingai jums, kad visad
Draugystę mūsų saugosiu šventai.

HESTINGSAS

Ir aš, milorde, prižadu tą pat.

Jie apsikabina

KARALIUS EDVARDAS

Dabar mane pradžiugink, Bakingemai,
Ir, apkabinęs gimines žmonos,
Užtvirtink mūsų sąjungą vieningą.

BAKINGEMAS (*karalienei*)

Jei Bakingemas kada nors nuo jūsų

Ar jūsų artimųjų nusigrįš,
Jei atsimes nuo savo pareigų,—
Tegul mane už tai nubaudžia dievas!
Lai tuo metu, kai būsiu reikalingas
Bičiulio širdingiausio paramos,
Jis apvilia mane kaip išdavikas,
Tegul nedėkingumo pilną saiką
Atseiki man už paslaugas ir meilę!
Duok dieve, kad taip būtų, jeigu jums
Sulaužysiu ištikimybę savo.
(*Apkabina Hestingsą ir kitus*)

KARALIUS EDVARDAS

Taurusis Bakingemai, tavo žodžiai —
Balzamas mano širdžiai nukamuotai.
Šiai mūsų sandorai apvainikuot
Vien mūsų brolio Glosterio tetrūksta.

BAKINGEMAS

Štai hercogas ateina čia kaip tik.

Įeina G l o s t e r i s

GLOSTERIS

Šviesiausiajam karaliui, karalienei
Ir jums, garbingi perai, gerą dieną!

KARALIUS EDVARDAS

Taip, broli, nebloga diena, tikrai:
Išdidūs mūsų perai, atsisakę
Nuo barnių ir kerštavimų senų,
Krikščioniško mūs rūpesčio dėka
Gyventi žada santaikoj meilingoj.

GLOSTERIS

Tai didis jūsų nuopelnas, valdove.
Ir jeigu kas tarp šių aukštų svečių,
Vylingom pasidavęs apkalbom,
Mane per klaidą laiko savo priešu,
Jei aš kada, pagautas įnirtimo,

Esu ką nors užgavęs nejučiom,—
Meldžiu man dovanoti visa tai,
Ir lai draugystė klesti mūsų tarpe.
Nesantaika už mirtį man blogiau;
Neapkenčiu aš bet kokių vaidų
Ir su kiekvienu padoriu žmogum
Gyventi trokštu visados geruoju.
Pirmiausia, karaliene, aš į jus
Kreipiuosi, sau maldaudamas malonės,
Kurią tikiuos pateisinti darbais;
Jei kuo nusikaltau,— jus to paties
Prašau, kilnusis mano Bakingemai,
Jus, lorde Riversai, jus, lorde Grėjau,
Kurie taip širdote be priežasties,
Jus, hercogai, grafai, visi didikai!
Parodykite Anglijoje žmogų,
Kuriam aš jausčiau pagiežos daugiau
Už kūdikį naujagimį! Turiu
Aš angelišką širdį, dėkui dievui.

KARALIENĖ ELZBIETA

Šią dieną mes minėsime kaip šventę.
Taip išsklaidyti kivirčus visus
Tepadeda mums dievas! O dabar
Drįstu prašyti jūsų didenybę
Atleisti kaltę Klarensui, mūs broliui.

GLOSTERIS

Kaip? Argi tam valdovo akyse
Aš siūliau savo meilę, karaliene,
Kad žemintų mane? Kiekvienas žino,
Jog mirė mūsų hercogas taurus.

Visi krūpteli

Jūs šaipotės iš palaikų velionio.

RIVERSAS

Kiekvienas žino, kad jis mirė? Niekas
Nežino to!

KARALIENĖ ELZBIETA O, dieve, kas čia daros!

BAKINGEMAS

Aš, Dorsetai, išbalęs kaip visi?

GLOSTERIS

Taip, mielas mano lorde. Ir nė vieno
Aš nematau čionai rausvais veidais.

KARALIUS EDVARDAS

Jūs sakot, mirė Klarensas? Bet aš
Juk atšaukiau įsakymą.

GLOSTERIS Deja,
Jis mirė, atšaukimo nesulaukęs —
Dėl to, kad jūsų raštą pirmutinį
Merkurijus sparnuotas atgabeno,
O antrąjį — sukiužėlis kažkoks,
Kuris vos vos į šermenis suspėjo.
Yra žmonių kiek žemesnės kilmės,
Kuriuos gal slegia nuodėmių daugiau
Negu kad mano brolį nelaimingą,—
Ir vis dėlto su viešpaties pagalba
Šešėlio niekas nemeta ant jų!

Įeina S t e n l i s

STENLIS

Malonės jūsų aš meldžiu, valdove!

KARALIUS EDVARDAS

Nutilk: širdis man liūdesio pilna.

STENLIS

Aš nepakilsiu, kol neišklausysit.

KARALIUS EDVARDAS

Tai pasakok greičiau, kas atsitiko.

STENLIS

Gyvybę dovanokit mano tarnui:
Nužudė jis triukšmavusį didiką
Iš Norfolko garbingos palydos.

KARALIUS EDVARDAS

Tuo liežuviu, kuriuo taip neseniai
Esu myriop pasmerkęs savo brolį,
Aš laiminsiu nenaudėlį kažkokį?
Ne žmogžudystė, o tiktai mintis —
Štai visas Klarenso nusikaltimas...
Ir vien už tai — mirtis negailestinga!
Kai įtūžimo apimtas buvau,
Ar kas tada jį užtarė, ar puolė
Prie mano kojų? Ar kalbėjo kas
Man apie broliškus jausmus ir meilę?
Ar ragino mane apsigalvot?
Ar priminė kas nors, kaip vargšas brolis
Paliko mūšy Voriką galingą
Ir stojo ginti Edvardo? Ar kas
Pasakė man, kaip Tjuksberio laukuos,
Kada jau spaudė Oksfordas mane,
Atėjo į pagalbą jis ir tarė:
„Gyvenk ir karaliauki, mielas broli“?
Ar priminė, kaip mes abu kadais,
Nuo šalčio stingdami, gulėjom žemėj
Ir jis mane savu rūbu užklojo,
O pats sutiko pusnuogis drebėt
Po lediniu dangum nakties speiguotos?
Kai visa tai iš mano atminties
Išrovęs buvo gyvuliškas pyktis,
Jūs atkakliai tylėjote. Tačiau,
Kai jūsų pakalikai ir šėrikai
Įkaušę žudo žmones nekaltus
Ir dergia išganytojo paveikslą,
Jūs tučtuojau — ant kelių: „Dovanok!“
O aš neatsispyręs nusileidžiu.
Kodėl gi mano brolio jūs negynėt?
Kodėl gi aš, puikybėje apakęs,
Jį, vargšą, taip paniekinęs buvau?
Net patys išdidžiausieji iš jūsų
Jo paslaugom anksčiau nesibodėjo,
Bet kai mirties pavojus grėsė jam,
Nesusiprato niekas jo užstoti...

O, aš bijau, kad jūsų ir manęs
Teisingai nenubaustų visagalis!
Padėkite man, Hestingsai, nueit
Į miegamąjį. Vargšas, vargšas brolis!

Karalius, karalienė ir keli didikai išeina

GLOSTERIS

Štai siutulio ūmaus padariniai!
Gerai įsidėmėkite, ne veltui
Gentainiai karalienės taip pabalo,
Išgirdę apie Klarenso žuvimą:
Tai jie karalių kiršino prieš jį!
Bet dievas to nedovanos vis tiek.
Na, einam guosti Edvardo, milordai.

BAKINGEMAS

Mes pasiruošę jums tarnauti.
(Išeina)

II scena

Karaliaus rūmai
Įeina Jorko hercogienė su Klarenso sūnum ir dukrele

KLARENSO SŪNUS

Miela močiute, pasakykit man,
Ar mirė mūsų tėvas?

JORKO HERCOGIENĖ Ne, vaikeli.

KLARENSO SŪNUS

Kodėl gi jūs taip grąžote rankas,
Sau į krūtinę daužote ir šaukiat:
„Ak, vargšas mano Klarensas“?

KLARENSO DUKTĖ Kodėl
Linguojat galvą, žiūrite taip gailiai,
Vadinat mus beglobiais našlaitėliais,
Jei mūsų tėtis gyvas tebėra?

JORKO HERCOGIENĖ

Jūs klystate, anūkai mano brangūs:
Verkiu ne dėl tėvelio aš mirties,
O dėl ligos karaliaus. Tuščias darbas —
Liet ašaras dėl tų, kurių nebėr.

KLARENSO SŪNUS

Štai jūs pati, močiute, pripažinot,
Kad nebėra pasaulyje tėvelio.
Karalius, mūsų dėdė, kaltas tuo.
Aš melsiuosi be atvangos kas dieną,
Prašysiu dievą, kad nubaustų jį.

KLARENSO DUKTĖ

Ir aš taip pat.

JORKO HERCOGIENĖ

Cit, vaikai, cit! Karalius myli jus.
Kvailučiai, neišprusę padarėliai,
Jūs nesuprantat, kas pražudė tėtį.

KLARENSO SŪNUS

Ne, viską mes suprantame, močiut.
Gerasis dėdė Glosteris man sakė,
Kad neseniai, sukurstytas žmonos,
Karalius pagal skundą suklastotą
Kalėjiman tėvelį pasodino.
Ir dėdė, tai kalbėdamas, raudojo,
Bučiavo man į skruostus taip švelniai
Ir vis kartojo, kad jis bus man tėvu,
O aš jam būsiu mylimu sūnum.

JORKO HERCOGIENĖ

Kas to nežino, kad apgaulė moka
Meilumo skraistę puikiai užsimest

Ir slėpti savo niekšiškąjį veidą
Dorybės kauke? Gėda man, kad aš —
Jo motina! Bet ne su mano pienu
Jis įčiulpė tiek melo į save.

KLARENSO SŪNUS

Nejaugi jūs galvojate, močiut,
Kad dėdė veidmainiauja?

JORKO HERCOGIENĖ Taip, vaikeli.

KLARENSO SŪNUS

Aš netikiu. Bet kas ten per balsai?

Įeina karalienė E l z b i e t a palaidais plaukais, paskui ją — R i v e r s a s ir D o r s e t a s

KARALIENĖ ELZBIETA

O, netrukdykit man vaitot ir verkti,
Draskyt save ir skųstis likimu!
Tau, neviltie juoda, aš atsiduodu,
Pati sau priešu būti aš geidžiu!

JORKO HERCOGIENĖ

Ką reiškia toji kvaitulio scena?

KARALIENĖ ELZBIETA

Nepaprastą tragediją! Mirtis
Nuskynė mano vyrą, tavo sūnų:
Karaliaus mūsų Edvardo nebėr!..
Kaip augti medžiui, kai sunyko šaknys?
Kaip be gyvybės syvų jam žaliuot?
Jei trokštate gyventi,— aimanuokit,
Jei mirti pasiryžot,— mirkit tuoj,
Idant greitais sparnais ir jūsų sielos
Karaliaus sielą spėtų pasivyti
Ir mes lyg jo tarnai ištikimi
Visi drauge įžengtume klusniai
Į amžinos ramybės viešpatiją.

JORKO HERCOGIENĖ

Susikrimtimą tavo atjaučiu:

Kilnusis tavo vyras — man sūnus.
Kada aš savo mylimąjį vyrą
Su ašarom į kapą nulydėjau,
Tai jo paveikslas mano vaikuose
Lyg veidrodyje gyvas pasiliko.
Dabar man du tuos veidrodžius trapius
Sudaužė į šukes mirtis klastinga;
Tiesa, dar vieną veidrodį turiu,
Bet jis yra toks drumzlinas ir kreivas,
Jog man į jį pasižiūrėti gėda.
Nors tu našlė, bet tu ne vieniša,
Tau ateity vaikai suteiks paguodą;
O man mirtis pagrobė vyrą brangų,
Iš mano rankų silpstančių jinai
Išplėšė vienusyk du ramentus —
Ir Klarensą, ir Edvardą. Tik pusę
Visų kartybių mano tu patyrei,
Ir tavo sielvartavimai ir skundai
Nuskęs manųjų ašarų tvane!

KLARENSO SŪNUS

Mes verkti jums, tetule, nepadėsim:
Ar, mūsų tėčiui mirus, verkėt jūs?

KLARENSO DUKTĖ

Kurčia jūs likot aimanoms našlaičių,—
Kurti mes būsim aimanoms našlės.

KARALIENĖ ELZBIETA

Man raudose nereikia talkininkų —
Dejonėmis turtinga aš pati.
Visi šaltiniai, versmės ir upokšniai
Lai susibėga mano akyse,
Idant mėnulis, viešpats vandenų[20],
Užpiltų ašarų srovėm pasaulį! —
Kur Edvardas, mielasis mano vyras?

VAIKAI

Kur Klarensas, brangusis mūsų tėvas?

JORKO HERCOGIENĖ

O, kur jūs, mano sūnūs mylimi?

KARALIENĖ ELZBIETA

Nėr Edvardo, nėr kas mane paguodžia!

VAIKAI

Nėr Klarenso, nėr kas paguodžia mus!

JORKO HERCOGIENĖ

Nėr kas mane paguodžia! Nėr jų, vargšų!

KARALIENĖ ELZBIETA

Aš — tarp visų našlių nelaimingiausia!

VAIKAI

Nelaimingiausi tarp našlaičių — mes!

JORKO HERCOGIENĖ

O aš, deja, pati nelaimingiausia!
Aš — motina jų sielvartų visų,
Visi jie telpa širdgėloje mano.
Dėl Edvardo mes verkiame abi,—
Viena pati aš Klarensą apraudu;
Aš su vaikais kartu gedžiu jų tėvo,—
Viena, be jų, dėl Edvardo liūdžiu.
Tad verkit! Mano trigubą nelaimę
Trise užliekit ašarom karčiom —
Aš aimanomis savo jas maitinsiu.

DORSETAS

Neliūskit, motin! Priekaištais aitriais
Nerūstinkite dievo. Nedėkingu
Mes laikom tokį žmogų paprastai,
Kurs gautą iš meilingų rankų skolą
Gera valia nenori sugrąžint.
Bet dar bjauriau yra maištaut prieš dievą,
Kursai panūdo atsiimt atgal
Karališkąją dovaną, jums duotą.

RIVERSAS

Kaip rūpestingai motinai pritinka,
Galvokit apie sūnų, karaliene,
Pašaukit princą jaunąjį čionai
Ir liepkite greičiau jam karūnuotis.
Su mirusiuoju Edvardu kartu
Palaidokite sielvartus visus
Ir, sostan gyvą Edvardą įkėlę,
Suraskite paguodą sau jame.

Įeina Glosteris, Bakingemas, Stenlis, Hestingsas ir Retklifas

GLOSTERIS

Neverk, sesuo! Skaisti žvaigždė užgeso,
Ir mes visi kaip vienas gedim jos;
Bet sopulių dejonės nepagydo...
Atleiskite, šviesioji mano motin,—
Nepastebėjau jūsų malonybės.
Aš atsiklaupęs nuolankiai prašau:
Palaiminkite sūnų.

JORKO HERCOGIENĖ Dieve duok
Tau gailestį, ištikimybę, meilę,
Romybę dvasios ir klusnumą.

GLOSTERIS Amen.
(Į šalį)
Ir duok ramiai numirt žiloj senatvėj...
Taip baigia visos motinos. Stebiuos,
Dėl ko jinai man to nepalinkėjo.

BAKINGEMAS

Jūs, princai rūškani, nuliūdę perai,
Bendros gėlos sunkumo prislėgti,
Į vieną darnią šeimą susiburkit.
Mirtis karaliaus nusiaubė ūmai
Pasėlį mūsų; bet apsčiausio derliaus
Mes laukiame užtat iš jo sūnaus.
Įaudrintos nesantaikoje širdys —
Nutildytos ir suglaustos draugėn,

Ir mes privalome vienybę šitą
Ugdyt ir saugot. Būtų pravartu
Pas mūsų princą jaunąjį į Ledlou
Tuojau pasiųsti svitą negausingą
Ir Londonan pakviest jį vainikuotis.

RIVERSAS

Milorde, bet kodėl gi negausingą?

BAKINGEMAS

Dėl to, milorde, kad žmonių gausybė
Išerzint gali apmaudo žaizdas,
Nespėjusias kaip reikiant surumbėti.
Kai nėr valstybėj pamatų tvirtų,
Kiekvienas lyg nepažabotas žirgas,
Kur jam ateis į galvą, lekia šuoliais.
Tad sumaišties nematomam pavojui
Užbėgti ne pro šalį už akių.

GLOSTERIS

Karalius mus sutaikino visus,
Ir toji sąjunga — šventa man lieka.

RIVERSAS

Taip pat ir man, ir kiekvienam iš mūsų.
Bet vis dėlto ji dar jauna, ir mes
Ją turim sergėti nuo įtarimų,
Kurių savaime gali pagimdyt
Žmonių susitelkimas; o todėl
Aš sutinku su lordu Bakingemu,
Jog siųst neverta svitos didelės.

HESTINGSAS

Aš irgi taip manau.

GLOSTERIS

Gerai, lai būna taip. Greičiau aptarkim,
Kam teks į Ledlou išsirengti spėriai.
Eime. Jūs, motina, ir jūs, sesuo,
Gal malonėsit savo patarimais
Pagelbėti šiam reikale svarbiam?

KARALIENĖ ELZBIETA IR JORKO HERCOGIENĖ

Be abejo, mielai.

Išeina visi, išskyrus Bakingemą ir Glosterį

BAKINGEMAS

Tegu į Ledlou vyksta kas tik nori;
Man su jumis, milorde, dievaži,
Čionai neverta likti. Pakeliui
Aš pasistengsiu sugalvoti būdą,
Kaip tikslą užsibrėžtąjį pasiekt
Ir kaip pirmiausia atitolint princą
Nuo įžūlių gentainių karalienės.

GLOSTERIS

Tu — mano antrininkas paslaugus,
Orakulas tu mano pranašingas!
Brangusis broli[21], tavimi visur
Tarytum kūdikis aš pasikliauju.
Tuoj pat į Ledlou. Nėr ko gaišti mums!

Abu išeina

III scena

Londono gatvė. Susitinka du miestiečiai

PIRMAS MIESTIETIS

Sveiki gyvi! Kur bėgate, kaimyne?

ANTRAS MIESTIETIS

Kaip kažin ką, nesusigaudau pats.
Naujienas žinot?

PIRMAS MIESTIETIS Taip. Karalius mirė.

ANTRAS MIESTIETIS

Naujienos prastos. Gero nė nelauk.
Bijau, kad tik nekiltų suirutė.

Įeina trečias miestietis

TREČIAS MIESTIETIS

Kaimynai, kaip gyvuojat?

PIRMAS MIESTIETIS Ačiū dievui.

TREČIAS MIESTIETIS

Girdėjote, karalius mūsų mirė?

ANTRAS MIESTIETIS

Girdėjome. Tegu mus saugo viešpats!

TREČIAS MIESTIETIS

Kad tik neprasidėtų velniava!

PIRMAS MIESTIETIS

Ne, dėkui dievui, įpėdinis liko.

TREČIAS MIESTIETIS

Bėda tam kraštui, kurį valdo vaikas.

ANTRAS MIESTIETIS

Kol princas mažametis, tol tarėjai
Visus valstybės reikalus tvarkys;
O kai išaugs ir bus subrendęs vyras,
Paims patsai jis vairą į rankas.

PIRMAS MIESTIETIS

Taip buvo ir su Henriku Šeštuoju [22]:
Nė metų neturėdamas jisai
Paryžiuje karalium vainikavos.

TREČIAS MIESTIETIS

Su Henriku Šeštuoju? Ne, bičiuliai.
Prityrusi taryba tąsyk buvo
Iš vyrų įtakingų sudėta:
Ji valdė šalį; o karalių supo
Dorų, garbingą dėdžių jo būrys.

PIRMAS MIESTIETIS

Argi neturi mūsų princas dėdžių
Iš motinos ir tėvo pusės?

TREČIAS MIESTIETIS Taip,
Bet būtų nepalyginti geriau,
Jei visiškai jis neturėtų jų —
Arba turėtų vien tiktai iš tėvo.
Dabar jie šoks dėl pirmenybės peštis,
Riestoka bus nuo šitų jų varžybų.
Juk Glosteris — klastingas ir gudrus,
O karalienės sūnūs — pasipūtę.
Juos reiktų suvaldyt,— tiktai tuomet
Nualinta tėvynė atsikvėptų.

PIRMAS MIESTIETIS

Nenusiminkim. Viskas susiklostys.

TREČIAS MIESTIETIS

Kai dangų tamsūs debesys aptraukia,
Užsimetam apsiaustą ant pečių;
Kai lapai krinta,— artinasi šalčiai;
Kai leidžias saulė,— laukiame nakties;
Belaikės audros — badą pranašauja.
Gal viskas bus gerai, bet abejoju:
Mes viešpaties malonės neverti.

ANTRAS MIESTIETIS

Visi taip įsibaiminę kažko,
Jog reta žmogų rast, kurs į tave
Nedėbčiotų padilbom lyg paklaikęs.

TREČIAS MIESTIETIS

Tai ženklas sukrėtimų būsimų.
Mus nujautimas dieviškas įspėja
Apie pavojaus grėsmę; štai ir jūroj
Prieš vėtrą bangos kyla visada.
Bet pasikliaukim viešpačiu. Jūs kur?

ANTRAS MIESTIETIS

Teisman kažkokiu reikalu mus kviečia.

TREČIAS MIESTIETIS

Mane taip pat. Galiu jus palydėt.

Visi išeina

IV scena

Londonas. Karaliaus rūmai
Įeina Jorko arkivyskupas, mažametis Jorko hercogas, karalienė Elzbieta ir Jorko hercogienė

JORKO ARKIVYSKUPAS

Jie vakar naktį buvo Nortemptone;
Šiandieną jie į pabaigą dienos
Atvyks į Stouni-Stretfordą. Rytoj
Arba poryt jų galim laukti čia.

JORKO HERCOGIENĖ

Aš nekantrauju pamatyti princą.
Girdėjau, kad išaugo jis labai.

KARALIENĖ ELZBIETA

Aš nemanau. Sūnus manasis Jorkas
Suspėjo, sako, jau pralenkti jį.

JORKO HERCOGAS

Tiesa, mamyt. Bet augti aš nenoriu.

JORKO HERCOGIENĖ

Kodėl, mažiuk? Išaugęs nesiskųsi.

JORKO HERCOGAS

Močiut, anądien mes vakarieniavom,
Ir mano dėdė Riversas pasakė,
Kad peraugau aš brolį. Bet į tai

Čia pat jam dėdė Glosteris atšovė:
„Grakšti žibutė slepias tarp žolių,
O dilgė auga tartum ant mielių.“
Aš nenorėčiau tįst kaip dilgėlė,
O skleistis pamažėliais it gėlė.

JORKO HERCOGIENĖ

Ak šit kaip! Gaila, priežodžiui tokiam
Nėra blogesnio pavyzdžio kaip dėdė:
Vaikystėje jis buvo toks nususęs
Ir augo taip iš lėto, taip menkai,
Kad jeigu pasitvirtinusi būtų
Jo patarlė,— tai jis tikrai turėjo
Išaugti valyviausiu žmogumi.

JORKO ARKIVYSKUPAS

Taip būtent ir išėjo, hercogiene.

JORKO HERCOGIENĖ

Tikėkimės. Bet motinos širdis
Tuo abejoja.

JORKO HERCOGAS Ak, kodėl tuomet
Aš nesusizgribau jam atsikirsti!
O būčiau pasijuokęs gan smagiai
Iš to, kaip augo gerbiamasis dėdė.

JORKO HERCOGIENĖ

Ką būtum tu pasakęs, mielas Jorkai?

JORKO HERCOGAS

Taip sparčiai augo dėdė, jog lopšy
Nė valandų dviejų neišgulėjęs,
Jisai jau graužė, sako, pluteles[23],
O man, močiute, į trečius metus
Pirmieji dantys kaltis tepradėjo.
Na kaip, kandi būt buvus išdaigėlė?

JORKO HERCOGIENĖ

Iš ko tu ją girdėjai, mano mielas?

JORKO HERCOGAS

Iš jo žindyvės.

JORKO HERCOGIENĖ Kaip? Ji mirė juk,
Kai dar tavęs pasaulyje nebuvo.

JORKO HERCOGAS

Tai ne iš jos, matyt. Aš nežinau.

KARALIENĖ ELZBIETA

Išdykęs vaikas! Tu per daug šmaikštus.

JORKO ARKIVYSKUPAS

Nepykit, karaliene, jis dar mažas.

KARALIENĖ ELZBIETA

Taip, mažas protas, ilgos ausys.

Įeina pasiuntinys

JORKO ARKIVYSKUPAS

Pasiuntinys atvyko. Na, kas naujo?

PASIUNTINYS

Milorde, man baisu net pasakyt.

KARALIENĖ ELZBIETA

Kaip laikos princas?

PASIUNTINYS Puikiai, karaliene.

JORKO HERCOGIENĖ

Tai kokios gi naujienos tavo?

PASIUNTINYS Tokios,
Kad lordas Riversas ir lordas Grėjus,
Ir seras Tomas Voganas drauge
Nelaisvėj sėdi Pomfretó pily.

JORKO HERCOGIENĖ

O kas įsakė sulaikyti juos?

PASIUNTINYS

Du hercogai galingi — Bakingemas
Ir Glosteris.

KARALIENĖ ELZBIETA Bet ką gi jie padarė?

PASIUNTINYS

Aš viską jums išdėjau, ką žinojau.
Už ką šie kilnūs ponai suimti,
Nenumanau, šviesiausia karaliene.

KARALIENĖ ELZBIETA

O, vargas man! Matau — dabar mes žuvę.
Gležnutį, jauną elnią drasko tigras!
Įdūkus, įžūli tironija
Nekaltą ir beginklį sostą puola...
Skerdynės, siauskite! Pirmyn, mirtie!
Kaip žemlapy regiu aš: viskas baigta.

JORKO HERCOGIENĖ

Šiurpių vaidų ir riaušių juodos dienos,
Nemaža jūsų matė šitos akys!
Karališkos besiekdamas valdžios,
Padėjo mano vyras savo galvą;
Ilgai likimas blaškė mano sūnus,
Čia juos aukštyn iškeldamas džiugiai,
Čia vėl žemyn nutrenkdamas skausmingai.
Ir štai, kada šeimyniniai kivirčai
Aptilo,— nugalėtojai nerimsta,
Prieš vienas kitą žvangina kardais,
Ir brolis kelias su ginklu prieš brolį...
Beprotiškas, nepažabotas smurte,
Sutramdyk savo siautulį nešvankų
Arba iš karto leisk numirti man,
Kad kraujo aš daugiau nebematyčiau!

KARALIENĖ ELZBIETA

Šventovėn bėkim, vaike. Hercogiene,
Sudie.

JORKO HERCOGIENĖ Palaukit, aš einu kartu.

KARALIENĖ ELZBIETA

Jums slėptis jokio pagrindo nėra.

JORKO ARKIVYSKUPAS

Negaiškit, karaliene. Visą mantą
Ir brangenybes savo pasiimkit,
O aš su pagarba jums į rankas
Man patikėtą antspaudą įteiksiu[24],—
Ir lai gera lemtis mane globoja,
Kokios linkiu širdingai jums visiems.
Eime. Aš jus šventovėn nulydėsiu.

Visi išeina

TREČIAS VEIKSMAS

I scena

Londono gatvė. Girdėti trimitai
Įeina Velso princas, Glosteris, Bakingemas, kardinolas Borčeris, Ketsbis ir kiti

BAKINGEMAS

Sveiki atvykę į buveinę savo,
Į Londoną, mieliausias mūsų prince.

GLOSTERIS

Sveiki atvykę, brolvaiki brangus,
Svajonių mano viešpatie! Jūs liūdnas;
Prailgo jums turbūt sunki kelionė.

VELSO PRINCAS

Ne, dėde, nelabai,— nors pakeliui
Turėjome tiek negandų visokių,
Jog pailsau, kol atvykau čionai.
Kodėl kitų aš dėdžių nematau?

GLOSTERIS

Jaunyvas jūsų amžius, mielas prince,
Dar nepažįsta vylių šio pasaulio,
Ir savo tyra, nekalta širdim
Jūs sprendžiate apie kiekvieną žmogų
Iš povyzos, o ji, kaip dievą myliu,
Retai su siela derinasi. Tie,
Kurių jūs pasigendat,— klastininkai.
Nusaldintų jų žodžių užliūliuotas,
Nuodų nepastebėjot jų širdy.

Kuo atokiausiai viešpats jus telaiko
Nuo veidmainingų dėdžių ir draugų!

VELSO PRINCAS

Nuo veidmainių telaiko atokiausiai,
Bet jie ne veidmainiai.

GLOSTERIS Pasveikint jūsų
Atvyko meras Londono, milorde.

Įeina lordmeras su svita

LORDMERAS

Telaimina jus, prince, visagalis!

VELSO PRINCAS

Priimkit mano padėką, milorde.
Taip pat ir jūs visi.

Lordmeras su svita išeina

O aš maniau,
Kad motina ir mano brolis Jorkas
Pirmi skubės mūs pasitikti. Fe,
Tas Hestingsas nepaslankus kaip sliekas:
Net tingi mums pranešt, ar jie atvyks!

Įeina Hestingsas

BAKINGEMAS

O! Štai kaip tik ir Hestingsas, sukaitęs.

VELSO PRINCAS

Sveiki, milorde. Kurgi karalienė?

HESTINGSAS

Dėl ko ir kam, tik vienas dievas žino,
Bet karalienė kažkodėl bažnyčioj
Pasislėpė su jūsų broliu Jorku.
Jaunasis princas veržėsi čionai

Drauge su manimi pasveikint jūsų,
Bet motina jį prievarta sulaikė.

BAKINGEMAS

Koks keistas, koks abuojas elgesys!
Gal malonėsit, lorde kardinole,
Palenkti karalienę tučtuojau
Atsiųsti Jorko hercogą pas princą?
O jeigu ir toliau jinai spyriosis,
Lai tąsyk lordas Hestingsas jėga
Išplėšia jį iš pavydžių jos rankų.

KARDINOLAS

Jei mano menkai iškalbai, milorde,
Įtikint karalienę pasiseks,—
Bematant Jorko hercogas bus čia.
Bet jeigu nepaveiksiu jos gražiuoju,
Tai mes, gink dieve, nesiryšim niekad
Paminti teises prieglobos šventos
Ir dievnamio orumą tuo įžeisti.
Nė už visas gėrybes mūs šalies
Aš nuodėmės tokios neprisiimčiau!

BAKINGEMAS

Ne, jūs, milorde, perdėtai jautrus,
Nesukalbamas, smulkmeniškas baisiai.
Bet prietarus atmeskite į šalį
Ir blaiviai pagalvokit, kuo ir kaip
Jūs bijote išniekinti šventovę?
Juk priegloba suteikiama tik tiems,
Kurie tikrai jos jaučias reikalingi
Ir sąmoningai patys geidžia jos;
O princas juk nėra padaręs nieko,
Dėl ko turėtų priebėgos ieškotis,
Ir joj sėdėt beprasmiška visai.
Vadinas, jeigu jūs ištrauksit princą
Iš tariamos jo prieglaudos, tai tuo
Jokių šventovės teisių nepažeisit.
Suaugusieji randa kai kada
Sau atvangą, bažnyčioj pasislėpę,
Bet kad vaikai slapstytųs — negirdėjau.

KARDINOLAS

Šį kartą nusilenksiu jums, milorde.
Na ką gi, lorde Hestingsai, eime?

HESTINGSAS

Gerai, milorde.

VELSO PRINCAS

Tik spėriai, brangūs lordai, negaišuokit.

Kardinolas ir Hestingsas išeina

Sakykit, dėde, kur mes, broliui grįžus,
Lig mano karūnacijos gyvensim?

GLOSTERIS

Kur jūsų didenybė panorės.
Tuo tarpu Tauery dvi tris dienas
Patarčiau jums kaip reikiant pailsėti,
Kol pagal skonį nužiūrėsit sau
Ištaigingesnį ir sveikesnį būstą.

VELSO PRINCAS

Aš Tauerio nemėgstu kažkodėl.
Jį Cezaris pastatė?

BAKINGEMAS Mielas prince,
Jisai padėjo pamatus pilies,
O baigė ją gadynės vėlyvesnės.

VELSO PRINCAS

Ar žinome iš metraščių, milorde,
Kad būtent jis yra jos įsteigėjas,
Ar vien tik padavimai skelbia tai?

BAKINGEMAS

Taip pasakyta metraščiuose, prince.

VELSO PRINCAS

Milorde, aš manau, kad jeigu to

Nebūtų metraščiai net paminėję,—
Tai vis tiek pat lig amžių pabaigos
Tiesa gyvuotų lūpose žmonių
Per šimtmečius.

GLOSTERIS *(į šalį)* Kas jaunas daug išmano,
Tas neilgai pasaulyje gyvena.

VELSO PRINCAS
Ką jūs pasakėt, dėde?

GLOSTERIS
Šlovė, sakau, legendose gyvena.
(Į šalį)
Kaip juokdarys vaidinime linksmam,
Aš stengiuosi dviprasmiškai kalbėt.

VELSO PRINCAS
Tas Cezaris šlovingas buvo vyras:
Jis savo protą žygiais išgarsino,
Ir jo žygius įamžino jo protas.
Mirtis nenugalėjo šio galiūno:
Nors mirė jis, bet jo šlovė gyva.
O žinot ką, brangusis Bakingemai...

BAKINGEMAS
Ką, mielas prince?

VELSO PRINCAS Didelis užaugęs,
Aš būtinai senąsias mūs žemes
Atgal atsikariausiu iš prancūzų —
Ar, pagyvenęs šauniai kaip karalius,
Padėsiu mūšy galvą kaip karys.

GLOSTERIS *(į šalį)*
Ankstyvas vaisius be rudens nukris...

Įeina jaunasis Jorko hercogas, Hestingsas ir kardinolas

BAKINGEMAS
Štai Jorko hercogas. Džiugu matyti!

VELSO PRINCAS

A, Ričardas! Kaip laikos mano brolis?

JORKO HERCOGAS

Pusėtinai, rūstus mano valdove:
Taip aš turiu dabar vadinti jus.

VELSO PRINCAS

Deja, brolau,— nors tai ir jums, ir man
Vienodai nesmagu. Nebėr jau to,
Kurį tas vardas puošė nupelnytai;
Užtat toli gražu ne taip didingai
Jisai šiandieną skamba, kaip anksčiau.

GLOSTERIS

Kaip laikos Jorko hercogas taurusis?

JORKO HERCOGAS

Dėkoju, mielas dėde. Ak, milorde,
Jūs, atmenu, man sakėt vienąsyk,
Kad piktžolės keroja baisiai greitai;
O princas, mano brolis, taip išstybo,
Jog visa galva peraugo mane.

GLOSTERIS

Taip, hercoge.

JORKO HERCOGAS Tai jis — pikta žolė?

GLOSTERIS

Ne, mylimas gentaini, anaiptol.

JORKO HERCOGAS

Vadinasi, jūs mylit jį labiau.

GLOSTERIS

Tiesa, jis mano viešpats ir valdovas,
Bet jūs man artimas kaip giminė.

JORKO HERCOGAS

Padovanokite man durklą, dėde.

GLOSTERIS

Prašau, mažasis hercoge, paimkit.

VELSO PRINCAS

Nekaulykit kaip elgeta, brolau.

JORKO HERCOGAS

Tai niekniekis, ir geraširdis dėdė,
Tikrai žinau, jo man nepašykštės.

GLOSTERIS

Jums ir didesnio daikto negailėčiau.

JORKO HERCOGAS

Didesnio? Kardą savo atiduosit?

GLOSTERIS

Jei būtų jis lengvesnis,— mielu noru.

JORKO HERCOGAS

Dabar matau: jūs esate dosnus
Smulkutėm dovanom; stambesnį daiktą
Nė nemėgink iš jūsų išviliot.

GLOSTERIS

Jums mano kalavijas per sunkus.

JORKO HERCOGAS

Manęs jis neapsunkins.

GLOSTERIS Jūs rimtai
Turėt jį geidžiat, gerbiamas pipire?

JORKO HERCOGAS

Taip. Ir sykiu jums noriu padėkoti,
Kad taip mane vadinate gražiai.

GLOSTERIS

Kaip, būtent?

JORKO HERCOGAS Pipiru.

VELSO PRINCAS

Labai aštrus liežuvis mano brolio,
Tačiau be vargo pakelia jį dėdė.

JORKO HERCOGAS

Mane be vargo pakelia? Vargu.
Klausykit, dėde, mūsų princo pokštai
Į mudu taiko: jam turbūt atrodo,
Jog brolis jo — mažesnis už beždžionę
Ir jūs mane nešiosit ant kupros.[25]

BAKINGEMAS

Koks sąmojis, koksai lakumas proto!
Kad dėdė nesupyktų už patyčias,
Patsai save pašiepia jis mikliai.
Stebėtinas guvumas šito vaiko!

GLOSTERIS

Milorde, malonėkit pasiruošti.
Tuo tarpu mes su lordu Bakingemu
Nueisim jūsų motiną įspėti,
Kad Taueryje lauktų ji sūnaus.

JORKO HERCOGAS

Jūs vykstate į Tauerį, milorde?

VELSO PRINCAS

To pageidauja gerbiamas globėjas[26].

JORKO HERCOGAS

Aš ten ramiai miegoti negalėsiu.

GLOSTERIS

Ko būgštaujate jūs?

JORKO HERCOGAS

Dievaž, močiutė pasakojo man,
Kad dėdę Klarensą tenai nužudė;
Mane baugina jo kerštinga šmėkla.

VELSO PRINCAS

Aš mirusiųjų dėdžių nebijau.

GLOSTERIS

Taip pat, tikrų tikriausiai, ir gyvųjų.

VELSO PRINCAS

Kol jie gyvi, nėra man ko bijoti.
Na ką gi, reikia Tauerin keliauti,
Nors man, vien pagalvojus apie jį,
Suspaudžia širdį nerimas. Eime.

Trimitai. Išeina visi, išskyrus Glosterį, Bakingemą ir Ketsbį

BAKINGEMAS

Milorde, šitą mažąjį pleperzą,
Matyt, įmokė motina gudri
Iš jūsų taip šaipytis užgauliai.

GLOSTERIS

Be abejo! Tas vaikas pavojingas:
Akiplėša, žvitrus ir sumanus,
Smalsuolis ir nenuorama,— žodžiu,
Į motiną atsigimė.

BAKINGEMAS Tiek to.
Eik šičia, Ketsbi. Tu esi prisiekęs
Šventai mūs valią vykdyt visada
Ir niekam neišduoti mūsų kėslų;
Tu pakeliui į Londoną girdėjai,
Ką mes kalbėjome. Kaip tu manai,
Ar lordą Hestingsą lengvai pavyktų
Sutaikinti su ta mintim teisinga,
Jog sostan mūsų išdidžios salos
Įžengti turi Glosteris kilnusis?

KETSBIS

Jis buvo taip karaliui atsidavęs,
Jog nesutiks prieš įpėdinį eit.

BAKINGEMAS

O ką tu apię Stenlį pasakytum?

KETSBIS

Ką Hestingsas darys, tą ir jisai.

BAKINGEMAS

Gerai, užtenka to. Eik, mielas Ketsbi,
Pas lordą Hestingsą: tu pasistenk
Užuolankomis iškamantinėti,
Koksai jo nusistatymas yra,
Ir jį ta proga Tauerin pakvieski
Aptarti karūnacijos rytoj.
Jei sušnekamas tau jis pasirodys,
Padrąsink jį ir reikalą išklok;
Bet jeigu jis laikysis atžariai,
Jei kietas bus ir šaltas tartum ledas,—
Tai atsakyk jam lygiai tuo pačiu,
Nutrauk pasikalbėjimą ir mums
Tuojau apie jo nuotaikas praneški.
Mes šaukiame rytoj pasitarimą
Ir tau pavesim uždavinį svarbų.

GLOSTERIS

Tu, Ketsbi, lordui Viljamui nuvežk
Linkėjimų širdingų ir paaiškink,
Kad šlykščiai gaujai priešų jo senų
Ryt Pomfreto pily nuleisim kraują.
Sakyk, lai mano draugas iš to džiaugsmo
Dar sykį pabučiuoja misis Šor.[27]

BAKINGEMAS

Skubiai ir uoliai imkis darbo, Ketsbi.

KETSBIS

Visas jėgas įtempsiu aš, milordai.

GLOSTERIS

Apynakčiu mes lauksime naujienų.

KETSBIS

Gerai, milorde.

GLOSTERIS

Mes būsim Krosby: ten surasi mus.

Ketsbis išeina

BAKINGEMAS

Bet ką gi mudu, hercoge, darysim,
Jei lordas Hestingsas neprisidės
Prie mūsų sąmokslo?

GLOSTERIS Ką mes darysim?
Nukirsime jam galvą — štai ir viskas!
Beje, kada karaliumi aš būsiu,
Pareikalauk sau Herfordo grafystės
Ir daiktus pasiimk, kurie anksčiau
Manajam broliui Edvardui priklausė.

BAKINGEMAS

Aš būtinai pareikšiu savo teises.

GLOSTERIS

Ir gausi savo dalį be kalbų.
Eime vakarieniauti; o paskui
Veikimo tikslų planą nusibrėšim.

Abu išeina

II scena

Prieš lordo Hestingso namus
Įeina kurjeris

KURJERIS (*beldžiasi*)

Milorde, atsiliepkite!

HESTINGSAS (*iš namų*)

Kas beldžiasi tenai?

KURJERIS

Pasiuntinys nuo lordo Stenlio.

HESTINGSAS (*iš namų*)

Kiek išmušė dabar?

KURJERIS Ketvirtą.

Įeina lordas H e s t i n g s a s

HESTINGSAS

Matyti, miegas neina tavo ponui?

KURJERIS

Taip bent atrodo, sprendžiant iš naujienų,
Kurias turiu jums perduoti. Pirmiausia,
Milordui siunčia jis labų dienų.

HESTINGSAS Toliau?

KURJERIS

Toliau, milorde, skuba jus įspėt,
Jog šiąnakt jis sapnavo, tartum šernas
Jam šalmą savo iltimis nuplėšė.[28]
Be to, pranešti liepė dar jisai,
Kad greit įvyksta du susirinkimai
Ir pirmas jų pakrypti gali taip,
Jog antrojo nebesulauksit judu.
Todėl jisai, milorde, siūlo jums
Drauge su juo ant žirgo sėsti spėriai
Ir tuoj į šiaurę joti nuo pavojų,
Kuriuos slapta nujaučia jo širdis.

HESTINGSAS

Keliauk atgal, brolau, pas savo poną
Ir pasakyk, kad tų susirinkimų
Nėr ko bijot, nes viename iš jų
Sėdėsim patys mes, o kitame
Sėdės ištikimasis mano Ketsbis,
Ir aš žinosiu kuo smulkiausiai visa,
Kas liečia mus. Paaiškink jam taip pat,

Kad jojo nuogąstavimai — tušti;
Man keista net, kad jis nerimastauja
Dėl kažkokių kliedėjimų kvailų:
Pakolei šernas mudviejų nepuola,
Tai bėgt nuo jo — tik reikštų dūkint žvėrį
Ir siundyti nenoromis prieš mus.
Lai tavo ponas keliasi iš lovos
Ir pas mane ateina: mes kartu
Į Tauerį nuvyksim; jis matys,
Kaip meilinsis prie mudviejų tas šernas.

KURJERIS

Aš visa tai jam perduosiu, milorde.
(*Išeina*)

Įeina Ketsbis

KETSBIS

Taurusis lorde, labas rytas.

HESTINGSAS Labas.
Anksti pabudot, Ketsbi. Kas girdėt
Pašlijusioje mūsų karalystėj?

KETSBIS

Taip, ji sukrypo visiškai, milorde,
Ir tolei, aš manau, neatsities,
Kol Ričardas neužsidės vainiko.

HESTINGSAS

Vainiko? Tu turi galvoj karūną?

KETSBIS

Taip, mielas lorde.

HESTINGSAS Aš veikiau sutiksiu,
Kad nuo pečių nulėktų man galva,
Negu karūną leisiu taip išniekint.
Tau rodosi, kad taiko jis į ją?

KETSBIS

O kaipgi, aišku! Taiko — ir galvoja,

Kad jūs paremsit jo užsimojimą;
Kaipsyk dėl to mane dabar čionai
Jis siunčia su linksma naujiena: šiandien
Gentainiai karalienės, jūsų priešai,
Bus nužudyti Pomfreto pily.

HESTINGSAS

Dėl jų aš nesisielosiu nė kiek:
Jie nuo senų laikų manęs nekenčia.
Bet kad teisėto įpėdinio sostą
Aš Ričardui padėčiau pasiglemžti —
Ne, kol aš gyvas, niekad to nebus!

KETSBIS

Sustiprink, dieve, gerą jūsų ryžtą!

HESTINGSAS

Beje, skaniai aš juoksiuos ir po metų,
Kad tie, kurie valdovą prieš mane
Įsiundę buvo,— patys gavo galą!
Klausyk: aš po dviejų savaičių, Ketsbi,
Išvesiu iš rikiuotės dar kai ką,
Nors tie „kai kas“ tos staigmenos nelaukia.

KETSBIS

Sunku, milorde, mirt nepasiruošus!

HESTINGSAS

Sunku, baisu nežmoniškai! Taip žuvo
Ir Riversas, ir Voganas, ir Grėjus,
Taip žūt turės, deja, kai kas iš tų,
Kurie tuo tarpu vaikšto sau ramiai,
Kaip mudu su tavim; o mus juk myli
Šviesiausias Ričardas ir Bakingemas.

KETSBIS

Taip, hercogai jus vertina aukštai.
(*Į šalį*)
Aukštai ant tilto jie pasmeigs jo galvą...

HESTINGSAS

Nenuostabu: aš to nusipelniau.

Įeina lordas S t e n l i s

Na, kurgi jūsų ietis? Bijot šerno,
O ginklą pasiimt nesusipratot!

STENLIS

Milorde, labas rytas. Sveikas, Ketsbi.
Jūs galite juokaut, bet, dievaži,
Man tie susirinkimai nepatinka.

HESTINGSAS

Milorde,
Aš ne mažiau už jus gyventi trokštu;
Tikėkite manim, aš niekados
Gyvybės savo taip nebranginau,
Kaip branginu dabar ją. Tad nejaugi
Aš toks patenkintas galėčiau būti,
Nujausdamas žabangas netoli?

STENLIS

Tie Pomfreto belaisviai gerbiami
Išjodami iš Londono juk irgi
Nenutuokė, kad jiems pavojus gresia,
Ir į kelionę leidosi linksmi,
O kaip ūmai užtemo jųjų saulė!
Staigumas keršto gąsdina mane.
Duok dieve, kad bailystė mano būtų
Be pagrindo! Bet tuoj visai prašvis.
Į Tauerį jau metas.

HESTINGSAS Einam, einam.
Ar žinote, milorde, kad tie ponai,
Apie kuriuos kalbėjome tik ką,
Šiandieną be galvų paliks?

STENLIS Man rodos,
Kad galvos jiems pritinka daug daugiau,
Negu kad skrybėlės jų pasmerkėjams.
Keliaukime, milorde.

Įeina pasiuntinys

HESTINGSAS

Jūs paėjėkite pirmyn. Aš noriu
Pasikalbėt su šituo vaikinu.

Stenlis ir Ketsbis išeina

Kaip tau, vyruti, sekas? Kaip kruti?

PASIUNTINYS

Už klausimą dėkoju. Kuo puikiausiai.

HESTINGSAS

Taip pat ir aš galiu tau pasakyti,
Jog daug geriau laikausi aš dabar
Negu tuomet, kai paskutinį kartą
Mes buvom susitikę su tavim.
Klastingos pinklės sėbrų karalienės
Tada mane nuvariusios jau buvo
Kalėjiman; šiandieną — mano priešai
(Tik niekam apie tai neprasitark!)
Bus patys nugalabyti, o aš
Jaučiuos tvirtai kaip niekad.

PASIUNTINYS Dieve duok,
Kad jus sėkmė ir ateity lydėtų!

HESTINGSAS

Dėkoju. Še, išgerk už mano laimę.
(*Meta piniginę*)

PASIUNTINYS

Lai saugo dievas jūsų malonybę!
(*Išeina*)

Įeina kunigas

KUNIGAS

Laba diena. Džiugu matyt milordą.

HESTINGSAS

Širdingai ačiū, mielas sere Džonai.

Aš skalnas tau už pamaldas likau;
Užeik šeštadienį — aš atsiteisiu.
(*Kažką pašnibžda jam į ausį*)

Įeina Bakingemas

BAKINGEMAS

Su dvasininku šnekatės, milorde?
Jums, gerbiamasis lorde šambelione,
Išpažintim dar rūpintis anksti.
Ten, Pomfreto pily, bičiuliai jūsų
Labiau jos reikalingi šiuo metu.

HESTINGSAS

Kaip kažin ką, aš, kunigą sutikęs,
Taipogi pagalvojau apie juos.
Jūs skubate į Tauerį?

BAKINGEMAS Trumpam.
Jūs ten ilgiau užtruksite, milorde.

HESTINGSAS

Turbūt. Aš liksiu Tauery pietums.

BAKINGEMAS (*į šalį*)

Ir vakarienei,— nors nelauki jos.
Eime kartu.

HESTINGSAS

Su mielu noru, jūsų malonybe.

Abu išeina

III scena

Pomfreto pilis
Įeina seras Ričardas Retklifas[29] *su sargyba, kuri veda Riversą, Grėjų ir Voganą mirti*

RETKLIFAS

Greičiau išveskit suimtuosius.

RIVERSAS

Leisk tarti, sere Ričardai, tau žodį:
Tu šiandien būsi liudininkas to,
Kaip ištikimas valdinys karaliaus
Už savo garbę miršta nekaltai.

GRĖJUS

Tegu apsaugo princą visagalis
Nuo kraugerių įšėlusių gaujos!

VOGANAS

Jūs dar dėl to pastaugsite, palaukit!

RETKLIFAS

Skubėkite: minutės jūsų baigias.

RIVERSAS

O Pomfreto kalėjime nuožmus,
Kilniųjų perų būste priešmirtinis!
Kadais tarp tavo sienų kruvinų
Papjautas buvo Ričardas Antrasis.
Dabar mes savo nekaltu krauju
Šią pražūties buveinę apšlakstysim
Ir amžinai pasmerksime ją gėdai.

GRĖJUS

Tai pildos Margaritos prakeikimas,
Kurį ji metė Hestingsui ir mums
Už tai, kad mes stebėjom abejingai,
Kaip Ričardas nudūrė sūnų jos.

RIVERSAS

Jinai tada prakeikė Bakingemą
Ir Hestingsą, ir Ričardą. O dieve,
Teisingas būk, nepagailėk ir jų,
Bet vargšei mano seseriai nekeršyk
Ir jos vaikų karališkų neliesk,—
Mes savo dorą, riterišką kraują
Už juos aukojam, dieve maloningas!

RETKLIFAS

Užteks. Atėjo valanda mirties.

RIVERSAS

Apsikabinkim, Voganai ir Grėjau!
Sudie, lig pasimatymo danguj!

Visi išeina

IV scena

Londonas. Taueris
Įeina Bakingemas, Stenlis, Hestingsas, Ilio vyskupas, Retklifas, Lovelis[30] *su kitais lordais ir sėdasi prie stalo*

HESTINGSAS

Mes susirinkome, garbingi perai,
Paskirti vainikavimo dienos.
Kada gi ją atšvęsime, sakykit?

BAKINGEMAS

Ar iškilmėm pasiruošta gerai?

STENLIS

Taip. Lieka tik dėl laiko susitarti.

ILIO VYSKUPAS

Rytoj lai būna ta diena džiaugsminga.

BAKINGEMAS

O ką globėjas apie tai galvoja?
Kas artimiausias hercogui žmogus?

ILIO VYSKUPAS

Manau, kad jums prieit prie jo lengviausia.

BAKINGEMAS

Kam? Man, milorde? Vienas kito veidą
Pažįstame, tiesa, mes neblogai,

Bet jo širdis yra man paslaptis,
Taip lygiai kaip ir jums — širdis manoji.
Jūs, lorde Hestingsai, jo pirmas draugas.

HESTINGSAS

Man hercogas iš tikro palankus.
Bet apie karūnaciją šnekėtis
Aš neturėjau progos, ir jisai
Nėra man savo nuomonės pareiškęs.
Nuskirkit jūs, milordai, patys dieną,
O aš čionai balsuosiu jo vardu:
Tikiuosi, jis dėl to neužsigaus.

Įeina Glosteris

ILIO VYSKUPAS

Štai pagaliau ir hercogas ateina.

GLOSTERIS

Milordai ir gentainiai, labas rytas!
Aš didelis miegalis. Bet dėl šito
Turbūt nenukentėjo reikalai,
Kuriuos bendrai ketinome aptarti.

BAKINGEMAS

Kaipsyk laiku atvykote, milorde:
Žadėjo lordas Hestingsas už jus
Maloniai atiduoti savo balsą
Ir jūsų vietoje pasisakyti
Dėl princo vainikavimo dienos.

GLOSTERIS

Tik vienas lordas Hestingsas, kuris
Mane iš seno myli ir pažįsta,
Galėjo ryžtis tam.

HESTINGSAS Žemai dėkoju.

GLOSTERIS

Milorde vyskupe!

ILIO VYSKUPAS Klausau, milorde.

GLOSTERIS

Pas jus anądien Holborno sode,
Atsimenu, mačiau puikiausių braškių.
Prašau jus, liepkite atnešti jų.

ILIO VYSKUPAS

Milorde, mielu noru!
(*Išeina*)

GLOSTERIS Bakingemai,
Man šnektelėti reikia su jumis.
(*Pasitraukia su juo į šalį*)
Jau Hestingsą kamantinėjo Ketsbis,
Ir jam anas tulžingas karštakošis
Atrėžė tiesiai, jog veikiau numirs,
Negu sutiks, kad jo karaliaus sūnui
(Taip pagarbiai jis titulavo princą)
Atimtų sostą Anglijos visos.

BAKINGEMAS

Išeikime, milorde, valandėlei.

Glosteris ir Bakingemas išeina

STENLIS

Kada gi šventė, mes dar nenusprendėm.
Ar nevertėtų lukterėt šiek tiek?
Rytojui aš nespėsiu pasirengti
Ir, aiškus daiktas, džiaugsiuosi labai,
Jei iškilmių diena bus atidėta.

Grįžta Ilio vyskupas

ILIO VYSKUPAS

O kur pradingo gerbiamas globėjas?
Aš uogų jam atnešti įsakiau.

HESTINGSAS

Šiandieną jis toksai smagus ir linksmas,
Taip sveikinasi draugiškai! Atrodo,
Jog hercogas patenkintas kažkuo.

Krikščioniškam pasauly nėr žmogaus,
Kurs taip, kaip jis, nesugebėtų meilės
Ir apmaudo paslėpti nuo kitų:
Jo siela atsispindi jo veide.

STENLIS

Ir ką tame veide jūs pastebėjot?
Ką sako šiandien hercogo širdis?

HESTINGSAS

Kad mums jisai negeidžia nieko pikto;
Aš tai matau aiškiausiai iš akių.

STENLIS

Duok dieve, kad taip būtų!

Įeina Glosteris ir Bakingemas

GLOSTERIS

Sakykit man, ko nusipelno tie,
Kurie klaikiausiais pragariškais burtais
Kėsinasi į manąją gyvybę
Ir įvairiais šėtoniškais kerais
Slapta suniokot stengias mano kūną?

HESTINGSAS

Visa meilinga savo širdimi
Aš, hercoge, esu jums atsidavęs;
Todėl akivaizdoj garbingų lordų
Smerkiu niekšus ir atvirai sakau,
Kad jie yra mirties sau nusipelnę.

GLOSTERIS

Štai, žvelkite, nusikaltimų vaisiai:
Aš apkerėtas, matote? Ranka
Tartum šaka suvytusi nudžiūvo...
Ir tai vis darbas Edvardo žmonos,
Tos raganos, tos žiežulos siaubingos,
Kuri, pasitalkinus kekšę Šor,
Mane bjauroja burtais prakeiktais.

HESTINGSAS

Jei iš tiesų, milorde, tai jos darbas...

GLOSTERIS

Kaip? Tu drįsti sakyt „jei iš tiesų“?
Begėdiškas globėjas paleistuvės!
Kol nenulėks galva tam išdavikui,
Nesėsiu aš prie stalo, dievaži!
Na, Loveli ir Retklifai, žiūrėkit,
Kad būtų tai įvykdyta. Visi,
Kam aš brangus, žygiuokit su manim!

Išeina visi, išskyrus Hestingsą, Retklifą ir Lovelį

HESTINGSAS

O, vargas, vargas Anglijai — ne man!
Kaip aš kvailai pasielgiau! Reikėjo
Laiku užkirsti kelią šiai nelaimei.
Ne veltui, ne, sapnavo Stenlis šerną,
Nuplėšusį jam šalmą nuo galvos.
Kodėl gi aš, nepaisydamas to,
Nepanorėjau bėgti? Tris kartus
Šiandieną rytą klupo mano žirgas
Ir stojo priešais Tauerį piestu,
Nelyginant nujausdamas, kad jis
Skerdyklon neša savo šeimininką.
Ak, kaip dabar man kunigas anas
Praverstų! Kaip gailiuosi aš dabar,
Jog pasiuntiniui tuokart pasigyriau
Galybe savo, laime ir sėkme
Ir džiūgavau, kad priešininkai mano
Mirties jau laukia Pomfreto pily.
O, Margarita! Tavo prakeikimas
Visu svoriu užgriuvo ant manęs!

RETKLIFAS

Išpažinties skubėkite, milorde:
Pietauti nori hercogas šviesiausias
Ir laukia jūsų, Hestingsai, galvos.

HESTINGSAS

Galingųjų malone trumpaamže!
Dėl ko tavęs mes trokštame labiau
Už viešpaties palaimą nemirtingą?
Kas tavo žvilgsnių vaikosi meilių,
Gyvena tarsi jūrininkas girtas,
Kuris ant savo stiebo gali staigiai
Susverdėti ir jūron nugarmėt...

LOVELIS

Neaušinkit burnos, gana dejuoti.
Užteks, eime.

HESTINGSAS O, Ričardai nuožmusis!
O, Anglija, tu — nelaimingas kraštas!
Aš pranašauju tau baisias dienas,
Kokių nematė praeities gadynės.
Na, veskite mane į ešafotą,
Greičiau nuneškit mano galvą jam.
Nebeilgai jūs juoksitės saldžiai,—
Greit patys galą gausit, žmogžudžiai!

Visi išeina

V scena

Taueris
Įeina Glosteris ir Bakingemas labai prastais, surūdijusiais šarvais

GLOSTERIS

Klausyk, brolėnai mielas, ar tu moki
Užgniaužti kvapą vidury kalbos,
Miksėti ir veblenti padrikai,
Paskui staiga nutilti, lyg pamišęs
Ar išgąsčio pagautas?

BAKINGEMAS Nebijokit!
Aš jums gabiausią tragiką nurungsiu:
Kas žodis bailiai žvilgčiosiu aplink

Ir krūpčiosiu, šiaudeliui sušlamėjus,
Lyg būčiau pilnas nerimo baisaus.
Ir niaurūs žvilgsniai, ir šypsniai meilingi
Tartum paslaugūs, nuolankūs tarnai
Paklūsta mano užmačiai kiekvienai.—
Bet kurgi Ketsbis? Jis išėjo?

GLOSTERIS

Žiūrėk, štai jis atsiveda lordmerą.

Įeina lordmeras ir Ketsbis

BAKINGEMAS

Lordmere...

GLOSTERIS

Skubėkite prie keliamojo tilto!

BAKINGEMAS

Jūs girdit? Būgnas!

GLOSTERIS

Akių neatitrauk nuo mūrų, Ketsbi.

BAKINGEMAS

Mes jus čionai išsikvietėm, lordmere...

GLOSTERIS

Mūs tarpe priešas,— ginkis! Atsargiau!

BAKINGEMAS

Mes — niekuo nekalti: mus dievas saugo.

GLOSTERIS

Tai Lovelis ir Retklifas,— nurimk.

Įeina Lovelis ir Retklifas su Hestingso galva

LOVELIS

Štai Hestingso klastingojo galva:
Šlykštus, dviveidis niekšas — nebegyvas.

GLOSTERIS

Aš taip giliai mylėjau šitą vyrą,
Jog negaliu susivaldyt neverkęs.
Aš visad jį laikiau geru krikščioniu
Ir nekalčiausiu iš visų žmonių;
Slapčiausi mano potroškiai ir mintys —
Lyg knygoj įrašytos jo širdy.*
Jisai mokėjo begėdystę savo
Dorybės rūbais taip gražiai dangstyt,
Kad, viešą jo silpnybę teišskyrus
(Turiu galvoj ryšius su misis Šor),
Jame nebuvo, rodos, nė dėmelės.

BAKINGEMAS

Taip, šitokio vylingo išdaviko
Aš niekad dar pasauly nemačiau.
Mes likome gyvi tik per stebuklą...
Įsivaizduokit, išgama tasai
Susirinkimų salėj rengės šiandien
Mane ir lordą Glosterį užmušt!

LORDMERAS

Nejaugi?

GLOSTERIS

Tai ką, bene mes turkai ar pagonys?
Ar būtume išdrįsę mes kada
Be jokio teismo ir be niekur nieko
Prieš tą nedorėlį pakelti ranką,
Jei Anglijos taika ir mūs saugumas
Nebūtų reikalavę to skubiai?

LORDMERAS

Na ir puiku! Mirties jis nusipelnė.
Teisingai jūs pasielgėt, milordai,
Kad tuo būdu nuo panašių pagundų
Atbaidėte kitus išdavikus.
Kai susidėjo jis su misis Šor,
Iš jo aš nebelaukiau nieko gero.

GLOSTERIS

Mes geidėme, kad būtumėte pats
Jūs liudininku jo mirties, milorde,—
Ir tik uolumas mudviejų draugų,
Kiek prasilenkdamas su mūsų norais,
Pagreitino tą reikalą truputį.
Mes troškome, kad savo ausimis
Išgirstumėt, kaip šitas nevidonas
Drebėdamas išklos niekšybes savo
Ir pasakys, kuriuo tikslu ir kaip
Jis išdavystės griebėsi; tuomet
Jūs būtumėt galėjęs apgarsinti
Jo pasakojimą visiems piliečiams,
Kad jo mirtis paskui nepagimdytų
Spėliojimų ir aimanų tuščių.

LORDMERAS

Gerasis mano lorde, jūsų žodžiais
Tikiu aš taip, nelyginant patsai
Aš būčiau viską matęs ir girdėjęs.
Jūs būkite tikri, šviesiausi princai,
Jog aš ištikimiems piliečiams mūsų
Paskelbsiu, kaip teisingai ir dorai
Šiuo atveju pasielgėte jūs.

GLOSTERIS

Mes tam, milorde, jus ir kvietėm čia,
Kad priekabingų paskalų nekiltų.

BAKINGEMAS

Kadangi pavėlavote šiek tiek,—
Patvirtinkit vien tai, ką mes pasakėm.
Na, gerbiamas lordmere, likit sveikas.

Lordmeras išeina

GLOSTERIS

Bėk įkandin, brangusis Bakingemai,
Į rotušę skubėk jam iš paskos!
Tenai, nutaikęs progą, pakuždėk,

Jog Edvardo vaikai yra bastriai.
Primink kitiems, kaip Edvardas įsakė
Mirties bausme nubaust pilietį vieną,
Kuris juokais išsitarė kadaise,
Kad jo sūnus „karūną paveldės“,
Nors buvo aišku, jog anas žmogelis
Turėjo savo namą omeny
Su iškaba, vaizduojančia karūną.
Paskui įsprausk žodelį apie tai,
Kaip ištvirkavo Edvardas nešvankiai,
Su kokiu gyvulišku gašlumu
Be paliovos jis kibo prie tarnaičių,
Prie svetimų žmonų ir dukterų,
Kaip kaitaliojo savo meilužes,
Kaip jo gosli širdis ir godūs žvilgsniai
Kasdien visur ieškojo naujo grobio.
Paskiau nežymiai pereik prie manęs
Ir, jei reikės, paaiškink, jog tais metais,
Kai gimė šitas Edvardas besotis,—
Didžiai šlovingas mano tėvas Jorkas
Kariavo Prancūzijoje kaipsyk
Ir, apskaičiavęs laiką, pripažino,
Kad kūdikis tasai yra ne jo,
Nes, atvirai pasakius, ir iš gymio
Jisai nepanašus į mano tėvą.
Bet apie tai tik šiaip sau užsimink:
Juk motina manoji dar gyva.

BAKINGEMAS

Milorde, nesirūpinkit, aš tokį
Oratorių mokėsiu suvaidint,
Lyg už tatai man būtų prižadėta
Auksinė dovana. Sudie, milorde.

GLOSTERIS

Jei tau pavyks sumanymas gerai,
Tai vesk visus juos Beinardo pilin[31].
Ten rasite mane būry garbingam
Mokslingų vyskupų ir kunigų.

BAKINGEMAS

Einu. Jūs apie trečią ar ketvirtą
Iš rotušės sulauksite naujienų.

GLOSTERIS

Pamokslininkas Šo[32] man reikalingas,—
Bėk, Loveli, greičiau pas jį.
(*Kreipdamasis į Ketsbį*)
O tu
Eik pas vienuolį Penkerį: abudu
Po valandos lai Beinardan atvyksta.

Lovelis ir Ketsbis išeina

Dabar slaptai įsakymą aš duosiu
Susidorot su Klarenso veisle,
Be to, aš liepsiu prie jaunųjų princų
Jokios gyvos būtybės neprileist.
(*Išeina*)

VI scena

Londono gatvė
Įeina raštininkas su popierium rankoj

RAŠTININKAS

Štai Hestingso kaltinamasis aktas;
Jis perrašytas dailiai ir švariai
Ir katedroj bus perskaitytas šiandien.
Taip, nieko nepridėsi, neatimsi!
Jį vakar, jau vėlokai vakare,
Man atnešė iš Ketsbio,— ir prie jo
Vienuolika aš valandų triūsiau!
Tiek pat dar laiko juodraštis suėdė.
O juk prieš kokias valandas penkias
Gerasis lordas Hestingsas gyveno
Ir be jokios dėmelės ir kaltės
Sau vaikščiojo laisvai... Gražus dalykas!
Kažin, ar atsiras toksai kvailys,

Kuris piktos čia valios neįžvelgtų?
Bet apie tai — kas drįstų prasižioti?
Visur klasta, visur darbai pikti,—
Matyt, pasaulio pabaiga arti!
(*Išeina*)

VII scena

Beinardo pilis
Įeina iš vienos pusės Glosteris, iš kitos — Bakingemas

GLOSTERIS

Kas naujo? Pasakok! Ką šneka žmonės?

BAKINGEMAS

Dievaž, prisiekiu motina švenčiausia,
Lyg susitarę tyli jie...

GLOSTERIS Sakei tu,
Kad Edvardo vaikai yra bastriai?

BAKINGEMAS

O kaipgi! Ir užsiminiau taip pat
Apie istoriją su ledi Liusi
Ir jo kitas piršlybas Prancūzijoj[33];
Paskui išdėjau, kaip už menką nieką
Jis persekiojo mūsų piliečius,
Kaip geiduliams vergavo nežabotiems
Ir prievartavo moteris doras.
Čia aš pridūriau, jog pradėtas buvo
Jis tuo metu, kada prancūzų žemėj
Kovojo senas Jorkas, į kurį
Nė trupučio jisai nepanašus,
Tuo tarpu jūs atrodot gyvas tėvas
Iš veido ir iš būdo prakilnaus.
Papasakojau smulkiai aš, kiek sykių
Sutriuškinote Škotijoje priešus,
Išgyriau jūsų ištvermę kare,

Švelnumą, išmintį taikos gadynėj,—
Žodžiu, milorde, nepraleidau nieko,
Kas būtų jums naudinga; pagaliau
Užbaigdamas pasiūliau aš visiems,
Kas linki gero Anglijai, sušukti:
„Lai visagalis Ričardą globoja,
Britanijos karalių ir valdovą!“

GLOSTERIS

Ir ką gi, jie sušuko?

BAKINGEMAS

Kaip gyvą mane matote,— nė šnipšt.
Lyg akmenys nebylūs ar stabai
Stovėjo jie išbalę it lavonai
Ir viens į kitą dėbčiojo tylom.
Tuomet pradėjau gėdinti aš juos
Ir paprašiau paaiškinti lordmerą,
Ką reiškia toji įžūli tyla.
Tačiau jisai pareiškė man, kad liaudis
Dar nepripratus prie tokių šnekų
Ir būtų reikalingas pranešėjas.
Liepiau jam pakartoti mano kalbą,
Jis nesipriešino, bet nuo savęs
Žodelio nepridėjo ir vis sakė:
„Taip hercogas nusprendė... taip galvoja...“
Kai jis nutilo, mano bendraminčiai
Tuojau į orą metė kepures,
Ir apie kokį tuziną balsų
Iš salės gilumos skystai suriko:
„Tegul karalius Ričardas gyvuoja!“
Aš, tuo pasinaudodamas, tariau:
„Mieli piliečiai, leiskit padėkoti:
Parodė šių ovacijų audra,
Kad esate jūs žmonės išmintingi,
Kad mylite jūs Ričardą tikrai.“
Ir šitaip prakalbėjęs, išėjau.

GLOSTERIS

Kelmai bejausmiai! Tyli — ir gana?

BAKINGEMAS

Kaip kažin ką, nė garso.

GLOSTERIS

O kur lordmeras su draugais prasmego?

BAKINGEMAS

Jisai atvyks netrukus. Apsimeskit,
Milorde, susirūpinęs kažkuo
Ir į kalbas iš karto nesileiskit.
Maldaknygę paėmęs į rankas,
Tarp dvasininkų jūs kukliai stovėkit,—
Ir šitas vaizdas progą man suteiks
Pamokslą dievobaimingą išdrožti.
Žiūrėkite, nebūkit nuolaidus
Jų prašymams: tarytum mergina
Kartokit „ne“, bet dirbkit savo darbą.

GLOSTERIS

Jei tik mane įkalbinėsi tu
Taip lygiai atkakliai, kaip aš tau spirsiuos,—
Užtikrinu, eis viskas kuo sklandžiausiai.

BAKINGEMAS

Galerijon greičiau! Lordmeras beldžias.

Glosteris išeina. Įeina lordmeras ir miestiečiai

Sveiki, lordmere. Man jau nusibodo
Snopsoti čia. Mažai yra vilties,
Kad hercogas sutiktų mus priimti.

Įeina Ketsbis

Na, Ketsbi, ką man hercogas įsakė?

KETSBIS

Jis prašė jus, taurusis mano lorde,
Užeit rytoj arba geriau — poryt.
Su dviem dievotais viešpaties tarnais
Jis visas maldose dabar paskendęs

Ir dėl pasaulio rūpesčių menkų
Susikaupimo savo drumst nenori.

BAKINGEMAS

Keliauk atgal, gerasis mano Ketsbi,
Ir hercogui paaiškint malonėk,
Kad mes — lordmeras, aš ir tie piliečiai —
Atvykome čionai ir jo šviesybę
Trukdyti drįstam reikalu svarbiu
Vardan tėvynės laimės ir gerovės.

KETSBIS

Nedelsdamas tatai pranešiu jam.
(*Išeina*)

BAKINGEMAS

Taip, šitas mūsų hercogas, milorde,—
Tai jums ne Edvardas koks nors, o ne!
Jisai ne lovoj drybso per dienas,
O poteriauja tyliai, atsiklaupęs;
Ne su gražuolėm smaginasi jis,
O dvasios peno semiasi; nemiega
Ir kūno sau netukina lepaus,
O sielą budinčią maldom maitina.
Kokia laiminga būtų mūs šalis,
Jei jis sutiktų būti jos valdovas.
Deja, vargu ar šį garbingą vyrą
Palenkti mes įstengsime.

LORDMERAS Nejau
Jisai atsisakys? Apsaugok dieve.

BAKINGEMAS

Bijau, kad taip ir bus.

Įeina K e t s b i s

Na, Ketsbi, ką pasakė jo šviesybė?

KETSBIS

Milorde, hercogas labai nustebęs,
Kad tiek miestiečių sukvietėte jūs,

Apie tatai iš anksto neįspėjęs.
Jis būgštauja, ar čia nėra klastos.

BAKINGEMAS

Skaudu, kad mano pusbrolis kilnus
Klastingumu mane įtarinėja.
Prisiekiu, mes pilni tikslų geriausių.
Tad eik ir jo šviesybę nuramink.

Ketsbis išeina

Kai tie šventi, pamaldūs dievo žmonės
Rožančiun įsikimba,— juos bematant
Pagauna įkvėpimas įstabus.

Viršuj pasirodo Glosteris tarp dviejų vyskupų. Sugrįžta Ketsbis

LORDMERAS

Štai hercogas — tarp vyskupų dviejų!

BAKINGEMAS

Tai du šulai dorybės: jie apgins
Valdovą šventą nuo aistrų pagundos.
Žiūrėkite, maldaknygė jo rankoj,
Krikščionio garbingiausia puošmena.
Šlovingas ir šviesus Plantagenetai,
O, neatstumk mūs prašymo,— nepyk
Ir dovanok, kad mes drąsos turėjom
Nutraukti tavo įkarštį maldingą.

GLOSTERIS

Nereikia atsiprašymų, milorde.
Aš jus patsai meldžiu atleisti man,
Kad, viešpačiui tarnaudamas karštai,
Nepaslenku draugų aš pasitikti.
Bet apie tai užtenka. Ko jūs geidžiat?

BAKINGEMAS

To pat, ko dievas geidžia ten, danguj,
Ko geidžia ir visi padorūs žmonės
Šioj niekieno nevaldomoj saloj.

GLOSTERIS

Turbūt kuo nors prasikaltau netyčia,
Užgaudamas gyventojus šio miesto,—
Ir jūs atėjot bart manęs dabar.

BAKINGEMAS

Taip, prasikaltot, hercoge. Tačiau,
Mūs prašymui teisingam nusilenkęs,
Šią nuodėmę išpirkti galit.

GLOSTERIS Aišku:
Juk aš ne tarp pagonių gyvenu.

BAKINGEMAS

Tad štai kokia ta nuodėmė, klausykit:
Valdovo sosto atsisakėt jūs,
Didingo skeptro savo pranokėjų —
Ir titulą, teisėtai paveldėtą,
Bei giminės karališkosios šlovę
Atidavėte atžalai bejėgei
Supuvusios, niekingos padermės.
Brangiosios Anglijos garbė mums liepia
Prižadint jūsų miegančias mintis:
Tėvynės mūsų kūnas negaluoja,
Randai gėdingi darko veidą jos,
Įvairūs niekam tikę augalai
Prišlijo prie karališko kamieno,
Kurs vis giliau pasineria kasdien
Į juodą užmiršties nykios bedugnę.
Mes meldžiame: išgelbėkit mūs kraštą,
Paimkite jo valdžią savo rankon,
Tiktai ne kaip atstovas kažkieno,
Ne kaip valdytojas arba globėjas,
Ar vykdytojas valios svetimos,
O kaip teisėtas šios šalies monarchas,
Jos šeimininkas, viešpats ir galva.
Todėl, pritaręs prašymui karštam
Jus mylinčių visa širdim piliečių,
Su jais kartu aš atvykau čionai
Maldauti jūsų, hercoge šviesiausias!

GLOSTERIS

Aš nežinau, kaip pasielgti man:
Ar pasišalint be jokių kalbų,
Ar priekaištais karčiais jums atsikirsti?
Neatsakyti nieko? Bet tada
Jūs pagalvosit, kad liežuvį mano
Yra sukaustęs slaptas godulys
Ir kad, matyt, tylom aš sutikau
Priimt auksinį karalystės jungą,
Kurį uždėt man trokštat jūs, bepročiai.
Atstumti jūsų prašymą? Bet tuo
Įskaudinsiu aš savo bičiulius,
Kurie taip nuoširdžiai man atsidavę.
Idant pavojų abiejų išvengčiau,
Trumpai ir aiškiai atsakysiu jums:
Už meilę, man parodytą,— dėkoju.
Bet mano nuopelnai — per daug menki
Tokiam aukštam pasiūlymui. Net jeigu
Išnyktų visos kliūtys kelyje
Ir, kaip teisėtas įpėdinis sosto,
Laisvai galėčiau kopti prie valdžios,—
Tai ir tada skurdybė mano dvasios
Bei didis apstas ydų įvairių
Mane turbūt priverstų pasislėpti
Nuo siūlomos karūnos ir garbės:
Ne mano laivui — nardyt vandenynuos,
Ne man, silpnam,— svajoti apie šlovę,
Kurios tvaike užtrokšti aš bijau.
Tačiau jokios pagalbos iš manęs
Kol kas nereikia jums — ir ačiū dievui,
Nes aš kitų pagalbos neretai
Stokoju pats. Karališkasis medis
Karališką pagimdė vaisių mums,
Ir kai dienų nematoma tėkmė
Tą vaisių subrandins,— jisai tikriausiai
Papuoš monarcho sostą nupelnytai,
Ir būsim mes patenkinti visi.
Ant jo pečių tad sudedu aš naštą,
Kurią jūs man norėjote užkraut:

Tegul žvaigždė laiminga jį globoja!
Aš niekados sau teisių svetimų
Nedrįsiu pasiglemžti, saugok dieve!

BAKINGEMAS

Ak, hercoge, labai jūs skrupulingas.
Bet jūsų samprotavimai, deja,
Nepagrįsti ir nerimti be galo.
Atrodo, savo brolio sūnumi
Jūs laikot Edvardą. Neprieštarauju.
Tačiau kažin, ar jį yra pagimdžius
Tikroji jo žmona. Jis iš pradžių
Su ledi Liusi buvo sužieduotas
(Tai žino jūsų motina),— po to
Susižadėjo už akių su Bona,
Seserimi karaliaus Prancūzijos.
Paskui nuo šitų nuotakų dviejų
Jį atmušė prašeiva įkyri,
Suvytusi ir vargana našlė
Su ištisa vaikų krūva; štai ta
Seniai jau atžydėjusi gražuolė,
Gyvenimo saulėlydžio sulaukus,
Užbūrė žvilgsnį jo paleistuvingą,
Jį apkerėjo savo žavesiais
Ir nuo skaisčių svajonių aukštumos
Nusitempė į purvą dvipatystės.[34]
Iš šito jųjų ryšio nešvaraus
Ir gimė Edvardas, kurį lig šiol
Iš mandagumo princu titulavom.
Galėčiau jums pateikti argumentų,
Dar žymiai svaresnių už tuos, vienok,
Drovėdamasis judinti gyvuosius,
Aš tyčiomis liežuvį suvaldau.
Todėl nesikratykit, o milorde,
Karališko vainiko; jei nenorit
Suteikti mūs tėvynei laimės šios,
Tai nuo senų puvėsių išgamystės
Bent giminę jūs savo apvalykit
Ir pasistenkite išvesti ją
Į tiesųjį įpėdinystės kelią.

LORDMERAS

Milorde, ryžkitės! Miestiečiai prašo.

BAKINGEMAS

Jų meilės neatstumkite, milorde!

KETSBIS

O hercoge, nudžiuginkite juos,
Patenkinkit jų prašymą teisėtą!

GLOSTERIS

Ak, kam žūt būt įsigeidėte jūs
Man visą kalną rūpesčių primesti?
Aš nesutvertas prabangai valdovo.
Užtat meldžiu nerūstaut ant manęs:
Aš negaliu ir nedrįstu sutikti.

BAKINGEMAS

Aš suprantu: jums broliški jausmai
Neleidžia Edvardo sūnaus nuskriausti;
Tačiau, nors jūsų mylinti širdis
Yra pilna užuojautos švelnios
Tiek artimiausiems jūsų giminaičiams,
Tiek lygiai kiekvienam kitam, milorde,—
Bet vis tiek pat, sutiksit jūs ar ne,
O jūsų brolvaikis nebus karalium:
Įkelsim kitą sostan, ir tegul
Gėdingai žūva jūsų padermė!
Taip esame nusprendę mes tvirtai —
Ir pasišalinam.— Eime, miestiečiai.
Užtenka mums verkšlenti, po velnių!

GLOSTERIS

O, nesibark, brangusis Bakingemai!

Bakingemas ir miestiečiai išeina

KETSBIS

Grąžinkit juos, milorde, nusileiskit!
Pasigailėkit Anglijos!

GLOSTERIS Ir kam
Į rūpesčių marias mane jūs stumiat?
Na, bet tiek to. Pašaukit juos atgal.
Aš ne akmuo — ir prašymui draugų
Nepajėgiu aš likti abejingas,
Nors sąžinė už tai man priekaištauja.

Bakingemas su kitais grįžta

Jei tu, gentaini mielas Bakingemai,
Ir jūs, galvoti vyrai, pasiryžot
Mane valdžios vežiman įkinkyt,—
Aš noromis nenoromis turiu
Kantriai pakelt likimo sunkią naštą.
Bet jeigu apkalbos geluo nuodingas,
Nepaisant to, įgels mane paskui,—
Tai prievarta, iš jūsų patirta,
Man skydas tebūnie nuo šmeižto juodo.
Juk žino viešpats ir jūs patys matot:
Aš — ne garbėtroška.

LORDMERAS Globok jus, dieve!
Mes visada patvirtinsim, ką žinom.

GLOSTERIS

Ir žodžiai jūsų — bus gryna tiesa.

BAKINGEMAS

Tad leiskit jus pasveikinti kaip dera:
Ilgiausių metų Ričardui šauniam,
Visos Britanijos valdovui!

VISI Amen!

BAKINGEMAS

Jūs vainikuotis teiksitės rytoj?

GLOSTERIS

Jei būtinai to pageidaujat,— prašom.

BAKINGEMAS

Mes galime keliaut lengva širdim.
Ligi rytojaus, jūsų malonybe.

GLOSTERIS (*vyskupams*)

Sugrįžkime prie dvasiškų dalykų.
Sudie, brolau. Sudie, mieli draugai.

Visi išeina

KETVIRTAS VEIKSMAS

I scena

Prie Tauerio
Įeina iš vieno šono karalienė Elzbieta, Jorko hercogienė ir markizas Dorsetas; iš kito — ledi Ana, Glosterio hercogienė, vesdama už rankos ledi Margaritą Plantagenet, Klarenso dukrelę

JORKO HERCOGIENĖ

Kas eina čion? Geroji Ana Gloster
Su jauna anūke Plantageneto?
Į Tauerį jos skuba, dievaži,
Pasveikint nuoširdžiai mielųjų princų.
Sveika, duktė. Gerai, kad sutikau.

LEDI ANA

Duok viešpatie, kad ši diena atneštų
Daug džiugesio ir laimės jums abiem!

KARALIENĖ ELZBIETA

To pat ir tau linkiu, sesuo. Kur traukiat?

LEDI ANA

Į Tauerį mes žengiam kaip ir jūs
Pareikšti pagarbos šauniesiems princams.

KARALIENĖ ELZBIETA

Dėkoju tau, sesuo. Eime kartu.

Įeina Brekenberis

O štai — kaip tik laiku! — ir komendantas.

Klausykit, meldžiamasis! Malonėkit
Man pasakyti, kaip gyvuoja princas,
Kaip laikosi jaunasis mano Jorkas?

BREKENBERIS

Puikiausiai, karaliene; bet, deja,
Aš negaliu jų leisti aplankyti.
Tai kuo griežčiausiai uždraudė karalius.

KARALIENĖ ELZBIETA

Karalius? Koks karalius?

BREKENBERIS Dovanokit,
Globėjas.

KARALIENĖ ELZBIETA Tegul viešpaties globa
Apsaugo mus nuo panašių globėjų.
Kaip? Jis išdrįso atitverti siena
Mane nuo mylinčių vaikų? Juk aš —
Jų motina — ir nieko nebijau.

JORKO HERCOGIENĖ

O aš jų tėvo motina esu —
Ir noriu juos regėt.

LEDI ANA Aš — jų teta,
Bet jie kaip tikrai motinai man brangūs.
Tad veskite pas juos. Aš jūsų kaltę
Prisiimu be baimės sau.

BREKENBERIS

Ne, negaliu sutikti, hercogiene:
Aš priesaiką daviau. Prašau atleist.
(*Išeina*)

Įeina lordas S t e n l i s

STENLIS

Jei valanda vėliau jus pamatyčiau,—
Pasveikinčiau aš hercogienę Jorko
Kaip motiną ir pirmą palydovę

Dviejų didžiai šlovingų karalienių.
(*Ledi Anai*)
Miledi, į Vestminsterį skubėkit!
Su Ričardu ten jus apvainikuos.

KARALIENĖ ELZBIETA

O, perpjaukit greičiau man raištelius
Ir laisvėn širdį alpstančią išleiskit,—
Kitaip ji plyš nuo šitokios žinios!

LEDI ANA

Nelemtos, siaubą keliančios naujienos!

DORSETAS

Nusiraminkit. Nesigraužkit, motin.

KARALIENĖ ELZBIETA

Palik mane. Bėk, Dorsetai, iš čia!
Mirtis ir pražūtis tave sekioja,
Net mano vardas pavojingas tau...
O, gelbėkis, sakau, jeigu nenori
Tiesiog į pragaro nasrus įkliūti,
Nedidink skaičiaus nekaltų aukų,
Nuo to žudynių lizdo bėk toliau —
Pas Ričmondą, už jūrų,— ir neleisk
Įvykti Margaritos pranašystei,
Kad mirsiu aš kaip vieniša našlė,
O ne kaip Anglijos visos valdovė.

STENLIS

Protingas patarimas, karaliene.
(*Dorsetui*)
Pasinaudokit juo, kol nevėlu;
Aš keletą laiškų jums duosiu sūnui,
Kuris kely patsai jus pasitiks.
Negaiškite — brangus kiekvienas mirksnis.

JORKO HERCOGIENĖ

Nelaimės vėjau, sėjantis bėdas!
O, mano įsčios — slėpiniai mirties —

Jūs į pasaulį slibiną paleidot,
Kurio prakeiktas žvilgsnis žudo žmogų!

STENLIS (*ledi Anai*)

Jau laikas, hercogiene. Aš skubu.

LEDI ANA

Nenoromis einu. O, kad pavirstų
Sunkios karūnos aplankas auksinis
Įkaitintu, žėruojančiu plienu
Ir smegenis išdegintų jis man!
Mirties nuodais lai patepa man kaktą,
Idant aš krisčiau negyva pirmiau,
Negu aplink save išgirsiu šaukiant:
„Tegul gyvuoja mūsų karalienė!"

KARALIENĖ ELZBIETA

Eik, vargše kankine! Garbės vainiko
Aš nepavydžiu tau. Vardan manęs
Į prapultį savęs tu neįstumk.

LEDI ANA

Deja! Kai Henriko lydėjau grabą
Ir kai jisai, nūdienis mano vyras,
Priėjo prie manęs, dar nesuspėjęs
Nuo savo rankų nusiplauti kraują
To angelo, kurio žmona buvau,
Ir šventą kraują to, kurio raudojau,—
Jau tąsyk, Ričardui veidan pažvelgus,
Aš pasakiau: „O, būk prakeiktas tu,
Kuris jaunystę mano pražudei
Ir pavertei mane našle senyva!
Jei vesi,— sielvartai tegu apninka
Jungtuvių tavo guolį; tavo žmonai
(Jei šitokia beprotė atsiras!)
Gyvenimas labiau tegu apkarsta,
Negu kad man, netekus savo vyro!"
Ir štai turbūt greičiau, negu galėčiau
Šį prakeikimą vėlei pakartot,
Negudrią mano moterišką širdį

Jis savo žodžiais pavergė saldžiais.
Pati save prakeikusi, nė mirksniui
Aš poilsio nuo tolei nežinau;
Jo patale sapnų rasa auksinė
Akių man negaivina niekuomet,—
Nakčia nuo jo kliedėjimų šiurpių
Aš pabundu kiekvieną valandėlę...
Be to, esu aš Voriko duktė,
Už tai manęs nekenčia jis — ir greitai,
Be abejo, manim nusikratys.

KARALIENĖ ELZBIETA

Sudie, vargšele! Aš tavęs gailiuosi.

LEDI ANA

Širdingai užjaučiu ir aš tave.

DORSETAS

Sudie, šlovės nuliūdus dalininke!

LEDI ANA

Šlovės, kurios taip greitai netekai!

JORKO HERCOGIENĖ (*Dorsetui*)

Pas Ričmondą keliauk ir būk laimingas!
(*Ledi Anai*)
O tu skubėk pas Ričardą! Tegul
Gerieji angelai tave globoja!
(*Karalienei Elzbietai*)
Tu rasi sau bažnyčioje paguodą,
O aš ramybę rasiu sau kape!
Pragyvenau aštuoniasdešimt metų,
Bet už minutę džiaugsmo ir vilties
Man tekdavo savaitė graužaties.

KARALIENĖ ELZBIETA

Palauk. Į Tauerį drauge pažvelkim.
Niūri pilie, pasigailėk vaikų,
Kuriuos tarp tavo sienų samanotų
Uždaręs laiko Ričardo pavydas!
Rūsti žindyve, aukle atšiauri,

Aš, skausmo apsiaubta, tavęs maldauju,
Mažyliams būk kaip motina švelni!
Sudie tariu jums, akmenys seni!
(*Išeina*)

II scena

Londonas. Karaliaus rūmai. Trimitų garsai
Įeina Ričardas karaliaus rūbais ir su karūna, Bakingemas, Ketsbis, pažas ir kiti

KARALIUS RIČARDAS

Toliau sustokit. Mielas Bakingemai!

BAKINGEMAS

Valdove maloningas, aš klausau.

KARALIUS RIČARDAS

Duok ranką.
(*Sėdasi sostan*)
Tavo paramos dėka
Karalius Ričardas čionai užkopė.
Bet kiek jis taip aukštai išsilaikys?
Ar toji jo šlovė bus ilgaamžė?

BAKINGEMAS

Lai ji netemsta ir negęsta niekad!

KARALIUS RIČARDAS

Dabar aš išbandysiu, Bakingemai,
Ar iš tiesų nulietas tu esi
Iš gryno aukso. Edvardas dar gyvas.
Tu supratai, ką noriu pasakyt?

BAKINGEMAS

Kalbėkite toliau, dosnus valdove.

KARALIUS RIČARDAS

Geidžiu karalium būti, Bakingemai.

BAKINGEMAS

Ar nesat jūs garsiausias iš karalių?

KARALIUS RIČARDAS

Kaip? Aš esu karalius? Gali būt.
Bet Edvardas dar gyvas.

BAKINGEMAS Taip, valdove.

KARALIUS RIČARDAS

Ir tai be galo liūdna.— „Taip, valdove“...
Klausyk, brolėnai, tu buvai lig šiol
Guvesnio proto. Atvirai šnekėkim:
Aš noriu tais bastriais nusikratyt —
Ir kuo greičiausiai. Ką tu pasakysi?
Kalbėk trumpai ir aiškiai: aš klausau.

BAKINGEMAS

Kaip įsakys karalius, taip ir bus.

KARALIUS RIČARDAS

Tfu, tu, matyt, į ledą pavirtai:
Visai užšalo tavo paslaugumas!
Tai ką, ar tu apsiimi, ar ne
Juos sutvarkyti?

BAKINGEMAS Leiskit atsikvėpti...
Truputį pagalvosiu iš pradžios
Ir tąsyk atsakysiu jums, milorde.
(*Išeina*)

KETSBIS (*pusbalsiu kreipdamasis į kitus*)

Karalius užsirūstino. Žiūrėkit,
Kaip kandžioja jis lūpą sau piktai.

KARALIUS RIČARDAS

Verčiau kalbėt su bukagalviais mulkiais
Ar nieko neišmanančiais vaikais
Nei su tokiais, kurie per daug įžvalgūs.
Puikybėn pasikėlė Bakingemas
Ir pasidarė atsargus. Ei, paže!

PAŽAS

Klausau, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Ar nežinai, kas, susigundęs auksu,
Į žmogžudystę ryžtųsi slapta?

PAŽAS

Yra toks nepatenkintas bajoras,
Kurio išdidų protą baisiai slegia
Jo išteklių skurdumas. Pinigai
Už dvidešimt oratorių greičiau
Jį pastūmės į ką tik panorėsit,
Aš tuo neabejoju.

KARALIUS RIČARDAS Kaip jo vardas?

PAŽAS

Jisai vadinas Tirelis, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Pažįstu šitą žmogų. Šauk jį čia.

Pažas išeina

Buklus, akylas, suktas Bakingemas
Daugiau man patarėju nebebus.
Jisai tiek laiko žengė su manim
Petys į petį — ir staiga sustojo...
Panoro atsikvėpti! Ką gi, prašom.

Įeina Stenlis

Kas naujo?

STENLIS Aš girdėjau, kad už jūrų
Pabėgo lordas Dorsetas — ir ten
Pas Ričmondą apsigyveno.

KARALIUS RIČARDAS Ketsbi!

KETSBIS

Klausau, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Paleisk tuojau gandus, kad ledi Ana
Susirgo nepagydoma liga;
O aš laikyt ją liepsiu uždarytą.
Be to, surask man kokį bajoriuką
Iš nelabai turtingų: jį reikės
Apvesdinti su Klarenso dukra.
Sūnus nepavojingas: jis — pamišęs.
Tu užmigai ar ką? Kartoju tau:
Eik išgarsink, kad miršta karalienė.
Greičiau krutėk, nes man labai svarbu
Užbėgti už akių viltims žalingoms
Ir numarint jų gemalą išsyk.

Ketsbis išeina

Aš savo brolio dukterį paimsiu
Per žmoną sau,— kitaip valdžia manoji
Bus visada už krištolą trapesnė.
Jos brolius nudaigojęs, vesiu ją!
Tiesa, labai netikras šitas kelias,
Bet taip giliai aš pagrimzdau kraujuos,
Kad nebijau aš nuodėmės naujos...
Ne, ašaringas gailestis — ne man!

Įeina pažas ir Tirelis

Tu vadiniesi Tirelis?

TIRELIS

Teisingai, Džeimsas Tirelis, milorde,
Karaliaus paklusniausias valdinys.

KARALIUS RIČARDAS

Kažin, ar paklusniausias?

TIRELIS Išbandykit.

KARALIUS RIČARDAS

Užmušti mano draugą tu išdrįstum?

TIRELIS

Išdrįsčiau. Bet man būtų maloniau
Du jūsų priešus nužudyt, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Puiku. Yra du priešai mirtini,
Kurie man drumsčia miegą ir ramybę.
Atpalaiduok greičiau mane nuo jų,—
Aš omeny turiu anuos bastrius,
Kur Taueryje sėdi.

TIRELIS Leiskit man
Prie jų prieit, o aš jau sugebėsiu
Bematant jums ramybę sugrąžinti.

KARALIUS RIČARDAS

Man tavo žodžiai — muzika saldi.
Eikš, Tireli, arčiau. Duok savo ausį.
(*Šnabžda jam*)
Tuo tarpu — tiek. Kai viskas baigta bus,
Tave pamilsiu ir apdovanosiu.

TIRELIS

Aš apsidirbsiu greit.

KARALIUS RIČARDAS Ar vakare
Mes galim iš tavęs žinių tikėtis?

TIRELIS

Be abejo, milorde.
(*Išeina*)

Įeina B a k i n g e m a s

BAKINGEMAS

Valdove, jūsų norą paskutinį,
Kurį pareiškėt man, jau apmąsčiau.

KARALIUS RIČARDAS

Palikim šitą reikalą. Girdėjau,
Kad Dorsetas pas Ričmondą pabėgo.

BAKINGEMAS

Yra tokių gandų, milorde.

KARALIUS RIČARDAS Stenli,
Juk Ričmondas — jums posūnis. Žiūrėkit!

BAKINGEMAS

Kada, milorde, jūs tesėsit žodį,
Man duotą iškilmingai ir tvirtai?
Aš Herfordo grafystės laukiu vis,
Kurią jūs pažadėjot dovanoti.

KARALIUS RIČARDAS

Gerai stebėkit savo žmoną, Stenli:
Jei Ričmondui rašyti ji pradės,—
Teks atsakyti jums.

BAKINGEMAS Tai kaipgi bus
Su mano prašymu anuo, milorde?

KARALIUS RIČARDAS
Atsimenu, kai Ričmondas dar buvo
Padykęs ir išpaikintas bamblys,—
Išpranašavo Henrikas Šeštasis,
Jog taps jisai karaliumi. Galbūt...

BAKINGEMAS

Milorde!

KARALIUS RIČARDAS

Kodėl gi pranašas tada pamiršo
Man pasakyt, kad aš nukausiu jį?

BAKINGEMAS

Milorde, jūs žadėjot hercogystę...

KARALIUS RIČARDAS

Taip, Ričmondas!.. Kai paskutinį kartą
Į Eksterį[35] nuvykęs aš buvau,
Svetingas meras man parodė pilį
Ir Rudžmontu[36] jis pavadino ją.
Aš krūptelėjau, vardą šį išgirdęs,
Nes vienas airių bardas man pasakė,
Jog, Ričmondą pamatęs, mirsiu greit.

BAKINGEMAS

Milorde!

KARALIUS RIČARDAS Ar jau vėlu?

BAKINGEMAS

Drįstu priminti jūsų didenybei,
Kad jūs mane užtikrinote...

KARALIUS RIČARDAS Taigi...
Ar jau vėlu?

BAKINGEMAS Tuojau išmuš dešimtą.

KARALIUS RIČARDAS

Lai muša sau.

BAKINGEMAS „Lai muša"? Ką tai reiškia?

KARALIUS RIČARDAS

Tai reiškia, kad galbūt išmuš tau norą
Man įkyrėt ir išmaldos prašyt.
Ne dovanos šiandieną man galvoj.

BAKINGEMAS

Tad tiesiai pasakykit: taip ar ne?

KARALIUS RIČARDAS

Atstok. Matai, kad aš nenusiteikęs!
Tu man trukdai.

Išeina visi, išskyrus Bakingemą

BAKINGEMAS

Ak taip! Vadinas, panieka šalta —
Štai atpildas už visą mano triūsą!
Ar tam aš jį karalium padariau?..
Tik prisiminkim Hestingso likimą —
Ir kolei ant pečių galva dar laikos,
Į Breknoką[37] skubėkime,— pats laikas!
(*Išeina*)

III scena

Ten pat
Įeina Tirelis

TIRELIS

Įvyko žmogžudystė kruvina!
Už ją gėdingesnės ir žiauresnės
Nematė mūsų kraštas nelaimingas.
Kai Daitonas ir Forestas, tie šunes[38],
Tie sužvėrėję niekšai, kraugeriai
Kalbėjo man apie baisingą darbą,
Kurį įvykdyt juodu pasamdžiau,—
Iš gailesčio jie verkė kaip vaikai,
Liūdnų prisiminimų sugraudinti.
„Štai šitaip tuodu kūdikiu miegojo",—
Man pasakojo Daitonas... „Štai taip,—
Pridūrė Forestas,— gulėjo juodu,
Meilingai vienas kitą apkabinę
Rankytėm nekaltom. Lyg keturi
Pražydę ant vienos šakos radastai
Bučiavosi jų lūpos purpurinės.
Ant pagalvio, greta, aš pastebėjau
Maldaknygę — ir suglumau. Bet velnias..."
Čia žmogžudys nuščiuvo, ir už jį
Pasakė Daitonas: „O, mes nusmaugėm
Du stebuklingus kūrinius gamtos,
Jos tobuliausią ir skaisčiausią žiedą."
Pritrūkę žodžių, budeliai nutilo
Ir pasitraukė geliama širdim,
O aš čionai, pas kraugerį karalių,
Pasidalint naujienom atvykau.
Štai jis ateina.

Įeina karalius Ričardas

Pagarba valdovui!

KARALIUS RIČARDAS

Na, Tireli, galiu aš pasidžiaugti?

TIRELIS

Jei jūsų sielai teikia džiaugsmo tai,
Kas jau yra įvykdyta sėkmingai,
Jūs džiūgauti turėtumėt, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Lavonus jų matei?

TIRELIS Savom akim.

KARALIUS RIČARDAS

Ir jie yra palaidoti, brangusis?

TIRELIS

Juos užkasė tvirtovės kapelionas,
Tačiau kur būtent — to nenumanau.

KARALIUS RIČARDAS

Ateik po vakarienės pas mane
Ir iš eilės papasakok man viską.
Tuo tarpu pagalvok, kuriuo būdu
Galėčiau atsilyginti aš tau
Ir ko tu pageidautumei. Kol kas!

Tirelis išeina

Aš sūnų Klarenso laikau nelaisvėj,
Jo dukterį išleidau už beturčio;
Abudu mano brolvaikiai jauni
Pas Abraomą ilsis; ledi Ana
Labos nakties pasauliui palinkėjo.
Bretonas Ričmondas[39], atrodo, taiko
Į mano brolio dukterį Elzbietą
Ir jos dėka svajoja gauti sostą.
Aš pirmas nusiskubinsiu pas ją
Ir jaunikiu šmaikščiu prisistatysiu.

Įeina Ketsbis

KETSBIS

Milorde!..

KARALIUS RIČARDAS

Ko taip įpuolei staigiai? Kas girdėt?

KETSBIS

Blogai, milorde. Mortonas pabėgo
Pas Ričmondą; iš vieno su valiečiais
Prieš mus jau Bakingemas iššygiavo,
Ir jo galybė auga nuolatos.

KARALIUS RIČARDAS

Ne tiek dabar man rūpi Bakingemas
Su savo neprityrusiom kariaunom,
Kiek Ričmondas su Mortonu. Pirmyn!
Dvejojimai ir plepalai tušti —
Mieguisti talkininkai gaišaties,
Paskui kurią išglebusi menkystė
Tarytum sliekas slenka pėdomis.
Aš įsakau surinkti tuoj pulkus
Ir drąsiai pasitikt išdavikus.
Merkurijaus sparnais į mūšį skrieju!
Lai būna skydas mano patarėju.

Abu išeina

IV scena

Prieš rūmus
Įeina karalienė Margarita

KARALIENĖ MARGARITA

Mūs priešų laimė pernoko ir greitai
Nukris mirties supuvusion ryklėn.
Jų pražūties kas dieną laukdama,
Slapsčiausi netoliese; pagaliau
Regiu aš pradžią įvykių grėsmingų...
Manau dabar keliauti Prancūzijon
Ir raidą šios tragedijos baugios
Stebėti iš tenai.— Kažkas ateina!

Kur pasislėpti vargšei Margaritai?
(Pasitraukia į šalį)

Įeina karalienė Elzbieta ir Jorko hercogienė

KARALIENĖ ELZBIETA

O, princai! O, mažyliai nekalti!
Nespėję atsiskleisti pumpurėliai!
Jei dar ore plevena jūsų sielos,
Ieškodamos buveinės amžinos,—
Lengvais sparnais jūs nusileiskit žemėn
Ir raudą savo motinos išgirskit!

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*)

Lai žino ji, kad ne be priežasties
Sulaukėt taip anksti juodos nakties.

JORKO HERCOGIENĖ

Bėdų šimtai man balsą prislopino,
Liežuvį man supančiojo vargai.
O, Edvardai Plantagenetai, kur tu?

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*)

Plantagenetas už Plantagenetą
Atkeršijo. Skola jo apmokėta.

KARALIENĖ ELZBIETA

O viešpatie, kodėl nusigrįžai
Nuo savo avinėlių mylimiausių
Ir numetei juos vilkui į nasrus?
Nejaugi tu miegojai tuo laiku?

KARALIENĖ MARGARITA (*į šalį*)

Taip lygiai, kaip ir tuo metu, kai žuvo
Šviesiausias mano vyras ir sūnus.

JORKO HERCOGIENĖ

Tu pusgyve, akla, bežade šmėkla,
Numirėle, be grabo palikta,
Kančių buveine, pajuoka žmonių,
Ilgų nelaimių vaikščiojanti knyga,

Prisėsk ant anglų žemės nelaimingos,
Kurią krauju doriausių jos vaikų
Nedorėlio ranka giliai užtvindė!
(*Sėdasi žemėn*)

KARALIENĖ ELZBIETA

Kada gi, žeme, tu suteiksi man
Ne trumpą valandėlę atvangos,
Bet amžinai kape mane priglausi?
Norėčiau aš ne kūną pailsint,
O kaulus čia sudėt... Kas turi teisę
Liūdėt labiau, negu kad aš liūdžiu?
(*Sėdasi šalimais*)

KARALIENĖ MARGARITA (*išeidama į priekį*)

Aš jus pranokstu savo kančiomis,
Ir jums derėtų vien iš pagarbos
Duot pirmenybę sielvartui manajam.
(*Sėdasi žemėn šalia kitų*)
Jei tik skausmais pasidalint ne gėda,
Klausykit mano skundo įdėmiai
Ir negandus savuosius prisiminkit.
Turėjau sūnų Edvardą ir vyrą,
Bet Ričardas nužudė juos abu;
Tu Edvardą ir Ričardą turėjai,
Bet Ričardas nužudė juos abu.

JORKO HERCOGIENĖ (*Margaritai*)

Ir aš turėjau Ričardą, bet tu
Jį nužudei; aš Retlandą turėjau,
Bet tu padėjai nužudyti jį.

KARALIENĖ MARGARITA

Turėjai sūnų Klarensą dar tu,
Bet Ričardas ir Klarensą nužudė.
Iš tavo įsčių gilumos išlindo
Į šį pasaulį pragaro šuva,
Kuris į grabą varo mus visus.
Jis dar akių atmerkti nemokėjo,
O jau galando dygstančius dantis

Ir nekaltų ėriukų troško kraujo.
Tu pagimdei siaubūną neregėtą,
Engėją šlykštų dievo sutvėrimų,
Kurs tarp dejonių, ašarų karčių
Šioj žemėj kaip tironas viešpatauja
Ir mus prie kapo stumia vis arčiau.
Dėkoju tau, teisingas, didis dieve,
Kad veislę savo motinos tikros
Tasai žvėris įdūkęs drasko godžiai
Ir verčia ją raudoti su mumis!

JORKO HERCOGIENĖ

O, našle nelaiminga, nesidžiauk
Dėl svetimų bėdų! Pats dievas matė,
Kaip ašaras aš liejau dėl tavęs.

KARALIENĖ MARGARITA

Manęs nepeik. Aš keršto, keršto alkstu
Ir noriu prisisotint juo bentsyk.
Taip, nužudytas Edvardas tavasis,
Kurs mano Edvardą yra nudūręs;
Antrasis tavo Edvardas taip pat
Už manąjį gyvybe užmokėjo;
Mažasis Jorkas — čia tik menkas priedas,
Nes jis kartu su broliu nepajėgs
Atsverti mano nuostolio didžiulio.
Nėr Klarenso, kurs Edvardą nužudė...
Stebėtojai šios dramos kruvinos —
Paleistuvingas Hestingsas ir Grėjus,
Ir Voganas, ir Riversas — visi jie
Tamsiam kape užduso jau seniai.
Tik Ričardas, šėtono tarnas, gyvas:
Jisai žmonių supirkinėja sielas
Ir siunčia jas iš karto pragaran.
Bet artinasi, artinasi galas
Jo siautėjimui... Žemė prasivėrė,
Liepsnoja pragaras, velniai riaumoja,
Ir meldžiasi šventieji, kad greičiau
Išsidangintų jis. Gerasis dieve,

Išbrauk jo vardą iš gyvųjų skaičiaus,
Leisk pasakyti: „Padvėsė šuva!“

KARALIENĖ ELZBIETA

O, tu pranašavai, jog bus toks laikas,
Kai tą kuprotą rupūžę, tą vorą
Abidvi mes prakeiksime kartu.

KARALIENĖ MARGARITA

Tave tuomet aš vadinau šešėliu
Ir karalienės iškamša blankia;
Sakiau, jog tu — atspindulys negyvas
Senosios mano laimės ir šlovės,
Tragedijos baisios puošnus prologas...
Taip nelemtai netekusi vaikų,
Kuriais tu negavai net pasidžiaugti,
Nuo kalno nusiritusi bedugnėn,
Kas tu dabar? Prisiminimas to,
Kuo kitados buvai, kuo didžiavaisi.
Tu — margas taikinys strėlėms likimo,
Tu — burbulas, iššokęs ant vandens,
Juokinga maskarado karalienė!
Kur tavo vyras, broliai, tavo sūnūs?
Kokie džiaugsmai beliko tau, sakyk?
Ar puola kas ant kelių prieš tave
Ir šaukia: „Lai gyvuoja karalienė“?
Kur perų meilikaujantis būrys?
Kur lydinti tave minia drauginga?
Kur visa tai? Pažvelk, kas tu šiandieną.
Ne motina laiminga, ne žmona,
O kenčianti, suvargusi našlė;
Ne iškilni, valdinga karalienė,
O negandais apvainikuota vergė;
Tu iš manęs šaipeisi,— o dabar
Atėjo man eilė pasišaipyti;
Pirmiau tavęs bijodavo visi,—
Dabar gi tu pati turi bijoti;
Tavęs neklauso ir nepaiso nieks;
Į kitą pusę ratas pasisuko...
Žiauraus likimo valiai palikta,

Tu praeities gali tiktai ilgėtis
Ir, žvelgdama su gėda į save,
Atsiminimais aitrinti sau širdį.
Tu sostą pasigrobei iš manęs,—
Tad pasiimk ir dalį tų skausmų,
Kurie nuo šiol teisėtai tau priklauso.
Kol kas velki tu pusę mano jungo,
Bet greit ant savo išdidžių pečių
Pajusi skaudžiai visą jungo svorį.
Sudie, nusigyvenus karaliene!
Nuo Prancūzijos kranto linksma bus
Žiūrėti man į Anglijos vargus.

KARALIENĖ ELZBIETA

Pabūk dar valandėlę, neišeik.
Aš tau pavydžiu prakeikimo meno,—
Pamokyk ir mane, kaip keikti priešą.

KARALIENĖ MARGARITA

Budėk nakčia ir pasninkauk per dieną;
Svajok apie palaidotus džiaugsmus
Ir lygink juos su sielvartais gyvais;
Išgražink savo kūdikius vaizduotėj,
Apjuodink jų žudiką kiek gali,
Įkaitink tuo būdu savy aistras,—
Ir prakeikimai patys atsiras.

KARALIENĖ ELZBIETA

Išjudink mano išmonę bejėgę!

KARALIENĖ MARGARITA

Tegul tau kančios apmaudą įdiegia.
(*Išeina*)

JORKO HERCOGIENĖ

Kam reikia skausmui žodžių prašmatnių?

KARALIENĖ ELZBIETA

Ak, žodžiai, užtarytojai varguolių,
Sparnuoti laimės mirksnių palydovai,

Lengvi, bekūniai liūdesio šaukliai!
Žinau, nors jie nė kiek man nepadės,
Bet vis dėlto lengviau bus ant širdies.

JORKO HERCOGIENĖ

Jei taip, nepančiok veltui sau liežuvio.
Eime tad, kelkis, priekaištais aitriais
Pasmaukime prakeiktą mano sūnų,
Kuris pasmaugė tavo sūnelius.

Už scenos pasigirsta būgno garsai

Girdi? Jo būgnas. Pasirenk šauksmams.

Būgnų ir trimitų garsams aidint, įžygiuoja karalius R i č a r - d a s

KARALIUS RIČARDAS

Kas drįsta man pastoti kelią?

JORKO HERCOGIENĖ Toji,
Kuri tavęs, nedorėli bjaurus,
Neužtroškino įsčiose, deja,
Ir nepastojo kelio tavo smurtui.

KARALIENĖ ELZBIETA

Šia pavogta iš princo karūna
Prisidengei įžūlią savo kaktą,
Kurioj turėtų būti parašyta,
Kad įpėdinį sosto nužudei
Ir mano brolius ir vaikus nudobei!
Kur tu juos dėjai, išgama?

JORKO HERCOGIENĖ Žalty,
Kur tavo brolis Klarensas? Kur Nedas
Plantagenetas, jo sūnus jaunasis?

KARALIENĖ ELZBIETA

Kur Riversas, kur Voganas ir Grėjus?

JORKO HERCOGIENĖ

Kur geraširdis Hestingsas, sakyk?

KARALIUS RIČARDAS

Ei, muškite garsiau būgnus! Trimitai,
Skardžiau sutrimituokit, kad dangus
Nebegirdėtų, kaip tos dvi blevyzgos
Prieš dievo pateptuosius piktžodžiauja!

Pasigirsta būgnai ir trimitai

Gražiuoju elgtis siūlau su manim,—
Kitaip keiksmus ir klykavimus jūsų
Aš gaudesy karingam paskandinsiu.

JORKO HERCOGIENĖ

Ar mano tu esi sūnus, ar ne?

KARALIUS RIČARDAS

Taip, ačiū dievui, jums ir mano tėvui.

JORKO HERCOGIENĖ

Tad būki pakantresnis.

KARALIUS RIČARDAS Hercogiene,
Aš paveldėjau jūsų griežtą būdą
Ir priekaištų nepakeliu kaip jūs.

JORKO HERCOGIENĖ

O, leisk man pasakyt!

KARALIUS RIČARDAS

Sakykite,— aš jūsų neklausysiu.

JORKO HERCOGIENĖ

Aš stengsiuosi kalbėt kuo mandagiausiai.

KARALIUS RIČARDAS

Ir kuo trumpiausiai, motin: aš skubu.

JORKO HERCOGIENĖ

Tu skubiniesi? Vienas dievas žino,
Kaip laukiau aš tavęs, kaip kankinaus!

KARALIUS RIČARDAS

Ir pagaliau sulaukėte sėkmingai.

JORKO HERCOGIENĖ

Prisiekiu kryžiumi! Kam tu gimei?
Nuo tol gyvent aš negaliu ramiai.
Tu pavertei man pragaru šią žemę.
Vaikystėje buvai gaižus, išpaikęs,
Vėliau, paaugęs — piktas ir ūmus,
Jaunatvėje — abuojas, atžūlus,
O kai visai subrendai, įmetėjai,
Tapai nuožmus, vylingas, pasipūtęs,
Išmokai kėslus kruvinus dangstyt
Lipšnumo kauke. Ar bent vieną kartą
Esi mane pradžiuginęs kuo nors?

KARALIUS RIČARDAS

Nė karto, dievaži, nebent tik tąsyk,
Kai pusryčiauti sėdot be manęs.
Na ką gi, hercogiene, jeigu aš
Atrodau jums tikrai toks nevalyvas,
Tai leiskite žygiuoti man toliau,
Neužgauliojant jūsų malonybės.
Ei, būgnai!

JORKO HERCOGIENĖ Išklausyk manęs, maldauju.

KARALIUS RIČARDAS

Per atžariai jūs kalbat.

JORKO HERCOGIENĖ Dar žodelį —
Ir niekad nebešnekinsiu tavęs.

KARALIUS RIČARDAS Na!

JORKO HERCOGIENĖ

Vis vien, ar viešpaties ranka teisinga
Tave užmuš kare, ar aš pirma
Iš širdgėlos pražilusi numirsiu,—
Bet man tavęs regėti nebeteks.
Tad imk ir neškis mano prakeikimą

Kartu su savimi,— tegu jis slegia
Tave labiau už šarvus plieninius!
Kautynių dieną savo maldomis
Aš kausiuos tavo priešininkų pusėj,
O Edvardo vaikų nekaltos sielos
Jiems kovoje įkvėps drąsos ir narso
Ir apie greitą pergalę kuždės.
Ne, neišvengsi tu mirties gėdingos!
Tu įbridai į kraują taip giliai,
Jog brist atgal tau atkirsti keliai.
(*Išeina*)

KARALIENĖ ELZBIETA

Stipriau už ją tave širdy aš keikiu,
Bet kvapo teturiu ištarti „amen".
(*Nori išeiti*)

KARALIUS RIČARDAS

Palaukite, mums reikia pakalbėt.

KARALIENĖ ELZBIETA

Man nebeliko, Ričardai, sūnų,
Kuriuos tu nugalabyti galėtum.
Tiesa, yra dar dukterys, bet jos
Veikiau bus dievobaimingos vienuolės,
Negu kad sielvartingos karalienės.
Prieš jas juk nepakelsi rankos tu.

KARALIUS RIČARDAS

Bet jūs dar turit dukterį Elzbietą:
Ji apveidi, kilminga, paslaugi.

KARALIENĖ ELZBIETA

Ir tu už tai ją nužudyti nori?
Pasigailėk! Aš tyčia sudarkysiu
Jos grožį, pagadinsiu būdą jos,
Paskelbsiu, kad aš vyrą apgavau,
Ir šydą negarbės ant jos užleisiu.
Jei kito būdo apsigint nėra,
Lai būna ji ne Edvardo dukra!

KARALIUS RIČARDAS

Tausokite karališką jos kilmę.

KARALIENĖ ELZBIETA

Gyvybė jos brangesnė kaip kilmė.

KARALIUS RIČARDAS

Aukšta kilmė apsaugos ją nuo visko.

KARALIENĖ ELZBIETA

Jos brolius ar apsaugojo jinai?

KARALIUS RIČARDAS

Deja, lemtis piktoji juos pražudė.

KARALIENĖ ELZBIETA

Pikti draugai, o ne lemtis piktoji.

KARALIUS RIČARDAS

Likimo valios niekas neišvengs...

KARALIENĖ ELZBIETA

Jei tik likimas — valioje tirono.
Kad būtumei kitoks tu apsigimęs,
Tai nereikėtų sielotis dabar
Dėl mano kūdikių mirties siaubingos.

KARALIUS RIČARDAS

Jūs kalbat taip, lyg būčiau juos nužudęs.

KARALIENĖ ELZBIETA

O kaipgi! Ar ne jų gerasis dėdė
Jiems atėmė gyvenimo džiaugsmus,
Karūną, laisvę, gimines, gyvybę?
Vis tiek, kieno ranka nudūrė juos,—
Svarbu, kad tavo smegenys ir protas
Iš pasalų ją pakreipė kur reik:
Juk tu atšipusį žudiko peilį
Į kietą titnagą savos širdies
Išaštrinai, juk tu jį pasukai
Tiesiog į širdis vargšų avinėlių.

Gerai, kad begalinis sopulys
Man apmaudą atbukino,— kitaip
Aš tau nagais lyg inkarais aštriais
Tuoj būčiau įsikibus į akis
Ir ant krūtinės tavo akmenuotos
Sudužus būčiau, kaip sudūžta laivas,
Netekęs burių įlankoj mirties.

KARALIUS RIČARDAS

Tegul šiame sunkiam, grėsmingam žygy
Mane ištinka nesėkmė, miledi,
Jei jums neatseikėsiu su kaupu
Už nuoskaudas, kurias esu padaręs.

KARALIENĖ ELZBIETA

Kokių gi dar malonių netikėtų
Galėčiau aš tikėtis iš dangaus?

KARALIUS RIČARDAS

Išaukštinimo mylimų vaikų.

KARALIENĖ ELZBIETA

Išaukštinimo — kur? Ant ešafoto?
Kad nusiristų galvos jų tenai?

KARALIUS RIČARDAS

O ne,— į laimės ir garbės viršūnę,
Karališkos didybės aukštumon.

KARALIENĖ ELZBIETA

Tu pasakom manęs neužliūliuosi!
Kas tai per laimė, kas tai per šlovė,
Kurią tu mano kūdikiams žadi?

KARALIUS RIČARDAS

Jei Letoj savo sielos įžeistos
Tu paskandinsi liūdną atminimą
Anų įsivaizduojamų skriaudų,—
Aš viską atiduodu tavo dukrai,
Taip, viską — net save...

KARALIENĖ ELZBIETA Kalbėk trumpiau,
Kad bešnekant tau norai neatvėstų.

KARALIUS RIČARDAS
Visa širdim aš myliu tavo dukrą.

KARALIENĖ ELZBIETA
Jos motinos širdis nujaučia tai.

KARALIUS RIČARDAS
Nujaučia — ką?

KARALIENĖ ELZBIETA
Kad tu jos dukrą myli ne mažiau,
Negu kadaise brolius jos mylėjai.
Aš tau dėkoju iš visos širdies.

KARALIUS RIČARDAS
Prasmės manųjų žodžių neiškreipk.
Aš tavo dukrą myliu širdingiausiai
Ir karalienės sostą siūlau jai.

KARALIENĖ ELZBIETA
O kas gi bus karaliumi?

KARALIUS RIČARDAS Tas pats,
Kuris jai siūlo sostą karalienės.

KARALIENĖ ELZBIETA
Kaip! Tu?

KARALIUS RIČARDAS
Taip, aš. O kas čia nuostabaus?

KARALIENĖ ELZBIETA
Ir kaip tu įsipiršti jai galvoji?

KARALIUS RIČARDAS
Jos būdą jūs pažįstate geriau
Ir savo patarimais man padėsit.

KARALIENĖ ELZBIETA
Tu trokšti patarimų?

KARALIUS RIČARDAS Taip, miledi.

KARALIENĖ ELZBIETA

Liepk žmogžudžiui, jos brolių užmušėjui,
Jai nugabenti dvi kraujuotas širdis,
Ant jų prieš tai išrėžęs Jorko vardą
Ir Edvardo. Kada jinai pravirks,
Paduok jai skepetaitę (panašiai
Margarita velioniui tavo tėvui
Kadaise irgi nosinę pakišo,
Kurią suvilgė Retlando krauju);
Tu pasakyk, kad ji yra sumirkus
Jos nužudytų brolių žaizdose,
Ir ašaras patark jai nusišluostyt.
O jeigu nepamils net ir tada,—
Tu jai nusiųsk aprašymą smulkiausią
Šlovingų savo žygių, pasigirk,
Kaip tu susidorojai su jos dėdėm —
Su Klarensu ir Riversu, be to,
Paaiškink, kad iš meilės mano dukrai
Jos tetą Aną pribaigei taip pat.

KARALIUS RIČARDAS

Matau, jūs tyčiojatės iš manęs:
Tai prastas būdas širdžiai jos palenkti.

KARALIENĖ ELZBIETA

Kitokio būdo nėr. Juk negali tu
Pakeisti savo prigimtį ir būt
Ne Ričardu, kurs visa tai padarė.

KARALIUS RIČARDAS

Tu pasakyk, kad viską aš dariau
Iš meilės jai.

KARALIENĖ ELZBIETA Tuomet jinai žinos,
Kad tavo meilė nupirkta krauju,
Ir būtinai pradės tavęs nekęsti.

KARALIUS RIČARDAS

Kas padaryta, to nepataisysi.

Suklysti tenka žmogui, bet po to
Neatimta jam teisė atgailauti.
Teisybė, jūsų sūnūs per mane
Yra nustoję sosto; atgailauju —
Ir jį skubu užleisti jūsų dukrai.
Tiesa, aš jūsų sūnus nužudžiau,
Bet ta, kurią jūs esate pagimdžius,
Man įpėdinių pagimdys jaunų,
Ir jie sykiu bus palikuonys jūsų.
Senelės vardas ne mažiau saldus
Negu kad vardas motinos meilingas.
Anūkai — tai tie patys juk vaikai
(Tik stovi jie pakopėle žemiau),
Tai jūsų atžala, tai jūsų vaisius,
Nors jo ir susilaukiat be dejonių,
Išvengdama ilgos nakties kančių,
Kurias kita už jus pakelti gauna.
Jaunystėje vaikai jus prikamavo,—
Senatvėje anūkai jus paguos.
Sūnaus karaliaus esate netekus,
Bet jūs turėsit dukrą karalienę.
Grąžinti visko aš nebegaliu,
Todėl priimkit tai, ką duot įstengiu.
Šiandieną jūsų Dorsetas maištingas
Pablūdęs trankos svetimoj šaly,
Bet mūs laiminga santuoka bematant
Pašauks jį atgalios gimtojon žemėn
Aukštoms ir atsakingoms pareigoms.
Paėmęs jūsų dukterį per žmoną,
Karalius broliu Dorsetą vadins,
Jūs vėlei būsit motina monarcho,
Ir iš nykių griuvėsių praeities
Didingas laimės rūmas prisikels.
Taip, mums išauš tada auksinės dienos,
Ir visos jūsų ašaros pralietos
Rytų žemčiūgais sutviskės džiugiai,
O nuošimčiai, priaugę varguose,
Jų vertę dar padidins šimteriopai.
Tad eikite pas dukterį, o motin,

Ir savo patirtim ir išmintim
Jos vaikišką drovumą išsklaidykit;
Pripratinkite prie kalbų žaismingų
Jaunos princesės klausą, jai atskleiskit
Slaptingą, tylų džiaugsmą moterystės;
Uždekite jos švelnioje širdy
Troškimą karštą spindinčios karūnos,
O aš, griežtai nubaudęs šia ranka
Pakvaišusį nykštuką Bakingemą,
Su pergalės vainikais į namus
Sugrįšiu ir, valdovo patalan
Įkėlęs jūsų dukterį gražuolę,
Visus trofėjus atiduosiu jai
Ir ją savuoju Cezariu paskelbsiu.

KARALIENĖ ELZBIETA

Ką man sakyt? Kad siūlosi ją vesti
Jos tėvo brolis? Dėdė? Ar galbūt
Jos brolių ir jos dėdžių užmušėjas?
Kuriuo vardu tave man pristatyt,
Kad sąžinės, įstatymų ir dievo,
Ir amžiaus jos jaunyvo neįžeisčiau?

KARALIUS RIČARDAS

Paaiškinkit, jog Anglijos taika
Nuo šitos mūsų santuokos priklauso.

KARALIENĖ ELZBIETA

Tik atkakli kova suteiks jai taiką.

KARALIUS RIČARDAS

Sakykit jai: karalius, viešpats prašo.

KARALIENĖ ELZBIETA

Visų karalių viešpats to nenori.

KARALIUS RIČARDAS

Ji gaus didingą vardą karalienės.

KARALIENĖ ELZBIETA

Tam, kad paskui apverktų jį kaip aš.

KARALIUS RIČARDAS

Sakykit, kad per amžius ją mylėsiu.

KARALIENĖ ELZBIETA

O ar ilgai tie tavo „amžiai“ truks?

KARALIUS RIČARDAS

Tol, kol pasaulis džiaugsis jos gražybe.

KARALIENĖ ELZBIETA

Bet ar pasaulis džiaugsis ja ilgai?

KARALIUS RIČARDAS

Kiek motina gamta ir dievas leis.

KARALIENĖ ELZBIETA

Kiek Ričardas ir pragaras to geis.

KARALIUS RIČARDAS

Sakykit jai: karalius — jos vasalas.

KARALIENĖ ELZBIETA

Tokių vasalų bijo ji iš tolo.

KARALIUS RIČARDAS

Užtarkite mane: jūs iškalbi.

KARALIENĖ ELZBIETA

Dora kalba nemėgsta įmantrumų.

KARALIUS RIČARDAS

Tai atvirai išklokit mano meilę.

KARALIENĖ ELZBIETA

Nedoras atvirumas — tuščias garsas.

KARALIUS RIČARDAS

Negilios, lėkštos visos jūsų šnekos.

KARALIENĖ ELZBIETA

O ne, jų šaknys paslėptos giliai —
Per daug giliai, tenai, kape, po žemėm,
Kur miega mano sūnūs negyvi.

KARALIUS RIČARDAS

Nejudinkit, miledi, šitų stygų,
Palikit praeitį.

KARALIENĖ ELZBIETA Ne, nepaliksiu,
Kol nesutruks širdies manosios stygos.

KARALIUS RIČARDAS

Prisiekiu karūna, šventuoju Jurgiu,
Prisiekiu Raiščio ordinu[40], kad aš...

KARALIENĖ ELZBIETA

Išniekinai tu Raištį ir šventuosius,
Karūną gi pasivogei.

KARALIUS RIČARDAS Prisiekiu...

KARALIENĖ ELZBIETA

Ne, niekuo neprisiek. Karūnos šlovę
Tu sutepei šventvagyste baisia,
Išniekinai tu riterišką Raištį,
Orumą švento Jurgio sužlugdei.
Jei nori, kad tikėčiau tavimi,
Tai tuo prisiek, ko dar nesi sudergęs.

KARALIUS RIČARDAS

O, aš prisiekiu šiuo pasauliu...

KARALIENĖ ELZBIETA Ne,
Jis kupinas piktadarybių tavo.

KARALIUS RIČARDAS

Prisiekiu savo tėvo mirtimi...

KARALIENĖ ELZBIETA

Tu pirmas pasityčiojai iš jos.

KARALIUS RIČARDAS
Savim pačiu...

KARALIENĖ ELZBIETA Save tu subjaurojai.

KARALIUS RIČARDAS
Jei taip, pačiu dievu prisiekiu...

KARALIENĖ ELZBIETA Dievą
Tu įžeidei labiausiai iš visų.
Jei dievui duotą priesaiką sulaužyt
Tu būtum pabijojęs, tai vienybė,
Velionio tavo brolio sukurta,
Klestėtų ligi šiol, o mano brolis
Po žemėm netrūnytų. Jeigu tu
Nebūtum savo priesaikos sulaužęs,—
Karališkas metalas šio vainiko
Ne tau, o mano sūnui puoštų galvą,
Gyventų sau ramiai abudu princai,
Kuriuos drauge tu paguldei kapan
Ir kirmėlėms atidavei suėsti.
Kuo tu gali prisiekti?

KARALIUS RIČARDAS Ateitim.

KARALIENĖ ELZBIETA
Tu savo praeitim ją sužalojai.
Jei ištisą gyvenimą aš verkčiau,—
Man neužtektų ašarų vis vien
Nuplauti eibėms, tavo padarytoms.
Našlaičių liūdnai daliai pasmerkti,
Aplink vaitoja kūdikiai beglobiai,
Kurių tėvus esi tu nudaigojęs;
Suvytę ir pageltę kaip žolė,
Seni tėvai aplinkui aimanuoja,
Kurių vaikus esi tu sunaikinęs.
Tad savo ateitim man neprisiek,—
Ji neišdildys praeities vis tiek.

KARALIUS RIČARDAS
Kaip aš linkiu sau pergalės greitos

Šiame lemtingam žygy, lygiai taip
Išpirkti savo nuodėmes aš trokštu!
Tegu prasmegsiu vietoje! Tegu
Mane varguos likimas paskandina!
Tegu diena neduoda man šviesos,
Naktis tegu man poilsio neduoda!
Lai prieš mane sukyla visos žvaigždės,
Jeigu tyrai, šventai ir nuoširdžiai
Nemyliu aš žavingos tavo dukros!
Su ja — laimingas aš, laiminga tu,
Be jos — ir man, ir tau, ir mūsų kraštui,
Ir tūkstančiams gerų krikščionių gresia
Kankynė, prapultis ir pražūtis.
Vienintelį išganymą žinau:
Vienintelis išganymas — jos meilė.
Klausyk, brangioji motina (kitaip
Aš kreiptis nedrįstu!), pagelbėk man,
Padėk jausmus prižadinti jos sieloj:
Mane jai stenkis tokį atvaizduot,
Koks ateity aš būti pasiryžęs,
O apie tai, kas buvo, nekalbėk.
Primink taip pat, kokie dabar laikai,
Parodyk visą reikalo svarbumą
Ir vardan šio sumanymo gražaus
Sutramdyk savo būdą įnoringą.

KARALIENĖ ELZBIETA

Ar pasiduot man gundymui šėtono?

KARALIUS RIČARDAS

Taip, jei tave į gera veda jis.

KARALIENĖ ELZBIETA

Pamiršti viską, pačią net save?..

KARALIUS RIČARDAS

Taip, jeigu atmintis yra tau priešas.

KARALIENĖ ELZBIETA

Bet tu gi mano sūnus nužudei.

KARALIUS RIČARDAS

Jie tavo dukros įsčiose atgis,
Jie vėl atgims iš to saldybių lizdo,
Idant tave paguostų.

KARALIENĖ ELZBIETA Negi aš
Tave mylėt palenksiu savo dukrą?

KARALIUS RIČARDAS

Ir motina laiminga pasijusi.

KARALIENĖ ELZBIETA

Tiek to, einu. Netrukus parašyk.
Jos nusistatymą aš tau pranešiu.

KARALIUS RIČARDAS

Nunešk jai mano bučinį. Sudie.
(*Pabučiuoja ją*)

Karalienė E l z b i e t a išeina

Bevalė kvaiša! Lepšė skystaprotė!

Įeina R e t k l i f a s, paskui jį K e t s b i s

Na, kas girdėt?

RETKLIFAS Iš vakarų, milorde,
Staiga stiprus laivynas pasirodė
Ir artinas prie kranto. Į pajūrį
Jau bėga abejotini draugai,
Bet neima jie ginklo į rankas,
Kovoti nesirengia, anaiptol,
Aš spėju, kad tai Ričmondas atvyko
Ir laukia valandos, kai Bakingemas
Jo antpuolį parems iš sausumos.

KARALIUS RIČARDAS

Pasiųskit kokį nors žvitresnį vyrą
Pas Norfolką[41]. Gal, Retklifai, tu pats...
Ar Ketsbis... Kurgi jis?

KETSBIS Čionai, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Negaišdamas pas hercogą skubėk.

KETSBIS

Lekiu negaišdamas nė valandėlės.

KARALIUS RIČARDAS (*Retklifui*)

O tu į Solzberį. Vos tik atvykęs...
(*Ketsbiui*)
Žioply! Ko stovi it baslys apstulbęs!
Greičiau pas hercogą!

KETSBIS Šviesus valdove,
Man reikia pirmučiausia sužinoti,
Ką hercogui aš perduoti turiu.

KARALIUS RIČARDAS

Teisybė, mielas Ketsbi... Pasakyk,
Tegu jis savo pajėgas visas
Į Solzberį sutelkia ir tenai
Manęs netrukus atžygiuojant laukia.

KETSBIS

Einu.
(*Išeina*)

RETKLIFAS

O ką gi veikti Solzberyje man?

KARALIUS RIČARDAS

Ką veiksi tu, jei aš ten pats keliauju?

RETKLIFAS

Jūs ką tik liepėt jot tenai, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Bet aš apsigalvojau.

Įeina S t e n l i s

Labas, Stenli. Kas naujo?

STENLIS

Nėr tokių žinių, milorde,
Kuriom aš jus pradžiuginti galėčiau,
Bet ir per daug blogų žinių nėra.

KARALIUS RIČARDAS

Tai bent mįslė: nei blogo nėr, nei gero!
Kam tu suki aplinkui šimtą mylių?
Ar tau nebūtų patogiau tiesiog,
Be tų užuolankų, išdėti viską?
Tad kokios gi naujienos, klausiu aš.

STENLIS

Matyt nuo kranto Ričmondo laivai.

KARALIUS RIČARDAS

Lai jie nuskęsta, nepasiekę kranto!
Ko nori tas pabalda šiaudadvasis?

STENLIS

Aš nežinau, valdove, bet manau...

KARALIUS RIČARDAS

Ką manot, sere? Ką jūs manot? Ką?

STENLIS

Kad lordas Dorsetas ir Bakingemas
Drauge su Ilio vyskupu jį stumia
Į Anglijos karaliaus sostą.

KARALIUS RIČARDAS

Tai ką? Ar tuščias stovi jau jisai?
Ar nebenulaikau aš kalavijo?
Ar nėr šaly valdžios? Karalius mirė?
Argi bent vienas įpėdinis Jorko
Yra dar gyvas, išskiriant mane,
Vienintelį Britanijos valdovą?
Tai ko gi jis čia atplaukė, sakyk?

STENLIS

Aš to nenumanau, brangus valdove.

KARALIUS RIČARDAS

Nenumanai, bet vis dėlto manai,
Kad tas valietis taiko į monarchus![42]
Ar tik nenori tu pas jį pasprukti?

STENLIS

Ne, jūsų didenybe, būkit ramūs.

KARALIUS RIČARDAS

Tai kur kovinga tavo kariauna?
Kur lenininkai tavo ir vasalai?
Į vakarus suplūdo jie būriais
Padėt išsilaipinti maištininkams!..

STENLIS

Ne, mano žmonės šiaurėje, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Nuo jų ne šilta Ričardui, o šalta.
Nesuprantu, ko šiaurėn bėga jie,
Kai vakaruos gynėjai reikalingi?

STENLIS

Neturi jie įsakymo, valdove.
Jeigu mane atleisti malonėsit,
Surinksiu aš tuojau visus draugus
Ir jums į talką atžygiuosiu ten,
Kur jūsų didenybė pageidauja.

KARALIUS RIČARDAS

Pas Ričmondą tu persimesti taikstais.
Aš, sere, nepasitikiu tavim.

STENLIS

Be pagrindo, galingasis valdove,
Įtarinėjat: niekad nebuvau
Ir niekados nebūsiu išdavikas.

KARALIUS RIČARDAS

Gerai,
Eik, šauk kariuomenę. Bet savo sūnų,
Georgą Stenlį, pas mane palik.
Žiūrėk, būk tvirtas širdimi, jei nori,
Kad jo galva laikytųsi tvirtai.

STENLIS

Jisai — ištikimybės mano laidas.
(*Išeina*)

Įeina pirmas pasiuntinys

PIRMAS PASIUNTINYS

Šlovingasis valdove, aš patyriau
Iš visiškai patikimų žmonių,
Jog Kortnis ir jo brolis vyresnysis,
Atšiauriadvasis Eksterio prelatas[43],
Gausingų bendraminčių remiami,
Prieš jus pakėlė ginklą Devonšire.

Įeina antras pasiuntinys

ANTRAS PASIUNTINYS

Milorde, Kente Gildfordai sukilo[44];
Jiems į pagalbą skuba jų draugai,
Ir sparčiai auga jėgos maištininkų.

Įeina trečias pasiuntinys

TREČIAS PASIUNTINYS

Valdove, Bakingemo kariauna...

KARALIUS RIČARDAS

Šalin, šalin, apuokai, iš akių!
Užtenka man giedoti apie mirtį!
Aš laukiu geresnių naujienų. Še tau!

(*Muša pasiuntinį*)

TREČIAS PASIUNTINYS

Pranešti leiskit jūsų didenybei,
Kad dargana ir potvynis ūmus
Kariuomenę išsklaidė Bakingemo,
Kad pats jisai, visų apleistas, dingo
Ir klaidžioja kažkur.

KARALIUS RIČARDAS Ak, dovanok!
Štai mano piniginė, pasiimk
Ir mėlynes sau greitai užsigydyk.
Ar jau bičiuliai mūsų susiprato
Viešai paskelbt atlyginimą tam,
Kas pristatys sugautą išdaviką?

TREČIAS PASIUNTINYS

Skelbimas toks yra, šviesus valdove.

Įeina ketvirtas pasiuntinys

KETVIRTAS PASIUNTINYS

Iš Jorkširo pasiekė mus gandai,
Kad seras Tomas Lovelis, milorde,
Ir Dorsetas tenai pakėlė maištą.
Tačiau kita naujiena daug džiugesnė:
Audra išblaškė Ričmondo laivus:
Jis pasiuntė į Dorsetširą valtį
Pasiteirauti tų, kurie krante,
Kas jie tokie — ar jo draugai, ar priešai;
Anie paaiškino, kad Bakingemas
Jiems liepė jį paremti; bet jisai
Nepatikėjo ir, bures pakėlęs,
Pasuko į Bretanę atgalios.

KARALIUS RIČARDAS

Pirmyn, pirmyn! Mes pasiruošę kovai:
Jei nepavyks nubausti atėjūno,
Sutriuškinsim maištautojus savus.

Įeina Ketsbis

KETSBIS

Valdove, Bakingemas sulaikytas.
Tai maloni žinia. Bet nenuslėpsiu
Ir liūdnesnių naujienų, kurios sako,
Kad Ričmondas prie Milfordo tik ką
Į krantą išsikėlė su pulkais.

KARALIUS RIČARDAS

Greičiau į Solzberį! Užsiplepėję
Mes lemiamas prasnausim kautynes.
Lai pasirūpina kas nors iš jūsų
Į Solzberį atvežti Bakingemą.
Visi kiti žygiuokit su manim!

Trimitų garsai. Visi išeina

V scena

Lordo Stenlio namuose
Įeina S t e n l i s[45] *ir seras* K r i s t o f e r i s E r s v i k a s[46]

STENLIS

Prašau jus, sere, Ričmondui pranešti,
Jog tas besotis šernas savo migy
Kaip įkaitą sulaikė mano sūnų
Georgą Stenlį; jei sukilsiu aš,
Jam nusiris galva. Vien tik dėl to
Bijau į bendrą kovą įsijungti.
Bet kur dabar mūs Ričmondas šviesiausias?

ERSVIKAS

Jis Velse: Pembroke ar Harfordveste.

STENLIS

Kas dar su juo iš žymesnių žmonių?

ERSVIKAS

Yra ten Herbertas, karys garsingas,

Ir Talbotas, ir Oksfordas, ir Stenlis,
Nenugalimas Pembrokas ir Blentas,
Ir Rais-ap-Tomas su būriu drąsuolių,
Ir daug kitų dar vyrų įžymių;
Visi jie traukia Londonan — ir niekas
Kol kas jų nesustabdė pakeliui.

STENLIS

Nuvežkit savo ponui nuo manęs
Linkėjimų širdingų ir praneškit,
Jog karalienė rengiasi už jo
Išleisti savo dukterį Elzbietą.
Štai šitas laiškas jam paaiškins viską.
Sudie.

Abu išeina

PENKTAS VEIKSMAS

I scena

Solzberis. Aikštė
Įeina šerifas ir lydimas sargybinių Bakingemas, kurį veda nužudyti

BAKINGEMAS

Vadinasi, kalbėti su manim
Karalius Ričardas nenori?

ŠERIFAS Ne.
Likimui nusilenkite, milorde.

BAKINGEMAS

O, Hestingsai, o, Edvardo vaikai,
Palaimintasis Henrikai karaliau,
Tu, Edvardai, jo mylimas sūnau,
Tu, Voganai, jūs, Riversai ir Grėjau,
Ir jūs visi, kurie be laiko kritot
Nuo smurtininko pinklių nešvarių,—
Lai rūškanos ir rūsčios jūsų vėlės
Dabar iš debesų pažvelgia žemėn
Ir skaudžiai pasijuokia iš manęs!
Šiandieną, rodos, vėlinės, teisybė?

ŠERIFAS

Taip, hercoge.

BAKINGEMAS

Lemtinga, neužmirštama diena!
Aš prie karaliaus Edvardo tą dieną

Sau palinkėjau pražūties, jei drįsiu
Išduoti jojo žmoną ar vaikus;
Taip, aš tada sau pražūties linkėjau,
Bet susilaukiau jos kaip tik iš to,
Kuriuo pasitikėjau aš labiausiai,
Kurio klastybę dorumu laikiau.
Atėjo mano sielai nuodėmingai
Baisioji atsiskaitymo diena!
Įsipykau aš dievui visaregiui,
Ir į nerimtus priesaikos žodžius
Jisai bausmingą atkirtį man davė,
Ūmai paversdamas tikrove tai,
Ko aš juokais prašiau iš jo anuomet;
Taip jis nukreipia kardą piktaširdžių
Į jų pačių krūtinę. Suprantu,
Ką reiškia prakeikimas Margaritos!
Jinai man pranašavo: „Kada nors,
Kai tavo širdį liūdesiu jis pervers,
Tu Margaritą prisiminsi". Einam,
Mirties gėdingos valanda artėja.
Aš — kaltininkas daugelio skriaudų
Ir galvą po kirviu klusniai dedu!

Visi išeina

II scena

Laukas netoli Temvorto[47]
Įeina Ričmondas, Oksfordas, Blentas, Herbertas ir kiti su vėliavomis ir būgnais

RIČMONDAS

Despotiškojo jungo palaužti,
Draugai ištikimi ir bendraginkliai!
Mes atžygiavom be mažiausių kliūčių
Iki pačios širdies tėvynės mūsų.
Tik ką iš lordo Stenlio, savo tėvo[48],
Padrąsinantį laišką aš gavau.

Plėšrus ir nepasotinamas šernas,
Kurs trypė jūsų pasėlius saulėtus
Ir vynuogynus niokojo vešlius,
Kuris tarytum pamazgas iš lovio
Pripuolęs lakė šiltą jūsų kraują,
O kūnus draskė iltim kruvinom,—
Tasai šlykštus kuilys, kaip aš patyriau,
Kažkur čia lindi vidury salos,
Netolimais nuo Lesterio; vadinas,
Tenai mes būsim ne vėliau kaip ryt.
Su viešpačiu paskui mane, narsuoliai!
Kova bus kruvina, bet ji mums žada
Pelnytą derlių amžinos taikos.

OKSFORDAS

Kiekvieno mūsų sieloje yra
Po tūkstantį kardų nukaut žmogėdrai.

HERBERTAS

Jo šalininkai pereis mūsų pusėn.

BLENTAS

Jie vien tiktai iš baimės jam tarnauja
Ir jį paliks nelaimėj.

RIČMONDAS Juo geriau.
Taigi pirmyn su viešpaties pagalba!
Kregždės sparnais viltis lai neša mus:
Karaliui ji suteikia dievo galią,—
Paverčia silpną žmogų į karalių.

Visi išeina

III scena

Bozvorto lyguma
Įeina apsiginklavęs karalius Ričardas, Norfolkas, grafas Saris ir kiti

KARALIUS RIČARDAS

Štai šitoj vietoj, Bozvorto laukuos,
Bus mūsų stovykla. Kas jums yra,
Ko jūs toksai surūgęs, lorde Sari?

SARIS

Mana širdis linksmesnė negu veidas.

KARALIUS RIČARDAS

Klausykit, Norfolkai...

NORFOLKAS Klausau, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Tai ką, bus karšta mums? Kaip jūs galvojat?

NORFOLKAS

Bus karšta mums ir jiems, brangus valdove.

KARALIUS RIČARDAS

Statykit palapinę. Čia nakvosiu.

Kareiviai stato palapinę

O kur rytoj? Kur nors... Ar tai svarbu?
Beje, ar daug sukilėlių iš viso?

NORFOLKAS

Gal tūkstančiai šeši ar septyni.

KARALIUS RIČARDAS

Mes trigubai juos viršijam. Be to,
Karaliaus vardas — tai tokia tvirtovė,
Kurios galėtų priešas pavydėt.
Greičiau man palapinę! Gerbiamieji,
Eime, reik apžiūrėti mūšio lauką,
Nagingų vyrų paieškot daugiau...
Tesiima kiekvienas savo darbo,
Ir niekam nevalia drausmės ardyt:
Mums, ponai, teks paprakaituoti ryt.

Visi išeina
Kitoje lauko pusėje įeina Ričmondas, serai Viljamas Brendonas, Džeimsas Blentas ir kiti Kareiviai stato Ričmondui palapinę

RIČMONDAS

Pavargusi jau saulė nusileido,
Tiktai nuo spindulingo jos vežimo
Padangėj liko pėdsakas šviesus,
Kuris rytojui giedrą pranašauja.
Jūs, Brendonai, nešt vėliavą turėsit.
Man popieriaus ir rašalo paduokit.
Aš metmenis kautynių būsimų
Paruošiu palapinėj, nužymėsiu
Vietas ir pareigas visiems vadams
Ir mūs kariuomenę ne per gausingą
Suskirstysiu teisingai dalimis.
Jūs, Oksfordai, su manimi paliekat;
Jūs, Brendonai ir Herbertai, taip pat;
O Pembrokas lai veda savo pulką.
Ramios nakties jam, Blentai, palinkėkit
Ir paprašykit grafą, kad jisai
Iš ryto, antrą valandą, užsuktų
Į mano palapinę pakalbėt.
Tiesa, ar jūs nežinot, kapitone,
Kur stovi lordas Stenlis su draugais?

BLENTAS

Jei aš tik nesuklydau (o manau,
Kad negalėjo šitaip atsitikti!),—
Jo vėliavas mačiau aš plevėsuojant
Maždaug per pusę mylios į pietus
Nuo didelės kariuomenės karaliaus.

RIČMONDAS

Ar sugebėtumėte, mielas Blentai,
Gyvybės nestatydamas pavojun,
Šį svarbų raštą nugabenti jam?

BLENTAS

Apsiimu tai padaryt, milorde.
Labanaktis. Tegu jus saugo dievas.

RIČMONDAS

Jus irgi, kapitone.

Blentas išeina

Einam, ponai,
Dėl rytdienos kautynių pasitart.
Prašau vidun: lauke žvarbu ir šalta.

Visi sueina palapinėn
Prie savo palapinės prieina karalius Ričardas, lydimas Norfolko, Retklifo, Ketsbio ir kitų

KARALIUS RIČARDAS

Ar jau vėlu?

KETSBIS Jau išmušė devintą.
Pats metas eit vakarieniaut, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Ne, aš nenoriu valgyti. Atnešk
Man rašalo ir popieriaus čionai.
Klausyk, ar pataisytas mano šalmas?
Ar ginklai ir šarvai jau palapinėj?

KETSBIS

Šviesus valdove, viskas sutvarkyta.

KARALIUS RIČARDAS

Į savo postą, Norfolkai, skubėkit.
Sargybinius parinkite gerus.

NORFOLKAS

Skubu, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Mieliausias mano Norfolkai, rytoj
Su vyturiais jau būkite ant kojų.

NORFOLKAS

Nepramiegosiu, ne, milorde.
(*Išeina*)

KARALIUS RIČARDAS Ketsbi!

KETSBIS

Klausau, valdove.

KARALIUS RIČARDAS

Žygūną tuoj nusiųsk pas lordą Stenlį:
Tegu prieš saulei patekant jisai
Čia atveda pulkus,— kitaip jo sūnų
Praris bedugnė amžinos nakties.

Ketsbis išeina

Atneškit vyno. Žiburį uždekit.
Žiūrėkite, rytoj, prieš kautynes,
Man pabalnokit Sarį baltakartį[49].
Patikrinkit, ar tvirtos mano ietys,
Ar ne per sunkios. Retklifai!

RETKLIFAS Klausau.

KARALIUS RIČARDAS

Matei, koksai niaurus Nortamberlendas?

RETKLIFAS

Milorde, šiandien pavakariu, brėkštant,
Mačiau, kaip jis ir grafas Tomas Saris
Stovykloj vaikštinėjo tarp pulkų
Ir drąsino karius.

KARALIUS RIČARDAS Labai džiaugiuosi.
Pripilk man vyno. Kažkodėl savy
Nebejaučiu aš įprasto žvalumo
Ir dvasios pakilimo. Duok stiklinę.
Ar popierius ir rašalas jau čia?

RETKLIFAS

Taip, viskas paruošta, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Kol kas lik sveikas. Apžiūrėk sargybą.
Apyaušriu ateik į palapinę
Ir man padėk apsišarvuot. Sudie.

Retklifas ir kiti išeina
Į Ričmondo palapinę įeina Stenlis, lordai ir tarnai

STENLIS

Lai pergalė papuošia tavo šalmą!

RIČMONDAS

Kilnus patėvi, lai tamsi naktis
Užsimiršimą ramų tau suteikia! —
Kaip laikos mano motina, sakyk?

STENLIS

Tau siunčia ji palaiminimą savo;
Už Ričmondą vis meldžiasi jinai.
Bet valandos nepastebimos lekia,
Drumzli tamsa jau blendžiasi rytuos;
Tad apie reikalą trumpai. Prašvitus
Būk pasiruošęs mūšiui kruvinam
Ir savąjį likimą atiduok
Siautingo, baisiaveidžio karo valiai.
Tave iškart paremti man nėr kaip,
Bet pasistengsiu nepaslankų laiką
Paskubinti ir lemiamą minutę
Veiksmingai prisijungsiu prie tavęs.
Tik aš per daug uolus būt negaliu,
Nes tąsyk brolį tavąjį Georgą
Tuoj nužudys jo tėvo akyse.
Sudie. Deja, ne laikas mums dabar,
Akivaizdoje regimo pavojaus,
Saldžiai ir meiliai šnekučiuot, kaip dera
Bičiuliams, nesimačiusiems ilgai.
Jei dievas duos, atliksim kitą kartą
Švelnios draugystės priedermes. Lik sveikas.
Geros kloties ir ištvermės kovoj!

RIČMONDAS

Nuveskit lordą Stenlį prie jo pulko.—
Nors nerimastis blaško mano sielą,
Aš pabandysiu snustelėt, kad ryt
Švininis miegas nesvarintų žemėn,
Kai skrisiu mūšin pergalės sparnais.
Labanaktis, labanaktis visiems!

Visi išeina

O, tu, kurio vardu pakėliau kardą,
Pasižiūrėk į mano kareivius,
Įdėk jiems maloningai į rankas
Liepsnotą savo keršto kalaviją,
Idant jo smūgių įstabi jėga
Sutriuškintų grobuoniškuosius šalmus
Ir mes, įvykdę rūsčią tavo valią,
Pašlovintume pergalėj tave!
Aš, vokus pasunkėjusius sumerkęs,
Tau atiduodu budrią savo sielą.
Nakčia ir dieną būk su manimi!
(*Užminga*)

Pasirodo princo E d v a r d o , Henriko VI sūnaus, d v a s i a

EDVARDO DVASIA (*Ričardui*)

Ryt tavo sielą sunkiai prislopinsiu!
Atsimeni, kaip amžiaus gražume
Tu Tjuksberio laukuos mane nudūrei?
Nusiminimo apimtas, numirk!
(*Ričmondui*)
Tu, Ričmondai, ramus ir linksmas būk:
Nekaltos vėlės princų nužudytų
Tave globoja. Henriko sūnus
Tau, Ričmondai, širdingai linki gero.

Pasirodo karaliaus H e n r i k o VI d v a s i a

HENRIKO VI DVASIA (*Ričardui*)

Kadaise mano pateptąjį kūną
Tu žmogžudišku kardu subadei.

Atminęs Tauerį ir mano mirtį,
Nusiminimo apimtas, numirk!
Aš, Henrikas Šeštasis, tau sakau:
Nusiminimo apimtas, numirk!
(*Ričmondui*)
Tu doras ir kilnus! Tu nugalėsi!
Tau Henrikas išpranašavo sostą,—
Jis linki tau sapnuos: gyvenk, žydėk!

Pasirodo Klarenso dvasia

KLARENSO DVASIA (*Ričardui*)

Ryt sunkiai prislopinsiu tavo sielą!
Tai tavo brolis Klarensas, kurį
Šleikščiam vyne tu niekšiškai prigirdei!
Tegu rytoj mintis apie mane
Tau išmeta iš rankų kalaviją.
Nusiminimo apimtas, numirk!
(*Ričmondui*)
Lankasterių šlovingas palikuoni!
Pažemintieji įpėdiniai Jorko
Už tavo sėkmę meldžias angelams
Ir trokšta laimės tau: gyvenk, žydėk!

Pasirodo Riverso, Grėjaus ir Vogano dvasios

RIVERSO DVASIA (*Ričardui*)

Ryt tavo sielą sunkiai prislopinsiu!
Aš — Riversas, nukautas pilyje.
Nusiminimo apimtas, numirk!

GRĖJAUS DVASIA (*Ričardui*)

Aš — Grėjus. Pagalvok apie mane
Ir nevilty prapuldyk savo sielą!

VOGANO DVASIA (*Ričardui*)

Aš — Voganas. Su baime prisimink
Nusikaltimą, savo padarytą,—

Ir lai iškrinta ietis tau iš rankų!
Nusiminimo apimtas, numirk!

VISOS TRYS DVASIOS (*Ričmondui*)

Pabusk iš miego! Savo kančiomis
Mes pervėrėme Ričardo krūtinę.
Išsikovok sau pergalę, pabusk!

Pasirodo Hestingso dvasia

HESTINGSO DVASIA (*Ričardui*)

Kelk iš prakeikto miego, prakeiktasis,
Ir mūšy kruvinam užbaik dienas!
Aš — lordas Hestingsas. Mane atminęs,
Nusiminimo apimtas, numirk!
(*Ričmondui*)
Atbusk, atbusk, skaisti, bebaime siela!
Greičiau į kovą už tėvynę mielą!

Pasirodo dviejų mažamečių princų dvasios

PRINCŲ DVASIOS (*Ričardui*)

Lai tau sapnuos prisivaidena tie,
Kuriuos liepei tu Tauery pasmaugti.
Mes, vėlės tavo brolvaikių jaunų,
Užgulsime kaip švinas tau krūtinę
Ir gėdon amžinon ir prapultin
Įstumsime tave. Todėl mes sakom:
Nusiminimo apimtas, numirk!
(*Ričmondui*)
Saldžiai miegok ir atsikelk smagus!
Tave nuo šerno saugoja dangus.
Mes, nelaimingi Edvardo vaikai,
Tau linkim tapti laimingiausiu tėvu
Karalių giminės. Gyvenk, žydėk!

Pasirodo ledi Anos dvasia

LEDI ANOS DVASIA (*Ričardui*)

O, Ričardai! Čia vargšė tavo Ana,

Kuriai akių tu nedavei sumerkti...
Tai ji šiandieną drumsčia tau sapnus.
Tegu rytoj mintis apie mane
Tau išmeta iš rankų kalaviją.
Nusiminimo apimtas, numirk!
(*Ričmondui*)
O tu, rami širdie, miegok ramiai!
Aš, priešo tavojo žmona bedalė,
Tau pergalės meldžiu iš visagalio.

Pasirodo Bakingemo dvasia

BAKINGEMO DVASIA (*Ričardui*)

Aš pirmas tau padėjau gaut karūną
Ir paskutinis galvą paguldžiau.
Kautynėse atminki Bakingemą,
Patsai savim atsibaisėk ir mirk!
Vien žudynes sapnuok be paliovos,
Uždusk nuo jų — ir nepakelk galvos!
(*Ričmondui*)
Nespėjęs tau pagelbėt, aš kritau.
Bet dievo angelai pagelbės tau.
Būk linksmas ir neaudrink sau širdies:
Greit Ričardas bedugnėn nuriedės!

Dvasios išnyksta. Ričardas pabunda iš miego

KARALIUS RIČARDAS

Sutvarstykit žaizdas! Pakeiskit žirgą!
O, Jėzau, pagailėk manęs! Cit, cit...
Juk visa tai man t i k prisisapnavo.
Nutilk, nutilk, o sąžine baili!
Vidunaktis. Pamėlo žiburiai.[50]
Gūdu aplinkui. Prakaitas ledinis
Nuo kūno, baugiai drebančio, man pilas.
Ko aš bijau? Savęs? Čionai aš vienas.
Aš — Ričardas. Ir Ričardą aš myliu.
Čia žmogžudžio nėra. Kaip tai nėra?
Ar aš ne žmogžudys? Tai bėk greičiau.
Nuo ko gi bėgti? Nuo savęs? Nuo keršto?
Kaip? Keršyt sau pačiam? Save aš myliu.

Už ką? Ar daug aš padariau sau gero?
Deja! Savęs aš nekenčiu giliai
Už savo juodus darbus. Taip, aš niekšas.
O, ne, tai melas! Nesigirk, kvaily.
Kvaily, nederk savęs. Šimtu liežuvių
Apdovanota sąžinė manoji,
Iš jų kiekvienas šneka vis kitaip,
Bet jie visi niekšu mane vadina.
Ne vieną kartą priesaiką sulaužiau,
Ne vieną žmogų žiauriai nužudžiau,—
Ir visos mano nuodėmės pulkais
Į teismą veržiasi ir garsiai šaukia:
Jis kaltas, kaltas, kaltas! Man klaiku...
Manęs nemyli niekas šiam pasauly
Ir, kai numirsiu, niekas neapverks...
Dėl ko manęs kiti gailėtis turi,
Jei aš patsai nesigailiu savęs?
Prieš valandėlę man prisivaideno,
Kad šmėklos tų, kuriuos esu nužudęs,
Į mano palapinę susirinko
Ir kiekviena įtūžusi grasino
Atsiskaityt su Ričardu rytoj.

Įeina Retklifas

RETKLIFAS

Milorde!

KARALIUS RIČARDAS Kas ten toksai?

RETKLIFAS

Tai aš, tai Retklifas. Jau du kartu
Gaidys ankstyvas sodžiuje pragydo,
Pasveikindamas rytmetį. Mūsiškiai
Subruzdo — ir tuojau apsišarvuos.

KARALIUS RIČARDAS

O, Retklifai, aš sapnavau šią naktį
Siaubingą sapną. Kaip atrodo tau,
Mes galim pasikliauti mūs kariais?

RETKLIFAS

Dėl to neabejoju aš, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Man, Retklifai, baugu, baugu kažko...

RETKLIFAS

Milorde, šmėklų baimintis neverta.

KARALIUS RIČARDAS

Aš tau šventuoju Povilu prisiekiu,
Mane tos šmėklos pribloškė daugiau
Nei dešimt tūkstančių ginkluotų vyrų,
Kuriuos tas mulkis Ričmondas išstatė.
Pakol išauš, apeikime vogčia
Stovyklą mūsų ir pasiklausykim,
Ką šneka, ar nėra kur išdavystės.

Abu išeina
R i č m o n d a s sėdi savo palapinėje, įeina l o r d a i

LORDAI

Milorde, labas rytas!

RIČMONDAS

Prašau atleisti, budrūs džentelmenai,
Kad tebedrybsau aš kaip tinginys.

LORDAI

Kaip jūs miegojot, Ričmondai, šią naktį?

RIČMONDAS

Po to, kai atsisveikinom, milordai,—
Palaimingiausi, nuostabūs sapnai,
Kokių gal neregėjo joks žmogus,
Pagavo mano snaudžiančią vaizduotę.
Aš sapnavau, tarytum vėlės tų,
Kuriuos nužudė Ričardas, suėjo
Čionai, į šitą mano palapinę,
Ir pranašavo pergalę linksmai.
Šį stebuklingą sapną prisiminus,

Man ligi šiolei džiaugiasi širdis.
Sakykite, milordai, ar vėlu jau?

LORDAI

Greit keturios.

RIČMONDAS

Apsiginkluoti laikas — ir į darbą!
(*Išėjęs kreipiasi į kariuomenę*)
Aš jau šnekėjau, brangūs tėvynainiai,
Ir nedrįstu jus varginti kalbom,
Kai kiekviena minutė suskaičiuota.
Už mus kovoja dievas ir tiesa.
Be to, žinokit, jog šventųjų maldos
Ir maldos nužudytųjų visų
Mus gina kaip galingas bastionas.
Net priešai, vieną Ričardą išskyrus,
Kuo nuoširdžiausiai linki mums sėkmės.
O kas gi jų galva? Galvažudys,
Kuris įkopė sostan tik per kraują
Ir laikosi jame tiktai krauju;
Taip, meldžiamieji, kraugerys, tironas,
Nesiskaitąs su priemonėm jokiom,
Be gailesio šluojąs iš kelio tuos,
Kuriais pirma jisai pasinaudojo;
Akmuo niekingas smurtu įsibrovė
Tarp deimantų Britanijos karūnos...
Sutriuškinkit šį aršų dievo priešą
Jūs, viešpaties teisingojo kariai!
Nuverskite nekenčiamą tironą —
Ir jūsų miegas visad bus ramus;
Parblokškite engėją mūs tėvynės —
Ir jums tėvynė atpelnys už tai;
Apsaugokit nuo siaubo savo žmonas —
Ir žmonos jus kaip didvyrius sutiks;
Apginkit savo kūdikius nuo peilio —
Ir jums už tai anūkai padėkos.
Tad vėliavas aukščiau, ištraukit kardus!
Už dievą ir už teises mūs visų!

Tegu be žado pirmas krisiu žemėn,
Jei mano drąsūs užmojai sugniuš;
Bet jei laimėsiu aš, tai neužmiršiu
Net ir paties menkiausio iš karių.
Dundėkit, būgnai, gauskite, trimitai!
Pats dievas su mumis ir šventas Jurgis!
Su Ričmondu — į pergalę, pirmyn!

Visi išeina
Įeina karalius R i č a r d a s, R e t k l i f a s, svita ir kariuomenė

KARALIUS RIČARDAS

Kokios gi nuomonės Nortamberlendas?

RETKLIFAS

Kad Ričmondas kariauti neįgudęs.

KARALIUS RIČARDAS

Gryna tiesa. O ką galvoja Saris?

RETKLIFAS

Jis šyptelėjęs tarė: „Juo geriau."

KARALIUS RIČARDAS

Jisai neklysta. Taip yra tikrai.

Muša laikrodis

Kiek išmušė? Paduok man kalendorių.
Jau saulė pasirodė?

RETKLIFAS Ne, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Ji atsisako šviest, o pagal knygą
Prieš valandą turėjo patekėt.
Matyt, kam nors juoda bus ši diena.
Ei, Retklifai!

RETKLIFAS Klausau, milorde.

KARALIUS RIČARDAS

Nerodo šiandien saulė savo veido.

Niūriai ir sunkiai debesys tiršti
Ant Ričardo kariuomenės pakibo.
Norėčiau aš, kad ši dangaus rasa
Geriau į žemės ašaras pavirstų!
Ne, saulės neregėt... Bet kas iš to?
Ar ne tie patys debesys grėsmingi
Grūmoja lygiai Ričmondui ir man?

Įeina Norfolkas

NORFOLKAS

Žvaliau, milorde,— artinasi priešas.

KARALIUS RIČARDAS

Greičiau krutėkit! Gūnią mano žirgui!
Lai Stenlis su pulkais atvyksta čia;
Aš savo vyrus pats į mūšį vesiu.
Mes šitokios laikysimės tvarkos:
Lai pėstija ir raitininkai mūsų
Visu ilgiu išsirikiuoja prieky;
Šauliai teatsistoja vidury;
Tiek raitelius, tiek pėstininkus vesi
Tu, Norfolkai, ir grafas Tomas Saris;
O paskui jus su pajėgom svarbiausiom
Žygiuosim mes, iš abiejų sparnų
Mūs raitelių rinktinių remiami.
Tikiu, kad šventas Jurgis mums padės! —
Ką, Norfolkai, į tai man pasakysi?

NORFOLKAS

Tvarka gera, karingasis valdove.—
Žiūrėkit, ką radau aš palapinėj.
(*Rodo raštelį*)

KARALIUS RIČARDAS (*skaito*)

„Norfolkai, laikas tau grįžti į protą:
Ričardo tavo — giesmė sugiedota.“
Tai priešai mums pakišo. Gerbiamieji,
Užimkite kiekvienas savo vietą.
Nekreipkim jokio dėmesio į tai,

Ką pro miegus prisapaliojo šmėklos.
Juk sąžinė — bailių sukurtas baubas
Pagąsdinti narsių žmonių širdims.
Nėr sąžinės kitos, kaip mūsų ginklas,
Įstatymų kitų, kaip mūs jėga.
Drąsiau! Suglauskim broliškai gretas!
Į rojų ar į pragarą — vis viena —
Petys petin įžengsime šiandieną!
(*Kreipiasi į kariuomenę*)
Aš viską pasakiau,— ką dar pridurti?
Atminkite, su kuo kariaujat jūs:
Su valkatų, nenaudėlių gaujom,
Su visokiausiom padugnėm bretonų,
Su perėjūnais, latrais ir padaužom,
Kuriuos iš savo kūno jų tėvynė
Vemte išvėmė pražūčiai kitų.
Per juos neturit nė nakčia ramybės:
Atimt iš jūsų nori jie žemes,
Išniekinti gražiąsias jūsų žmonas!
Ir kas yra jų vadas? Gi tas pats
Plevėsa, pienburnis ir dykaduonis,
Kuris prie mano motinos sijono
Bretanėje tupėjo kitados,
Kuris pažįsta šaltį, speigą, sniegą
Pro savo batų puspadį tiktai!..
Įkirskime akiplėšoms į kailį,
Išmeskime už jūrų juos atgal,
Kad tos prancūzų žiurkės nupešiotos,
Tie pramuštgalviai, driskiai alkani
Nebesvajotų plėšikaut pas mus
Ir ant šakos iš bado pasikartų!
Jei mums jau lemta būti sumuštiems,
Tegu mus žmonės muša, o ne tie
Bretonų išgamos, kuriuos tiek sykių
Jų žemėj lupo, pliekė mūs tėvai,
Palikdami paskui jiems atminimui
Gėdingą prieauglį... Ir jie kėsinas
Į mūsų turtą, žmonas ir dukras?

Iš tolo pasigirsta būgno garsai

Cit! Aš girdžiu jų būgną!.. Ei, kovon,
Britanijos didikai ir jomenai!
Į galvą tiesiai taikykit, šauliai!
Ristiem žirgam pentinų negailėkit,
Pirmyn — per kraujo pliaupiančio klanus,
Sudrebinkite ietimis padangę!

Įeina pasiuntinys

Kaip Stenlis? Jo pulkai jau pajudėjo?

PASIUNTINYS

Milorde, jis žygiuoti atsisako.

KARALIUS RIČARDAS

Tuoj pat nukirsti galvą jo Georgui.

NORFOLKAS

Milorde, priešai perėjo per raistą...
Georgas Stenlis niekur nepabėgs.

KARALIUS RIČARDAS

Man tūkstantis širdžių krūtinėj plaka.
Naikinkit priešą! Vėliavas aukščiau!
Senasis mūsų šūkis — „Šventas Jurgis!“ —
Uždegs drakonų pyktį mumyse,
Ir mūsų šalmus pergalė papuoš!

Visi išeina

IV scena

Kita lygumos dalis
Ginklų žvangėjimas ir šauksmai. Įžygiuoja Norfolkas su kariuomene, jam priešais — Ketsbis

KETSBIS

Mes žūvam, žūvam! Gelbėkit, milorde!
Karalius mūsų daro stebuklus:
Kaip viesulas jis puola į pavojų...
Jo žirgas krito, bet jis kaunas pėsčias,

Be baimės šoka į nasrus mirties
Ir tebeieško Ričmondo visur.
Brangus milorde, gelbėkite mus,—
Kitaip mes žuvę.

Balsai ir ginklų žvangėjimas. Įeina karalius R i č a r d a s

KARALIUS RIČARDAS Žirgą! Žirgą! Žirgą!
Nors reiktų sostą atiduot už jį!

KETSBIS
Surasim žirgą. Bėkite, valdove.

KARALIUS RIČARDAS
Šalin, begėdi! Aš mečiau ant kortos
Gyvybę savo ir laikysiuos tol,
Kol pasibaigs lošimas — žūt ar būt!
Matyt, šeši ten Ričmondai kovoja:
Aš penketą jau parbloškiau, bet vienas
Dar gyvas pasiliko... Žirgą! Žirgą!
Nors reiktų sostą atiduot už jį!

Visi išeina

V scena

Kita lygumos dalis. Kautynių garsai
Kaudamiesi įeina R i č a r d a s ir R i č m o n d a s, kuris nuduria Ričardą; girdėti trimitai; Ričardo kariuomenė traukiasi Įeina R i č m o n d a s, S t e n l i s, nešdamas karūną, ir kiti didikai

RIČMONDAS
Šlovė aukščiausiajam ir mūsų ginklams!
Karingieji draugai, kova laimėta.
Pastipo šitas kruvinas šuva!

STENLIS
Tu neapvylei, Ričmondai narsus.
Priimki tad karūną nupelnytą,
Kurią nuo kraugerio galvos nuplėšiau,

Apvainikuoti trokšdamas tave.
Laimingai ją nešiok visų gerovei.

RIČMONDAS

Lai mums dangaus valdovas taria „amen".
Sakykite, jaunasis Stenlis gyvas?

STENLIS

Taip, jis, milorde, gyvas tebėra
Ir laukia mūsų Lestery dabar,
Kur mes žygiuosim, jeigu įsakysit.

RIČMONDAS

Kas iš didikų krito kovoje?

STENLIS

Nukautas Norfolkas ir Brekenberis;
Mes — Brendono ir Fererso netekom.

RIČMONDAS

Su pagarba palaidokite juos.
Bėgliams, kurie sugrįš laisva valia,
Paskelbkite jų kalčių atleidimą.
O paskum mes, priėmę sakramentą,
Sujungsim baltą rožę su raudona[51],
Idant nusišypsotų vėl dangus,
Kuris tiek metų žvelgė niūromis
Į šitą jų nesantaiką nelemtą.
Turbūt net išdavikas — ir tasai
Nedrįstų prieštarauti mano ryžtui!
Ilgai tu kančiose blaškeis, tėvyne,
Apakusi draskei pati save,
Ir žudė brolis savo tikrą brolį,
Sūnus nenorom tėvo kraują liejo,
O tėvas — kraują mylimo sūnaus.
Tarpusavio klaikiuos vaiduos paskendę,
Kapojosi Lankasteriai su Jorkais...
Nuo šiolei Ričmondas ir Elzbieta,
Dviejų šeimų karališkų vaikai,
Aukščiausiojo malone susijungia!

Duok viešpatie, kad palikuonys jų
Mylėtų visad taiką skaisčiaveidę,
Kad jie naujais gyvenimo džiaugsmais
Praturtintų laimingą mūsų šalį!
Sutrupink, dieve, brolžudišką kardą,
Kuris užsimanytų kada nors
Dienas žudynių Anglijai grąžint
Ir ją krauju ir ašarom užtvindyt!
Kas vėlei kurstys praeities aistras,
Gyvųjų tarpe vietos sau neras!
Taika ilgam sugrįžo mūsų žemėn,
Užgijo žaizdos, dievas tarė „amen“!

Visi išeina